

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: **23 MAI 2014**

Vår ref.: 200802378-88

Arkiv: 312

Deres dato:

Deres ref.:

Saksbehandler:

Marthe Cecilie Pramli

NTE Energi As

Søknad om utbygging av Trongfoss kraftverk i Namsskogan kommune, Nord-Trøndelag – NVEs innstilling

NVEs innstilling

NVE anbefaler at NTE Energi AS ikke får tillatelse til å bygge Trongfoss kraftverk. NVE legger i sin vurdering særlig vekt på hensynet til namsblankbestanden, landskapet og samlet belastning. Namsblanken er av nasjonal og internasjonal betydning og det er usikkert hvordan virkningene av Trongfoss kraftverk vil få for den truede bestanden. Konsekvensutredningen viser at det er høy tetthet av namsblank i området der det planlegges inntaksdam, og en slik dam vil redusere leveområdet til namsblanken betydelig. I tillegg kommer det faktum at et inntaksbasseng øker faren for tilkomst av ørret og ytterligere reduksjon av namsblankens leveområde. NVE legger også vekt på at Trongfossen er en karakteristisk foss. Det har vært en rekke utbygginger i Namsen og dette er derfor den siste av sitt slag som ikke er regulert i Namsen. Tidligere utbygginger har bidratt til reduksjon av namsblankens leveområder.

Innhold

Konklusjon.....	2
Utdrag fra søknaden.....	2
Høringer.....	7
NVEs vurdering av konsekvensutredningen.....	60
Innsigelsesmøte med Miljødirektoratet	63
NVEs oppsummering av saken.....	64
Vurdering av konsekvenser av kraftverket for miljø, naturressurser og samfunn	67
Forhold til annet lovverk	76
Oppsummering	79
Konklusjon etter vannressursloven.....	80

Hovedkontor

Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge

Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord

Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør

Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest

Naustdalsvn 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst

Vangsvæien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Konklusjon

Etter Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sin vurdering utgjør konsekvensutredning, befaringer og innspill i forbindelse med høring av søknaden for Trongfoss kraftverk et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag for å avgjøre om det skal gis konsesjon eller ikke og på hvilke vilkår en konsesjon skal gis.

Konklusjon etter vannressursloven

Etter samlet vurdering av planene for foreliggende utbyggingsalternativ og mottatte høringsuttalelser finner NVE at fordelene og nytten ved et Trongfoss kraftverk å være mindre enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Dermed er § 8 i vassdragsreguleringsloven ikke oppfylt (jf. § 19 i vannressursloven). NVE anbefaler at NTE Energi AS ikke får tillatelse til å bygge Trongfoss kraftverk.

Konklusjon etter oreigningsloven

Da NVE anbefaler at det ikke gis tillatelse til å bygge Trongfoss kraftverk, anser vi det ikke relevant å ta stilling til søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.

Utdrag fra søknaden

NVE har mottatt søknad om bygging og drift av Trongfoss kraftverk fra NTE Energi AS datert 13.03.2012. I det følgende refererer vi fra søknadsbrevet, søknadens sammendrag og tabellen for hoveddata.

Søknadsbrevet

”NTE Energi AS søker herved om tillatelse til å gjennomføre følgende utbygging:

- 1. Etter lov om vassdrag og grunnvann om tillatelse til bygging av Trongfoss kraftverk med nødvendig damanlegg.*
- 2. Etter energiloven om tillatelse til*
 - å installere to generatorer på 13,5 og 27 MVA med tilhørende apparat, kontroll og fjernkontrollanlegg*
 - å installere to transformatorer med samme ytelse, dvs. 13,5 og 27 MVA*
 - bygging og drift av en ca. 6,5 km lang 132 kV kraftlinje fra Trongfoss kraftverk til Tunnsjødal.*
- 3. Etter forurensingsloven om tillatelse til gjennomføring av tiltaket.*
- 4. Etter oreigningsloven om tillatelse til*
 - oreigning av grunn for bygging av Trongfoss kraftverk med nødvendige hjelpeanlegg*
 - oreigning av nødvendig grunn til bygging av elektriske anlegg og kraftlinje*
 - tillatelse til forhåndstiltredelse”*

Søknadens sammendrag

” 1.1 Generelt

Denne konsesjonssøknad og konsekvensutredning gjelder utbygging av Trongfoss kraftverk i Namsen i Namsskogan kommune, Nord-Trøndelag fylke.

Arbeidet med planene startet opp i mai 2008. Søknaden med konsekvensutredning skal klargjøre hvilke virkninger tiltaket har for miljø, naturressurser og samfunn. Dette for å skaffe et best mulig beslutningsgrunnlag mht.:

- *Om tiltaket kan gjennomføres*
- *Alternativ utbyggingsløsning*
- *Eventuelle avbøtende tiltak*
- *På hvilke vilkår tiltaket kan realiseres*

Konsekvensutredningen bygger på et utredningsprogram fastsatt av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) av 12. mai 2009.

Tiltakshaver for Trongfoss kraftverk er NTE Energi AS.

Trongfoss kraftverk er det største gjenværende vannkraftprosjektet i Nord-Trøndelag fylke som ikke er underlagt varig vern. En utbygging vil gi et viktig bidrag for å sikre kraftforsyningen i regionen, og øke utnyttelsen av et vassdrag som allerede er berørt av kraftutbygging.

1.2 Geografisk plassering av tiltaket

Trongfoss er en markert foss i Namsen ved tettstedet Trones i Namsskogan kommune.

1.3 Dagens situasjon og eksisterende inngrep

Det er tidligere gjennomført kraftutbygginger i Namsenvassdraget ved at det er etablert reguleringsmagasiner i Namsvatnet, Vekteren, Limingen og Tunnsjøen, og bygget i alt 8 kraftverk hvorav 4 ligger i hovedløpet til Namsen. Videre er deler av Namsens nedbørsfelt overført til Kolsvik kraftverk i Bindal kommune.

Gjennom disse utbyggingene er det naturlige nedbørsfeltet til Trongfoss redusert fra 1.778 km² til 1.056 km², dvs. med ca. 40 %.

Eksisterende tekniske inngrep ved og i nærheten av Trongfoss er et veganlegg på østsiden av fossen (E6) og jernbane og skogsbilveg på vestsiden. Jernbanen krysser Namsen i bro, ca. 750 m ovenfor Trongfoss. Deler av boligområdet på Trones ligger i nærheten av Trongfoss, men fra boligområdet er det ikke utsyn til selve fossen eller til den planlagte utbygde elvestrekningen.

Trongfoss kraftverk		
Tilsig	Enhet	Verdi
Nedborfelt	km ²	1.056
Middelvannføring	m ³ /s	66
Midlere tilsig inkl flomtap	Mill.m ³ / GWh	2.081 / 142
Magasin/magasinprosent	Mill.m ³ / %	0 / 0 %
Stasjonsdata		
Inntak	Moh	148,0
Utløp	Moh	118,5
Midlere brutto fallhøyde	m	29,5
Største slukeevne	m ³ /s	132
Minste slukeevne	m ³ /s	13
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,068
Minstevannføring sommer (01.05-30.09)	m ³ /s	6,0
Minstevannføring vinter (01.10-30.04)	m ³ /s	2,0
Installert effekt	MW	34,2
Brukstid	Timer	3.600
Produksjon		
Midlere vinterproduksjon (01.10-30.04)	GWh	50,5
Midlere sommerproduksjon (01.05-30.09)	GWh	66,7
Midlere årsproduksjon	GWh	117,2
Utbyggingskostnad		
Byggekostnad (pr 01.01.2010)*	mill.kr	570,4
Utbyggingskostnad	kr/kWh	4,87
Generator		
Ytelse	MVA	13,5+27 = 40,5
Spenning	kV	8,8
Transformator		
Ytelse	MVA	13,5+27 = 40,5
Omsetning	kV/kV	8,8 / 132
Kraftlinjer		
Lengde ny linje / kabel	Km	Ca. 6,5
Nominell spenning	kV	132
Tverrsnitt linje / kabel	mm ²	A159-322

1.4 Utbyggingsalternativer

Alternativet som ble presentert i tidligere planer (meldingen av mai 2008) innebar bygging av en ca. 13 m høy og ca. 275 m lang dam på toppen av Trongfossen, med damkrone på kote 154,0. Inntaksbassenget ville ha dannet et vannspeil ca. 2,8 km oppstrøms dammen. Utløpet fra kraftverket var planlagt på kote 116 i Namsen, ca. 1,7 km nedenfor dammen. NTE Energi AS har besluttet å søke om en redusert utbygging av Trongfossen. Dette innebærer at høyden på inntaksdammen senkes fra 13 til 7 m, slik at utstrekningen av inntaksbassenget kun blir 700 m. En lavere inntaksdam vil gi mindre kraftproduksjon, men hensikten er å avgrense skadevirkningene for namsblanken i størst mulig grad. Uthygd elvestrekning nedenfor kraftverket blir redusert til 1,25 km.

Videre er det gjort endringer for deler av kraftlinjen mellom Trongfoss og Tunnsjødal. Den omsøkte traseen blir litt kortere, og vurderes som mindre konfliktfylt enn det alternativet som

ble presentert i meldingen. I tillegg er det en del endringer i trasevalg for anleggsveger og lokalisering av tippområder. For boligområdene på Trones innebærer dette mindre støy og forurensning fra anleggsarbeidene.

1.5 Teknisk plan for det søkte alternativ

Kraftverket er planlagt som et elvekraftverk. Det bygges en inntaksdam på toppen av Trongfossen med fast overløp og damkrone på kote 148,0. Dammen blir ca. 7 m på det høyeste, pluss bru og lukehus. Total damlengde, inkludert luker blir ca. 130 m.

Inntaksbassenget vil strekke seg ca. 700 meter oppover i Namsen. Inntaket for kraftverket plasseres inntil dammen på østre side av elva. Vannet ledes tilbake til Namsen ca. 1.250 m nedstrøms dammen, og kraftverket vil utnytte et fall på 29,5 m.

Kraftstasjonen bygges i fjell med adkomst-, tilløps- og utløpstunnel. Utsprengte masser, totalt ca. 500.000 m³ legges i 5 separate tipper i utbyggingsområdet.

I tilknytning til utbyggingen må det etableres ca. 1,5 km med anleggsveg, i tillegg til en midlertidig faring over Namsen på ca. 200 m. En kortere strekning av gamle E6 er tenkt rustet opp i forbindelse med adkomst til kraftverket.

Utbyggingen vil gi en midlere årlig kraftproduksjon på ca. 117 GWh, og kostnadene er beregnet til ca. 570 mill. kr. Indeksregulert fram til estimert byggestart i 2015 tilsvarer dette ca 605 mill. kr.

Det er forutsatt slipp av minstevannføringer på 2,0 m³/s i vinterperioden (01.10-30.04) og 6,0 m³/s i sommerperioden (01.05-30.09).

I forbindelse med utbyggingen må det etableres en ca. 6,5 km lang 132 kV kraftlinje til Tunnsjødal kraftstasjon. Linja vil inntil videre driftes som 66 kV, og blir en fremtidig del av en større nettutbygging i forbindelse med planlagte småkraftverk og industrietablering lenger nord i Namsskogan kommune.

1.6 Konsekvenser

Konsekvensene vil bli som vist i tabellen nedenfor. De negative konsekvensene av tiltaket er liten/middels i anleggsfasen, og er i hovedsak knyttet til friluftsliv, støy, sprengingsrystelser og mulig forurensning fra anleggsvirksomheten.

I driftsfasen vil de største negative konsekvensene være knyttet til temaene landskap, naturmiljø og friluftsliv. For øvrige tema vil tiltaket gi liten negativ konsekvens. For næringsliv og sysselsetting, og kommunal økonomi vil tiltaket gi liten/middels positiv konsekvens.

Tema	Konsekvenser i anleggsfasen	Konsekvenser i driftsfasen
<i>Vanntemperatur, isforhold og lokalklima</i>	<i>Liten negativ</i>	<i>Liten negativ</i>
<i>Sedimenttransport og erosjon</i>	<i>Liten negativ</i>	<i>Liten negativ</i>
<i>Grunnvann</i>	<i>Liten negativ</i>	<i>Liten negativ</i>
<i>Skred og stabilitetsforhold</i>	<i>Liten negativ</i>	<i>Liten negativ</i>
<i>Landskap, delområde:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Namsen oppstrøms dam</i> - <i>Trongfossen/nedstrøms dam</i> - <i>Skanken</i> - <i>Tromselva</i> - <i>Tunnsjøelva</i> - <i>Tunnsjødalen</i> <i>Landskap, samlet vurdering</i>		<i>Middels/Stor negativ</i> <i>Meget stor negativ</i> <i>Liten negativ</i> <i>Liten negativ</i> <i>Liten negativ</i> <i>Ubetydelig/liten</i> <i>Stor negativ</i>
<i>Urorthet og inngrepsfrie områder (INON)</i>	<i>Ingen</i>	<i>Ingen</i>
<i>Kulturminner og kulturmiljø</i>	<i>Liten negativ</i>	<i>Liten/middels</i>
<i>Naturmiljø, deltema:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Fisk</i> - <i>Bunndyr og elvemusling</i> - <i>Vegetasjon, rødlistearter (flora) og naturtyper</i> - <i>Fugl og pattedyr</i> <i>Naturmiljø, samlet vurdering</i>	<i>Liten/middels negativ</i> <i>Liten negativ</i> <i>Liten/middels negativ</i> <i>Liten negativ</i> <i>Liten/middels negativ</i>	<i>Middels/stor negativ</i> <i>Liten negativ</i> <i>Middels negativ</i> <i>Ubetydelig/liten negativ</i> <i>Middels negativ</i>
<i>Forurensning, vannkvalitet og vannforsyning</i>	<i>Liten negativ</i>	<i>Ingen/liten negativ</i>
<i>Jord- og skogbruk</i>	<i>Liten negativ</i>	<i>Liten negativ</i>
<i>Reindrift</i>	<i>Liten negativ</i>	<i>Liten negativ</i>
<i>Ferskvannsressurser</i>	<i>Middels negativ</i>	<i>Liten/middels negativ</i>
<i>Mineraler og masseforekomster</i>	<i>Ingen</i>	<i>Ingen</i>
<i>Næringsliv og sysselsetting</i>	<i>Liten/middels positiv</i>	<i>Liten positiv</i>
<i>Friluftsliv</i>	<i>Middels negativ</i>	<i>Middels negativ</i>
<i>Reiseliv</i>	<i>Liten/middels negativ</i>	<i>Liten/middels negativ</i>
<i>Kommunal økonomi</i>	<i>Liten positiv</i>	<i>Liten/middels positiv</i>
<i>Helsemessige forhold</i>	<i>Liten negativ</i>	<i>Ingen</i>

1.7 Avbotende tiltak

For NTE Energi AS har det vært avgjørende å finne en utbyggingsløsning som i størst mulig grad avgrenser virkningene for fisk (namsblanken). Derfor er utbyggingen endret i forhold til tidligere planer, først og fremst ved at høyden på inntaksdammen er redusert fra 13 til 7 meter. Lavere inntaksdam innebærer at viktige oppvekst- og leveområder for namsblanken ikke blir berørt av utbyggingen.

For øvrig foreslås følgende avbotende tiltak:

- Miljøoppfølgingsprogram i anleggsfasen
- For å sikre en god terreng- og landskapsmessig utforming av tekniske anlegg, vil det bli benyttet kompetanse fra landskapsarkitekt
- Slipp av minstevannføring i Trongfossen (2 m³/s vinter, og 6 m³/s sommer)
- Bygging av terskler i utlopet av kulpen i Angeloddo
- Mulige tiltak i forhold til en samisk offerlokalitet nedenfor dammen på Trongfossen
- Massedeponier tettes, slik at sigevann kan samles opp og håndteres på en forsvarlig måte.
- Avløpsvann fra eventuell brakkerigg samles i lukkede beholdere. Det tas forhåndsregler slik at oljesøl fra oppstillingsplasser for kjøretøy og verksted ikke havner i Namsen
- Veger og kraftlinjer skal legges i terrenget på en måte som skader naturmiljøet i minst mulig grad. Massedeponier skal arronderes, og på tippene skal det reetableres vegetasjon med naturlig forekommende arter for området
- Prosessvann fra driving av tunneler renses for det slippes ut i Namsen
- Dialog med berørte reinbeitedistrikter i anleggsfasen.

1.8 Oppfølgende undersøkelser

Det føres god kontroll med vannkvaliteten i Namsen i tilknytning til både anleggs- og driftsfasen. NTE Energi AS vil også følge opp med undersøkelser av namsblanken i inntaksbassenget.”

*Indeksregulert fram til estimert byggestart i 2015, tilsvarer utbyggingskostnaden ca. 605 mill. kr eller 5,16 kr/kWh.”

Høringer

NVE sendte søknaden på høring og la den ut til offentlig gjennomsyn i Namsskogan og Trones 04.04.2012 med høringsfrist 30.07.2012. NVE holdt et åpent, offentlig møte om saken på Namsskogan hotell på Trones den 21.06.2012. I høringsperioden og på folkemøtet kom det tilbakemeldinger angående spesielt en av tipplasseringene og NTE valgte å utrede en ny plassering av denne tippet (tipp 5). Planendringene ble sendt på en begrenset høring 04.02.2013. Sluttbefaring av prosjektområdet ble gjennomført sammen med søker og høringsparter 17.09.2013.

NTE Energi AS har også søkt om bygging og drift av en ca. 6,5 km lang 132 kV kraftledning fra Trongfoss kraftverk til Tunnsjødal. Kraftledningen er omtalt i eget notat: 201306525-9 Bakgrunnsnotat – Vedlegg til innstilling.

Til planene om Trongfoss kraftverk har NVE mottatt følgende uttalelser:

Namsskogan kommune skriver i 11.12.2012:

”Kommunestyrets vedtak - Namsskogan kommune ber NVE vurdere følgende punkter:

1. Flytting av tipp nr 5 jfr. utbyggingsavtalen

2. Avklare hvilket lovverk som kommer til anvendelse, vassdragsreguleringsloven eller vannressursloven, da dette kan påvirke framtidig konsesjonskraftinntekter og næringsfond til Namsskogan kommune.

Namsskogan kommune vil signalisere at en større utbygging av Trongfoss (140 GWH) er ønskelig for å oppnå ytterligere utnyttelse av vassdraget som allerede er utbygd/regulert. En økt utnyttelse av fossen medfører at kommunen vil være restriktiv til vindkraftutbygginger for å unngå naturinngrep i nye og uberørte naturområder, samt gjøre en grundig vurdering i forhold til de ca. 77 potensielle småkraftutbyggingene som er registrert. Fjerning av terskler kan ikke aksepteres som kompenserende tiltak.

Begrunnelse:

Norge har et overordnet mål om å øke den fornybare energien med 13 TWH innen 2020, og MidtNorge (N03) hadde et kraftunderskudd på over 6,6 TWH i 2010. Trongfossen har vært under Samla plan for vassdrag, og ble i 2007 frigitt av MD og OED for konsesjonsbehandling og dermed omplassert fra kategori II til I.

Trongfoss er det største gjenværende vannkraftprosjekt i Nord-Trøndelag som ikke er underlagt varig vern, og som er frigitt for konsesjonsbehandling. Utbyggingen vil øke utnyttelsen av et vassdrag som allerede er berørt av kraftutbygging, og skje i et område hvor det allerede er gjort ulike naturinngrep fra før.

Namsskogan kommune er en kraftkommune hvor utnyttelse av vannkraft har vært sentralt sett i et historisk perspektiv. Utbygging av Trongfoss kraftverk vil bidra til ytterligere verdiskaping i kommunen vår i form av næringsutvikling, flere arbeidsplasser, tilrettelegging av fossen som attraksjon samt direkte og indirekte økte inntekter til kommunen. I tillegg blir det bygd en ny overføringslinje fra Tunnsjødal til Trongfoss. I henhold til konsekvensutredningen vil en utbygging av Trongfoss redusere egnet areal for Namsblankens leveområde med 1,5% ovenfor Trongfossen. Regner man hele leveområdet inkl. sideelver, vil det trolig bli ned mot 0% forringelse av Namsblankens vekst og levevilkår.

Lh.t konsekvensutredningen har Namsskogan kommune gjort en totalvurdering og konkludert med at prosjektet vil ivareta de miljømessige konsekvensene på en tilfredsstillende måte.”

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag skriver i brev av 09.01.2013:

”Vi viser til brev av 04.04.12 med søknad fra Nord-Trøndelag Energiverk (NTE) om konsesjon for bygging av Trongfossen kraftverk i Namsen, Namsskogan kommune, Nord-Trøndelag. Fylkesmannen har etter kontakt med NVE fått forlenget frist for høringsuttalelse.

Fylkesmann Inge Ryan har erklært seg inhabil til å være med å behandle denne saken. Dette etter en konkret helhetsvurdering i samsvar med forvaltningslovens § 6 annet ledd. Det er i den sammenhengen lagt vekt på at ved en evt. tillatelse til utbygging vil det bli tilført midler til utvikling av lokalsamfunnet på Trones, bl. a. til familieparken. Inge Ryan har aksjer i familieparken, og kan derfor ha økonomisk interesse av utfallet i saken. Hans kone er dessuten medlem av styret for familieparken. Videre kan resultatet i saken være av konkurransemessig betydning for Statskraft hvor Inge Ryan er medlem av styret. I den sammenhengen er det lagt vekt på at det i den senere tiden er reist inhabilitetsinnsigelser mot Inge Ryan på grunn av hans rolle i dette selskapet.

Når en overordnet tjenestemann er inhabil, kan ingen tjenestemann som er direkte underordnet ham avgjøre saken, jf. forvaltningslovens § 6, tredje ledd. Men de underordnede kan

tilrettelegge grunnlaget for avgjørelsen i sak. I dette tilfellet skal Fylkesmannen ikke avgjøre saken, men gi uttalelse til NVE som har avgjørelsesmyndigheten. Dette innebærer at Fylkesmannen kan gi uttalelse i saken selv om Inge Ryan, som øverste leder er inhabil.

1. Fylkesmannens rolle som høringsinstans i konsesjonssaker for kraftutbygging

Fylkesmannen vil innledningsvis peke på at FM som høringsinstans i saker av den art som her foreligger, har to ulike roller. For det første er Fylkesmannen sektormyndighet på flere områder som berører og kan berøre en slik konsesjonssak. Først og fremst vil dette gjelde sektorene miljø og landbruk, samt beredskap. På den annen side har Fylkesmannen en viktig funksjon som samordningsmyndighet hvor ulike interesser skal ses i sammenheng og avveies i forhold til hverandre.

I denne saken er det for Fylkesmannen viktig å få fram og vektlegge uttalelser som foreligger fra lokale og regionale folkevalgte organer, samt relevante statlige sektorinteresser som ligger utenfor Fylkesmannens myndighet. Reindriftsinteresser er et nærliggende eksempel på dette.

Det vil også være viktig å få med seg relevante synspunkter fra ulike samfunnsgrupper og interessegrupper slik at en ovenfor sentrale myndigheter kan gi en best mulig samlet framstilling av det regionale bilde. Samtidig må Fylkesmannen også se de regionale og nasjonale interesser i sammenheng.

2. Bakgrunn / Utbyggingsplaner

NTE Energi AS søker om utbygging av et elvekraftverk i Trongfossen i Namsen. Trongfossen ligger like ved tettstedet Trones i Namsskogan kommune. Hovedbegrunnelse for prosjektet er at utbygging vil gi et viktig bidrag for å sikre kraftforsyningen i regionen.

Inntakdemningen planlegges bygd på toppen av Trongfossen med fast overløp på kote 148. Demningen planlegges ca 130 m bred og 7 m høy. Demningen vil demme opp et magasin som vil strekke seg ca. 700 meter oppover Namsen.

Kraftstasjon planlegges på østsiden av elva på kote 118,5 ca. 250 m nedstrøms inntaket. Vannet blir ført ut igjen i Namsen ca. 1 km nedstrøms kraftstasjonen. Kraftverket planlegges med en installert turbineffekt på 34,2 MW. Med et nedbørsfelt ved planlagt inntak på 1056 km² og en middelvassføring på 66 m³/s, er det stipulert en årsproduksjon på 117 GWh.

Planlagte deponering av steinmasser vil totalt beslaglegge et areal på ca. 150 daa, fordelt på 5 tippområder. Fire av disse planlegges mellom E6 og Namsen, mens ett område planlegges på vestsiden av Namsen mellom elva og jernbane.

Kraftverket planlegges tilkoblet Tunnsjødal kraftstasjon med en 132 kV kraftilinje på 6,5 km.

Til framlagte konsesjonssøknad er det utarbeidet fagrapporter med konsekvensvurderinger av omsøkte tiltak for Landskap/INON, Naturmiljø samt Friluftsliv/Reiseliv (Sweco Norge AS).

3. Lovverk / Regelverk

I søknadens kap. 3.7.2 Lovverk og nødvendige tillatelser er det gitt en oversikt over lovverk som er relevante for framlagte konsesjonssøknad.

Fylkesmannen registrerer at Lov om forvaltning av naturens mangfold ikke er berørt i søknaden. Naturmangfoldloven er et sentralt regelverk som setter føringer for alle tiltak og inngrep som berører miljøforhold og biologisk mangfold. Vi vil her særlig peke på §§ 8-12:

- §8 "Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet" (Kunnskapsgrunnlaget).
- §9 "Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet" (Fore-var-prinsippet).
- §10 "En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for" (Økosystemtilnærming og samlet belastning)
- §11 "Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter" (Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver).
- §12 "For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater" (Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder).

Det registreres at EU's Vanndirektiv ikke er tatt med i søkers oversikt over relevant regelverk i saken. Vi mener det her er relevant å vise til § 12 b som uttrykker at: ... "Samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet" ...

4. Uttalelser og synspunkter fra andre berørte interesser

Namsskogan kommune er "vertskommune" for omsøkte kraftverk. En eventuell utbygging vil gi positive økonomiske virkninger for kommunen i form av avsatte fond, tilskudd til engangstiltak og antatte skatteinntekter mm. Fra de tidligere, store kraftutbyggingene i kommunen/regionen fra 1946 til 1985 (Nedre Fiskumfoss, Tunnsjøen, Namsvatnet, Aunfoss, Limingen, Åsmulfoss, Øvre Fiskumfoss, Tunnsjøfoss) har Namsskogan kommune fra for "kraftinntekter" på ca 25 mill.kr/år.

Rådmannens saksforelegg til kommunestyret viser til både aktuelle negative og positive virkninger av en utbygging (jf. Rådmannens saksframlegg, 04.12.12). Rådmannen har i sin vurdering anslått en årlig økonomisk tilleggsinntekt på ca 3 mill/pr år ved utbygging. På den andre side skriver rådmannen at kommunen gjennom disse økte inntektene kan risikere å miste smakommunetillegget på ca 5 mill.kr/år og tilføyer at: ... "Dette vil i såfall gi en svært dramatisk og uheldig konsekvens av utbyggingen"

Rådmannen konkluderer i innstillingen med å tilrå utbygging av Trongfossen og viser til positive virkninger for kommuneøkonomi og andre samfunnsvirkninger lokalt. Det vises videre til en ny framforhandlet avtale (27.nov.2012) med utbygger (NTE) der kommunen etter avtalens pkt.1 vil kunne oppnå samla økonomiske engangsvirkninger på ca 9 mill.kr, herunder en avsetning på 4,5 mill kr til i et kommunalt næringsfond/fiskefond og der årlig økonomisk avkastning anslås til ca 250.000 kr/år, samt en stipendordning til ungdom på 60.000 kr/år. I avtalens pkt.2 vises videre til investeringer som får indirekte betydning for framtidig verdiskapning, herunder mulig etterbruk av rigganlegg og nyttiggjøring av tippmasser.

I vedtak i møte 11.12. 2012 gikk kommunestyret med 10 mot 3 stemmer inn for en økt utbygging på 140 GWh i forhold på fremlagte konsesjonssøknad fra NTE på 117 GWh. For øvrig var vedtaket i hovedsak i tråd med rådmannens innstilling.

Nord-Trøndelag Fylkeskommune har i uttalelse av 04.07.12 anbefalt at det gis konsesjon for Trongfoss kraftverk med følgende vedtak: "Fylkestinget i Nord-Trøndelag anbefaler at NTE Energi AS gis konsesjon for bygging av Trongfoss kraftverk. Fylkestinget ber om bestandsovervåking av namsblanken etter utbygginga".

Videre uttales i Fylkesrådets vurdering: ... "Fylkesrådet viser til at utbygging av ny fornybar energi er viktig framover, og vil være heilt sentralt for å nå klimamålene. Dette er framheva i Felles fylkesplan 2009-2012, Klima- og energimeldinga for Nord-Trøndelag og innen strategier for bygging av vindkraftverk og små vannkraftverk. Norges tilslutning til felles sertifikatmarked med Sverige trådte i kraft 01.01.2012, og forutsetter utbygging av 26,5 TWh ny fornybar kraft innen 2020 - og anslagsvis halvparten av dette i Norge. Utbygging av ny fornybar energi er slik i tråd med nasjonale og regionale strategier i klima- og energisammenheng. Nord-Trøndelag er del av region Midt-Norge, som har vesentlig underskudd på el-energi - som tidvis har medført meget høge el-priser.

Trongfossen er det siste prosjektet av noe størrelse i vassdrag som ikke er verna mot kraftutbygging. Samtidig erkjennes at utbygginger får negative konsekvenser for andre Brukerinteresser.

Fylkesrådet framhever at foreliggende prosjekt for Trongfossen kraftverk er vesentlig endra sida tidlige utbyggingsskisser fra Samla plan i 1984. Regulering av Mellingen, etablering av reguleringsmagasin innen sidevassdraget i Tromsdalen er utelatt. I tillegg er høgde på inntaksdam redusert vesentlig. Disse endringer medfører vesentlig forbedringer i forhold til konsekvenser for reindriftsnæringa, og hensyntar leveområder for Namsblanken ovenfor Trongfossen. Fylkesrådet innstiller til fylkestinget å anbefale at NTE Energi AS gis konsesjon for bygging av Trongfoss kraftverk" ...

Folkemøter / Lokale innspill og høringsuttalelser

NVE avholdt folkemøte i Namsskogan 21.06.12 der også Fylkesmannen var representert. Dette var etter forholdene et meget godt besøkt folkemøte. Det ble her fremført lokale argumenter både for og mot omsøkte utbygging av Trongfossen. De lokale syn er senere uttrykt i flere høringsuttalelser til NVE.

Reindrift og andre samiske interesser

I uttalelse fra Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag oppsummeres at fremlagte planer ikke vil få særlige negative konsekvenser for reindrifta.

I høringsuttalelse fra Sametinget m.fl. fremkommer imidlertid at Trongfossen har en særlig betydning som Hellig sted for samisk kultur.

I Sametingets uttalelse oppsummeres: ... "Det er registrert et samisk offersted i Trongfossen der, i følge tradisjonen, spesielt fugler ble ofret. Offerplassen kommer ikke i direkte konflikt med demningen, men den estetiske opplevelsen av plassen vil selvsagt bli en helt annen og betydelig forringet ved en eventuell utbygging.

Sametinget forutsetter at det iverksettes tiltak for å forhindre at overlopsvann fra dammen renner over plassen, eller at offerplassen på andre måter blir berørt av fysiske inngrep i

forbindelse med en eventuell utbygging av kraftverket. Sametinget ønsker at NTE Energi AS tar kontakt med Sametinget ved utarbeidelse av avbotende tiltak i forbindelse med dette. Selv om en eventuell utbygging av Trongfoss kraftverk ikke blir sett på som spesielt konfliktfylt i forhold til reindrifta i seg selv, må det gjøres en vurdering av tiltakets kumulative karakter i forhold til andre gjennomførte og planlagte tiltak i utbyggingstiltakets influensområde. Sametinget understreker viktigheten av tett dialog mellom tiltakshaver og berørte reinieiere.

Når det gjelder konsultasjoner om Trongfoss kraftverk, anser Sametinget at det ikke er behov for det i denne saken”

5. Fylkesmannens generelle vurderinger

Fylkesmannen har tatt utgangspunkt i følgende hovedpunkter for sin vurdering:

- Utbyggingens betydning for forsynings sikkerheten og den generelle kraftforsynings situasjonen i Midt-Norge og Nord-Trøndelag
- Utbyggingens bidrag til fornybar energi
- Utbyggingens konsekvenser for områder hvor Fylkesmannen er fagmyndighet

5.1. Forsynings sikkerhet og den generelle forsynings situasjonen

I følge Statnett (Nettutviklingsplan 2011) er hovedutfordringen for kraftsystemet i Midt-Norge oppsummert i følgende punkter:

- Begrenset overføringskapasitet inn til området ved vinter/vårperioden i tørrår
- Økt industriforbruk
- Svak forsynings sikkerhet i underliggende nett
- Legg til rette for fornybar kraftproduksjon
- Begrenset overføringskapasitet nord-sør og mot Østlandet

Fylkesmannen konstaterer at Statnett fremholder at Midt-Norge preges av et betydelig kraftunderskudd og forbruksvekst. Det er planer om økt forbruk ved eksisterende og ny kraftintensiv industrivirksomhet i området. Dette gjelder delvis nye planer og delvis en gradvis innfasing av industriforbruk som ble faset ut i forbindelse med finanskrisen. Det er mulighet for en større forbruksvekst knyttet til petroleumsvirksomheten i området. Når det gjelder dagens utfordringer med forsyningen i Midt-Norge, vil større forbruksøkninger være krevende for kraftsystemet inntil ny overføringskapasitet er i drift.

Det foreligger omfattende planer om store mengder fornybar kraftproduksjon, spesielt vindkraft, men også noe småkraft. Lite ny kraftproduksjon er så langt realisert, og det er usikkerhet knyttet til om og eventuelt når dette vil skje. Ny kraftproduksjon i Midt-Norge vil være svært positivt for å bedre kraftbalansen i området.

5.2 Utbyggingens bidrag til fornybar energi

Omsøkte utbygging fra for Trongfossen fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) har en planlagt produksjon på ca 120 GWh. Slik sett er dette et relativt betydelig prosjekt i forhold til fornybar energiproduksjon.

Andre kraftkonsesjoner til NTE

Fylkesmannen konstaterer at Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) de senere år er tildelt andre kraftkonsesjoner på ca 2000 GWh, for omsøkte Trongfoss kraftverk, og som for en stor del ikke er utbygd så langt. Her kan nevnes vindkraftprosjektene Ytre Vikna (550 GWh), Sørmarkfjellet (340 GWh) (samarb. m/Trønderenergi, Sarepta), Roan (800 GWh) (Sarepta), Harbaksfjellet (227 GWh) (Sarepta) og Vikna - Husfjellet (15 GWh). Av disse er bl.a. Ytre Vikna, trinn 1 (120 GWh) nylig ferdigstilt.

Videre har NTE nylig fått konsesjoner for flere vannkraftverk med til sammen 98 GWh, herunder Døla (7 GWh), Kjeråa (11 GWh), Nyvikelva (5 GWh), Rapfossan (5 GWh) og Storåselva (70 GWh) som det største. Av disse er bare Døla kraftverk ferdigstilt så langt.

5.3. Fylkesmannens vurderinger på miljøområdet

Det foreligger i denne saken ikke relevante saker i forhold til landbruk. Fylkesmannens uttalelser er derfor konsentrert til miljøområdet.

Til framlagte konsesjonssøknad er det utarbeidet fagrapporter av Sweco Norge AS med verdifastsetting og konsekvensvurderinger for Naturmiljø, Landskap/INON og Friluftsliv/Reiseliv:

- Trongfoss kraftverk i Namsskogan kommune: Konsekvenser for naturmiljø.
- Trongfoss kraftverk i Namsskogan kommune: Konsekvenser for friluftsliv og reiseliv.
- Trongfoss kraftverk, Namsskogan kommune: Konsekvenser for landskap og INON.

Fylkesmannens mener framlagte rapporter i hovedsak gir et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag på de fleste berørte fagområder.

For fagrapport Naturmiljø er vi i hovedsak enig i verdivurderingene, men uenig i konsekvensvurderingene for Fisk (Namsblank) og Naturtyper.

For fagrapport Friluftsliv/Reiseliv er vi uenig i både verdifastsetting og konsekvensvurdering. For fagrapport Landskap og INON er vi enig i både verdifastsetting og konsekvensvurdering.

Naturmangfoldloven er som nevnt foran et sentralt regelverk som setter lovmessige krav til saksutredninger og vurderingsprinsipper. I forhold til Naturmangfoldlovens virkeområde mener Fylkesmannen særlig fagområdene Fisk (Namsblank) og Landskap må vurderes etter § 10, Økosystemtilnærming og Samlet belastning. Våre begrunnelser for dette er gitt nedenfor og med utfyllende argumentasjon under de enkelte fagtema lenger ut i uttalelsen.

Etter Fylkesmannens vurdering er det 5 viktige miljøverdier (fagfelt) som blir sterkt berørt av fremlagte utbyggingsplaner og der vi særlig har redegjort for de to første fagfeltene:

- Namsblank - relikv laksebestand - internasjonal verdi
- Landskap (Vassdragsnatur) - nasjonal/internasjonal verdi
- Naturtyper (Fossefall) – nasjonal/internasjonal verdi
- Vegetasjon (Fossesprutsoner) - regional verdi
- Friluftsliv og Reiseliv - regional verdi

Namsblank (Småblank) - Unik relikvt laksebestand - Internasjonalt bevaringsansvar

Innledningsvis vil vi vise til at det offisielle navnet på bestandene/stammene/forekomstene nå er Namsblank. Benevnelsene Namsblank og Småblank har imidlertid over tid blitt brukt om hverandre, også i flere fagrapporter, herunder i framlagte konsesjonssøknad. I det følgende er benevnelsene Namsblank og Småblank å oppfatte som identiske.

Det har over tid, særlig de siste 10-15 år, vært gjennomført flere undersøkelser av Namsblank, som alle indikerer at bestandene av Namsblank er svært utsatt.

Denne kunnskapen medførte bl.a. at Namsblank ble ført opp på Norsk Rødliste 2006 som en Akutt Truet bestand/populasjon (CR). I revidert Norsk Rødliste (2010) er Namsblank på grunn av nytt kriteriesett (kun arter beskrives her), ikke lenger med på den norske rødlista. I DN-håndbok nr. 15, er Namsblank plassert i strengeste kategori: svært (nasjonalt) viktig.

Hensynet til og behovet for særlig bevaringstiltak for Namsblanken har vært kjent i lang tid og allerede på 90-tallet ble dette viet betydelig oppmerksomhet, herunder i Rieber-Mohnutvalgets utredning "Til laks å alle kan ingen gjera?" (NOU 1999-9). Her uttales bl.a.: "... Utvalget har konsentrert sitt arbeid om de ville bestandene av anadrom laks, men har også vurdert de gjenværende bestandene av ferskvannsstasjonær(relikvt) laks der dette har vært relevant. Ikke minst genetisk representerer disse bestandene viktige deler av artsmangfoldet" ...

I NOU-utredningen vises det til at Norge før har hatt fire bestander av relikvt laks, men at det nå bare er to igjen, Namsblank og Byglandsblega, og at også disse er i en vanskelig situasjon. Et av resultatene av ovenstående utvalgsarbeid var at Namsen fikk status som Nasjonalt Laksevassdrag som forutsetter et særlig vern av norske laksebestander og deres leveområder. Dette gjelder ikke bare sjøvandrende laks, men også for relikte bestander som Namsblank. Namsblank har pga tidligere utbygginger i Namsenvassdraget allerede fått halvert (ca 45 km) gunstige leveområder i hovedelva ved at elvestryk er neddemt, jf. NINA-rapport 660 (2011).

Dette har medført at bestandssituasjonen for Namsblanken nå er svært presset. En ytterligere reduksjon av noen av de beste gjenværende gyte- og leveområdene i Namsen, slik omsøkte kraftutbygging medfører, vil derfor være svært alvorlig.

Framlagte konsesjonssøknad med vedlagte miljørapport fra 2010 synes i hovedsak å være oppdatert på foreliggende fagkunnskap om Namsblank fram til 2009. I Miljørapporten vises til viktigheten av berørte strekninger for Namsblank, bl.a. uttales:

... "I Fylkesmannens rapport fra fiske på 31 stasjoner i hovedelva og i sideelvene (Rikstad 2004) er den største registrerte andelen av småblank på 24 %. NINA fikk ved garnfiske i Namsen rett ovenfor Trongfossen en andel småblank på 82 % (Thorstad m.fl. 2006). I vårt materiale er andelen på fire stasjoner på 72 % i gjennomsnitt. Dette viser at den undersøkte elvestrekningen har stor verdi for småblank" ...

... "Strekningen rett ovenfor Trongfossen virker å ha optimale leveområder for småblank" ...

Miljørapporten peker videre på at bestanden av småblank i øvre Namsen er den eneste stasjonære og elvelevende bestanden i Europa, noe som i seg selv gir den en stor verdi. Det fremheves at bestanden er viktig både nasjonalt og internasjonalt. Miljørapporten vurderer verdien av småblank i øvre Namsen til å ha stor verdi og konkluderer med: "... På bakgrunn av en samlet vurdering av elvestrekningens betydning som gyte- og oppvekstområde for småblank er verdien stor for fisk.

Som nevnt over synes konsesjonssøknadens miljørapport fra 2010 å være oppdatert på de viktigste faglige undersøkelsene fram til 2009. Etter denne tid er det gjennomført nye undersøkelser og utgitt nye rapporter om Namsblank, Jf. NINA-rapport nr. 660 Namsenvassdraget - Faglig grunnlag for Handlingsplan (2011), Namsblank/Småblank - Faggrunnlaget, Rapport 2011/05 FM-NT og NINA Rapport nr. 832 Overvåking av Småblank i Øvre Namsen. Forsøk med elektrisk fiskebåt (2012) og en ny vitenskapelig om genetiske forhold hos laks, herunder Namsblank: SNP-array reveals genome-wide patterns of geographical and potential adaptive divergence across the natural range of Atlantic salmon (*Salmo salar*), *Molecular Ecology* (Bourret mfl. 2012).

Namsblanken er en genetisk og økologisk unik laksebestand i norsk og internasjonal målestokk, og har særtrekk som skiller den fra alle andre laksebestander (Thorstad mfl. 2009, 2011). Dette er ytterligere understreket i en nylig publisert internasjonal undersøkelse i det ovennevnte vitenskapelige tidsskriftet *Molecular Ecology* (Bourret mfl. 2012). Dette er den mest omfattende internasjonale kartleggingen av genetisk bestandsstruktur hos laks som noensinne er gjennomført, og den inkluderer bestander fra hele utbredelsesområdet i Nord- Amerika og Europa. Resultater fra denne kartleggingen viser at Namsblanken er svært unik og forskjellig fra alle andre grupper og bestander av laks. Hvis Namsblanken dør ut, vil de genetiske og økologiske særtrekkene Namsblanken representerer gå tapt for alltid.

Disse fagrapportene og nevnte vitenskapelige artikkel om genetikk, underbygger og forsterker tidligere kunnskap om Namsblankens utsatte bestandssituasjon og at det er klare behov for bevaringstiltak dersom de ulike bestandene av Namsblank skal kunne overleve på sikt.

Nedenfor er det gitt en statusbeskrivelse (2011) for Namsblanken fra rapporten: "Småblanken i Namsenvassdraget - faglig grunnlag for handlingsplan NINA Rapport 660"

... "Småblank, også kalt namsblank, finnes kun i Namsenvassdraget. Den er den eneste bestanden av ferskvannsstasjonær laks i Europa som lever hele livet i elva og ikke har vandringer til innsjøer. Laksebestander som lever hele livet i ferskvann kalles relikte laksebestander fordi de betraktes som isolerte rester av tidligere bestander av sjøvandrende laks. Småblanken ble trolig isolert fra vanlig, sjøvandrende laks i Namsen for 9 500 år siden, under landhevingen etter siste istid.

Småblanken finnes i Øvre Namsen fra Nedre Fiskumfoss til Namskroken (ca 90 km) og i sideelver på denne strekningen opp til de første fossene av noen størrelse (totalt ca 140 km elvestrekninger inkludert hovedelva og sideelver). Etter bygging av fisketrapper finnes småblank og sjøvandrende laks sammen mellom Nedre Fiskumfoss og Aunfoss. Det er ikke kjent om småblank og sjøvandrende laks gyter sammen eller opprettholder atskilte bestander på denne strekningen. Småblank er registrert ved overvåkingsfiske i 14 sideelver og -bekker til Namsen, men kan finnes i flere. Som navnet antyder, er småblanken småvokst. Vanlig kroppsstørrelse hos voksen fisk er 15-20 cm. Største lengde og vekt som er registrert er henholdsvis 29,5 cm og 229 g. Vanligvis blir de opp til seks år gamle. Kjønnsmodningen kan skje allerede fra toårsalder (hanner) eller treårsalder (hunner) ved lengde på henholdsvis 12 (hanner) og 15 cm (hunner).

Småblanken forekommer vanligvis i elvemiljø, og ikke i innsjøer. De finnes i ulike lokaliteter med ulike strømforhold, men bruker i størst grad områder med grovt substrat med høy tilgjengelighet av hulrom. De forekommer i lave antall i stillestående områder av elva, som ovenfor terskler og dammer. I terskelbasseng med stillestående vann er det tette forekomster av orret. Stillestående terskelbasseng ser dermed ut til å være en type leveområde som i betydelig

grad favoriserer ørret framfor småblank. Tettheten av småblank i overvåkingsfangstene i hovedelva Namsen er generelt lav i forhold til tetthet av ørret. Bestanden av småblank synes å være større i sideelvene Mellingselva, Tunnsjøelva og Frøyningseelva enn i hovedelva Namsen. Mellingselva er kanskje den beste lokaliteten for småblank.

Genetisk sett er småblanken en helt unik laksebestand både i norsk og internasjonal målestokk. Småblanken er genetisk svært forskjellig fra sjøvandrende laks både i Namsen og andre vassdrag.

Småblanken består av minst tre genetisk ulike bestander, kanskje flere. Den genetiske forskjellen mellom de ulike småblankbestandene er stor sammenlignet med det som er vanlig mellom sjøvandrende bestander i nærliggende vassdrag. Småblanken har betydelig lavere genetisk variasjon enn sjøvandrende laks, noe som gjør den mer sårbar for miljøendringer enn sjøvandrende laksebestander. Den effektive bestandsstørrelsen ligger i dag over det som anbefales i forbindelse med kortsiktige bevaringstiltak, men under det som anbefales for langsiktig bevaring av en isolert bestand. Hver av bestandene av småblank er derfor sårbare på lang sikt, særlig overfor bestandsreduksjoner og introduksjoner.

På grunn av terskel- og dambygging er strykområdene på småblankens leveområder i hovedelva Namsen halvert ved at de er omgjort til stillestående terskelbasseng. Samtidig har redusert vannføring og vannhastighet på grunn av kraftregulering sannsynligvis ført til en sedimentering og reduksjon av områder med grovt substrat og høy tilgjengelighet av hulrom. Det er grunn til å tro at reduksjonen av velegnede leveområder har medført en betydelig reduksjon av den totale småblankbestanden”...

Fylkesmannen har på bakgrunn av Namsblankens status som trua laksebestand foreslått at Namsblanken vurderes som Prioritert Bestand med hjemmel i Naturmangfoldloven § 23. Faggrunnlaget, Rapport nr 2011/5 (FM-NTr) for forslaget er oversendt Direktoratet for Naturforvaltning for videre behandling. Konesjonssøknadens miljørapport konkluderer med at berørte elvestrekning har Stor verdi som gyte- og oppvekstområde for småblank som er i samsvar med Fylkesmannens vurdering og som er underbygget i de to nyere fagrapportene ovenfor.

I konsesjonssøknadens miljørapport fremholdes at berørte strekning utgjør bare 1,5 % av egnet elveareal i hovedelva ovenfor Trongfoss. Til dette vil vi vise til NINA-rapport 660 (Thorstad m.fl. 2011) der det uttales at gyteområdene for namsblank ikke er kartlagt, og det er heller ikke kjent om Namsblanken foretar gyteendringer. Samla størrelse på areal med godt egnede leveområder og gyteområder for namsblank er dermed ikke kjent. Det er derfor knyttet stor usikkerhet til hvor stor andel av gjenværende egnet habitat for namsblank som vil rammes av en kraftutbygging i Trongfossen, samt hvor stor andel av totalt gyteareal som rammes. Oppgitte %-andel er derfor å betrakte som et absolutt minimumstall for egne gyte- og oppvekstareal som blir berørt (Thorstad mfl. 2009, 2011).

Samla sett foreligger et faggrunnlag som sterkt indikerer at berørte område ovenfor Trongfossen er et av de beste gyte- og oppvekstområdene for Namsblank i hele Namsen og slik sett med stor sannsynlighet utgjør en langt større faktor for Namsblankens overlevelse på sikte enn det som fremgår av konsesjonssøknaden med vedlagte fagrapport.

Fylkesmannen konstaterer at gunstige leveområder for Namsblank i hovedelva Namsen til nå er halvert på grunn av tidligere kraftutbygginger. Gjennom dette har strykområder forsvunnet og

vannføringen ovenfor Trongfossen er sterkt redusert i store deler av året ved overføring av store nedbørsfelt til Limingen og Tunnsjøen.

I rapportene Småblanken i Namsenvassdraget - Faglig grunnlag for Handlingsplan, og Namsblank/Småblank - Faggrunnlaget, framgår det at Namsblank har en betydelig lavere genetisk variasjon enn sjøvandrende laks, noe som gjør den særlig sårbar for miljøendringer og bestandsreduksjoner og at bestandsstørrelsen for Namsblank allerede er under det som anbefales for langsiktig bevaring av en isolert bestand. Dette anses nå vitenskapelig bekreftet gjennom publisert materiale (Bourret mfl. 2012).

Karpefisken Ørekyte kan ha kommet til Namsen via kraftverkstunell fra Vekteren til Namsvatnet sist på -90 tallet. Det antas også at ørekyte har kommet til Tunnsjøen via overføringstunell fra Limingen og videre via Tunnsjøflyan til nedre deler av Tunnsjøelva via kraftverkstunell. Ørekyte sprer seg nå videre ned i Namsblankførende strekninger i Namsen og er nå (2012) registrert helt ned til Gartland nedenfor Nedre Fiskumfoss. Ørekyte har stor formeringsevne i stillestående vatn og kan her utkonkurrere andre fiskearter. Det er fortsatt uklart hvor negativt ørekyte vil påvirke Namsblank, men dambygging med stillestående vann oppstrøms vil redusere Namsblankens leveområder og tilsvarende øke leveområder og formeringspotensialet for Ørekyte.

Etter Fylkesmannens faglige vurdering vil omsøkte dambygging i Trongfossen kunne medføre store negative konsekvenser for Namsblank. Omsøkte utbygging vil forsterke effekten av kraftverk og andre inngrep som samla har medført store negative "sumeffekter" for Namsblanken. Omsøkte utbygging vil kunne medføre ytterligere bestandsreduksjon og forsterke usikkerheten om Namsblankens mulighet for overlevelse på lang sikt. Fylkesmannen finner det derfor nødvendig i denne saken å understreke at ytterligere kraftutbygging og/eller andre inngrep som reduserer Namsblankens gyte- og leveområder av betydning, på sikt kan medføre at en eller flere bestander av Namsblank dør ut. Dersom en av bestandene dør ut, vil dette redusere den genetiske utvekslingen i den allerede begrensede genetiske variasjonen hos Namsblank, og øke faren for at flere bestander dør ut.

Ut fra Namsblankens sårbare bestandssituasjon og Norges internasjonale ansvar for å ivareta disse relikte laksepopulasjonene, må det forutsettes at både Naturmangfoldlovens § 9, Forevar-prinsippet, og § 10, Økosystemtilnærming og samlet belastning, legges til grunn i den endelige vurdering av fremlagte utbyggingsøknad.

Fylkesmannen mottok høsten 2012 en foreløpig rapport fra prøvefiske etter Namsblank med garn i magasinene til Aunfoss og Åsmulfoss 15.08.12. Det uttales bl.a: "... Fisket foregikk etter samme metodikk som er brukt siden 1978 og med liknende maskevidder. Det ble til sammen fisket 20 garnnetter i de to vannmagasinene. Det ble tatt ca 100 aure, men kun 3 småblank. Normal fangstfordeling ut fra tidligere prøvefiske ville vært ca 40 % Namsblank. Resultatene er en sterk indikasjon på en betydelig bestandsreduksjon i dette området som tidligere har hatt gode bestander av småblank. Materialet er foreløpig ikke bearbeidet ferdig..".

Resultatet fra dette prøvefisket er urovekkende og forsterker bekymringen for bestandssituasjonen og faren for at en eller flere bestander av Namsblank dør ut.

Til slutt kan tillegges at Direktoratet for Naturforvaltning ut fra Namsenvassdraget som nasjonalt laksevassdrag og Namsblankens status som truet bestand: "... vurderer at det foreligger et klart behov for et oppdatert kunnskapsgrunnlag om effekter av reguleringsinngrepene i øvre del av Namsenvassdraget"DN har derfor, med hjemmel i

tidligere vilkår for kraftutbygging i Namsenvassdraget, og uavhengig av utbyggingsplanene for Trongfossen, i brev av 26.11.12 gitt pålegg til NTE om å gjennomføre nye omfattende reguleringsundersøkelser av Namsblank. Undersøkelsesperioden er satt til 2013-2017 med pålagt sluttrapportering i 2018.

Andre fiskearter

Ørret - Fylkesmannen har ingen merknader utover det som framgår av søknad med fagrappporter.

Ål - Det er ikke registrert forekomster av ål i denne delen av Namsen.

Bunndyr og Elvemusling - Fylkesmannen har ingen merknader utover det som framgår av søknad med fagrappporter.

Fuglefauna - Fylkesmannen har ingen merknader utover det som framgår av søknad med fagrappporter.

Pattedyr - Fylkesmannen har ingen merknader utover det som framgår av søknad med fagrappporter.

INON - Fylkesmannen har ingen merknader utover det som framgår av søknad med fagrappporter.

Landskap - Trongfoss - siste ikke-utbygde større foss i Namsen

Namsenvassdraget er av de norske vassdrag som fra før har mest omfattende kraftutbygging. Dette omfatter bl.a. 8 store kraftverksutbygginger mellom 1946 og 1985 med bl.a. utbygging av 4 av de 5 store fossene i Namsen, Nedre og Øvre Fiskumfoss, Aunfoss og Asmulfoss.

Videre er det gjennomført reguleringer /overføringer av 3 av de 4 største innsjøene i fylket, Store Namsvatn, Limingen og Tunnsjøen, samt oppdemming av Tunnsjøflyene og Vekteren. I tillegg til de store kraftutbyggingene og reguleringene vil Fylkesmannen peke på at de senere år har vært et større omfang av vannkraftprosjekt i Namsenvassdraget, både i Namsskogan og kommuner lenger ned i vassdraget, herunder Høylandet, Grong og Overhalla. Utbyggingene og reguleringene overst i Namsenvassdraget har medført at også vannføringen i Trongfossen er redusert i forholdt til før. Trongfossen er allikevel et mektig naturelement og er den siste ikke-utbygde større fossen i Namsen.

Av andre utbygginger og i Namsskogan kommune kan nevnes Skorovass (1997), Litjelva ved Nessan (2008) og Kjeråa som nylig fikk konsesjon (2012). Videre er Seterfossen kraftverk nå under konsesjonsbehandling. Det foreligger også utbyggingsplaner for Tronesfossen, Flåttådalselva og Litjflåttådalselva. Det registreres videre at Namdal Kraft AS, Ulvig/Kjær AS m.fl. også arbeider med et antall kraftprosjekt i Namsenvassdragets nedbørsfelt.

De store kraftutbyggingene i Namsenvassdraget har sammen med siste års småkraftutbygging, medført en stor belastning for Namsens vassdragsnatur, vassokologiske systemer, landskapsbilde og andre naturverdier knytta til Namsens nedbørsfeltet. Etter Fylkesmannens vurdering bør disse verdiene (Landskap, Naturtyper) knyttet til Namsenvassdraget vurderes etter Naturmangfoldlovens § 10 Økosystemtilnærming og Samla belastning.

Fylkesmannen registrerer at søker i tillegg til begrunnelsen om bidrag til kraftforsyningen i regionen for tiltaket fremfører et tilleggsargument om å: ... "øke utnyttelsen av et vassdrag som allerede er berørt av utbygging" ... Etter vår vurdering er det ut fra Naturmangfoldlovens § 10

om Samla belastning, naturlig å vurdere de negative konsekvensene som mer negative enn om omsøkte prosjekt hadde vært eneste kraftutbyggingen i Namsenvassdraget.

Naturtyper

Bekkekløft (Canyon)

I konsesjonssøknadens miljørapport er det vist til at Trongfossgjelet ned mot Angeloddo er av naturtypen Bekkekløft (Canyon) og Bergvegg. Verdien av denne lokaliteten vil bli vesentlig redusert ved dambygging og redusert vannføring.

Fossesprøytsoner - Vegetasjon / Flora (rødlistearter)

I konsesjonssøknadens miljørapport er det vist til at øvre del av Trongfossgjelet er registrert prioritert naturtype - fossesprøytsone. Verdien er her satt til viktig i den kommunale biologisk mangfold-kartleggingen. Vegetasjonen i deler av bergveggene rett nedstrøms Trongfossen ble befart ved rappellering og det ble tatt prøver av moser og lav. Store deler av området ble imidlertid ikke undersøkt.

Det uttales i fagrapporten: "Det er ikke gjennomført kartlegging av lav og mosefloraen lenger ned i bekkekløfta på grunn av svært vanskelig tilgjengelighet. Det kan derfor ikke utelukkes at det lever rødlistede arter andre steder i kløfta. Dette gir utslag på verdivurderingen".

Fylkesmannen registrerer at store deler av områder ikke er undersøkt. Selv om det i fagrapportens vurdering uttales at det er tatt hensyn til sannsynligheten for forekomst av rødlistearter på ikke-undersøkte områder, mener vi at gjennomførte undersøkelser på dette feltet ikke gir et tilfredsstillende faglig beslutningsgrunnlag.

De mangelfulle undersøkelsene innebærer etter vår vurdering behov for i noen grad å legge til grunn Naturmangfoldlovens § 9. Fore-var-prinsippet, på dette fagfeltet. Fylkesmannen anser det sannsynlig at fagrapportens konsekvensvurdering på dette fagfeltet er noe for svak rangert og legger til grunn at virkningene av kraftutbygging for Trongfossgjelet og fossesprøytsone i området vil være av en slik karakter at konsekvensene bør settes til Stor negativ.

Friluftsliv og Reiseliv

Til konsesjonssøknaden er det utarbeidet en egen rapport om Friluftsliv og Reiseliv. Rapporten har et tilfredsstillende omfang for fagfeltet og omhandler de tema/forhold som anses naturlig og relevant. Under kapittel Områdebeskrivelse og Verdivurdering konkluderes med at:

Prosjektområdets verdi for friluftsliv vurderes som middels.

Prosjektområdets verdi for reiseliv vurderes som liten til middels.

Fylkesmannen mener imidlertid at ovenstående konklusjon er basert på en mangelfull utredning av dette temaet og kan ikke slutte seg til framlagte konklusjon på fagfeltet.

Friluftslivinteresser og reiseliv, særlig utenlandske besøkende, synes i stadig større grad å etterspørre naturopplevelser, herunder vassdragsnatur og fossefall. Vi mener at Trongfossen i slik sammenheng kan ha et betydelig potensiale og at berørte område kan forsvare en høyere verdisetting enn det som er gjort i konsesjonssøknadens fagrapport på fagfeltet.

Bare 1 km sør for Trongfossen ligger Namsskogan Familiepark som er en dyre- og aktivitetspark med et besøksantall på ca 50.000 pr år. Det foregår en kontinuerlig utvidelse av parken, både i areal og aktiviteter. Parken har et uttalt mål på sikt om 75.000 besøkende pr. år.

Både Familieparken og Trongfossen ligger nært opptil E-6 der det er naturlig for turister og andre tilreisende å legge inn besøk. En tilrettelegging av opplevelser i Familieparken og besøk til Trongfossen anses å ha et betydelig potensiale. Det er her naturlig å vise til tilretteleggingen som er gjort for opplevelse av Laksforsen like ved E-6 i Vefsn i Nordland.

Ut fra ovenstående vurderinger og fordi soknaden anses som svakt utredet på dette temaet, har Fylkesmannen fått utført en tilleggsutredning på fagområdet. Denne er utarbeidet i regi av prosjektet MOVOINN (Magiske Og Verdifulle Opplevelser i Nord-trøndersk Natur) som er ett av 15 nasjonale piloter i verdiskapningsprogrammet "Naturarven som verdiskaper".

Utredningen er presentert i notatet Trongfossen - Potensiale i forhold til naturbasert reiseliv. Denne utredningen konkluderer bl.a. med følgende (noe forkortet):

- *Trongfossen og canyonen nedenfor er en naturattraksjon, men uten noen form for markedsføring eller tilrettelegging vil fossen forbli en bortgjemt perle.*
- *Den etablerte turisttrafikk og infrastruktur i området (Namsskogan Familiepark og Namsskogan Hotell) gir betydelig mulighet til å utvikle guidede konsept og aktiviteter ved Trongfossen. Trongfossen kan gjøres tilgjengelig for et meget stort antall besøkende hvert år.*
- *Ved å utvikle naturbaserte reiselivsprodukt knyttet til Trongfossen vil Tronesområdet kunne styrke sitt reiselivstilbud og sannsynligvis kunne få en betydelig aktivitetsøkning både i og utenfor høysesong. For å lykkes i dette er en avhengig å se Trongfossen som en integrert del av reiselivstilbudet både på Trones og i resten av Namdalen (Grong, Lierne, Røyrvik, Skorovass...). Mulighetene kan sees både i et nasjonalt og et internasjonalt perspektiv.*
- *Trongfossen kan brukes til å utvikle attraktive guidede turer og opplevelser for feriegjester og bedriftsgrupper. Skal en lykkes med økonomiske verdiskaping av dette kreves sterk gründerånd og god konseptutvikling.*
- *Med noe tilrettelegging kan fossen utvikles til å bli en attraksjon for turister som befinner seg i Trones-området og for reisende langs E6. Dette kan gjøres ved hjelp av parkering, skilting, sti, gjerde (sikkerhetstiltak).*
- *Tilrettelegges området rundt fossen med rappellering, juving, Zip-line og eventuelt klatrepark-apparater, vil en sannsynligvis få en større direkte verdiskaping. Dette kan også bidra til å holde turister (familier) lengre i området, utvide markedspotensialet (flere bedriftsgrupper etc) og forlenge sesongen (bedriftsgrupper etc vår/høst).*

Fylkesmannen konstaterer ut fra framlagte notat og ovenstående sammenfatninger, at det synliggjøres et betydelig økonomisk og samfunnsmessig potensiale lokalt mht. utvikling av reiseliv og friluftsliv i tilknytting til Trongfossen, og særlig i en kombinasjon med den godt etablerte familieparken på Trones.

Dette potensialet innen friluftsliv og reiselivsnæringen og mulige økonomiske ringvirkninger er naturlig å vurdere opp mot de økonomiske virkninger ved en eventuell utbygging av Trongfossen som er omtalt under kap. 4.

Avbotende Tiltak

Fylkesmannen finner ut fra våre vurderinger og tilrådninger i saken, ikke grunn til å kommentere mulige avbotende tiltak nå. Dersom konsesjonsmyndighetene senere vurderer å gi konsesjon, vil vi komme tilbake til saken.

En viser for øvrig til kap.6 Fylkesmannens samla vurdering og konklusjon.

Samla konsekvensvurderinger på miljøområdet

Ut fra det omfattende fagmateriale og beslutningsgrunnlag som er fremlagt i saken, mener Fylkesmannen at en kraftutbygging av Trongfossen vil medføre store negative miljøkonsekvenser. Konsekvensene for de ulike fagfelt er vurdert til slik: (konsesjonssøknadens fremlagte konsekvensvurderinger i parentes)

- Fisk (Namsblank) → Meget stor negativ (Stor/middels negativ)
- Landskap (Vassdragsnatur/Fossefall) → Stor negativ (Stor negativ)
- Naturtyper (bekkegjel/Canyon mfl.) → Stor negativ (Middels negativ)
- Vegetasjon (rodlistearter) → Middels negativ (Middels negativ)
- Friluftsliv og Reiseliv → Stor/Middels negativ (Middels/Liten negativ)

Av disse vil følgende interesser av nasjonal og internasjonal verdi bli svært negativt påvirket:

Namsblank

- Nyere forskning viser at Namsblanken er en genetisk og økologisk unik laksebestand i norsk og internasjonal målestokk med særtrekk som skiller den fra alle andre laksebestander.
- Bestandssituasjonen for Namsblanken er svært alvorlig. Dette skyldes både et lite antall individer i bestandene og en begrenset genetisk variasjon.
- Hvis Namsblanken dør ut, vil de genetiske og økologiske særtrekkene Namsblanken representerer gå tapt for alltid.
- Tidligere kraftutbygginger i Namsen har redusert gunstige leveområder i hovedelva med 50 %. Berørte strekning har stor betydning som gyte- og leveområde for Namsblank.
- Namsen har status som Nasjonalt Laksevassdrag. Dette betinger et særlig vern av laksebestander og deres leveområder. Dette gjelder ikke bare sjøvandrende laks, men også for relikte bestander som Namsblank.
- Ytterligere kraftutbygging som reduserer gyte- og leveområder av betydning, kan på sikt medføre at en eller flere bestander av Namsblank dør ut.
- Ut fra Namsblankens status som truet bestand og Namsenvassdraget status som nasjonalt laksevassdrag har DN gitt NTE pålegg om å gjennomføre nye omfattende reguleringsundersøkelser av Namsblank i perioden 2013-2017

Landskap

- Av 5 opprinnelige store fosser i Namsen er 4 tidligere utbygd til kraftformål.
- Trongfossen er siste gjenværende større foss i Namsen

- *Omfattende kraftutbygging har medført en stor belastning for Namsenvassdragets landskap, vassdragsnatur og vassøkologiske systemer.*
- *Det forutsettes derfor at Naturmangfoldlovens § 10, Økosystemtilnærming og samlet belastning, legges til grunn i konsesjonsbehandlingen.*

Naturtyper

- *Trongfossgjetelet er definert som naturtypen Bekkekloft (Canyon) og bergvegg som vil bli negativt berørt ved bortfall/reduert vannføring*
- *Trongfossgjetelet omfatter naturtypen Fossesprøytsone (m/potensielle rødlistearter) som vil bli negativt berørt ved bortfall/reduert vannføring*
- *Viktige deler av området ble ikke undersøkt. Det forutsettes derfor Naturmangfoldlovens § 9, Føre-var-prinsippet, legges til grunn i konsesjonsbehandlingen.*

Samla vurdering og oppsummering på miljøområdet

Fylkesmannen konstaterer at en gjennomføring av omsøkte planer for kraftutbygging vil få store konsekvenser for biologisk mangfold ved å redusere viktige leveområder for en utrydningstrua fiskebestand. Samtidig vil planene medføre utbygging av den siste av 5 store fosser i Namsen. En utbygging av Trongfossen vil slik sett medføre store negative konsekvenser for nasjonale og internasjonale miljøverdier.

- *En utbygging vil på sikt innebære en reel fare for at en eller flere bestander av den relikte laksen, Namsblank, vil dø ut.*
- *En utbygging vil innebære at den siste av 5 store fosser i Namsen blir utbygd.*

6. Fylkesmannens samla vurdering og konklusjon.

Fylkesmannen konstaterer at det fra fagmyndighetenes side fortsatt er et ønske om større kraftproduksjon i regionen ut fra vurderinger av forsyningsikkerhet og tilgang på elektrisk energi ut fra et nærings- og moderniseringsperspektiv. Fylkesmannen har videre merket seg at både lokale og regionale politiske myndighet går inn for utbygging. En har merket seg at kommunen går inn for et utbyggingsalternativ som er av et betydelig større omfang enn den foreliggende søknad, med påfølgende betydelig større konsekvenser for andre relevante hensyn.

Fra Fylkeskommunens side blir det som premiss for tilrådingen om utbygging bl.a. pekt på det nasjonale ansvar for å følge opp målene om fornybar energi ut fra overordna klimahensyn. Fylkesmannen vil i denne forbindelse peke på at NTE de siste årene er tildelt konsesjoner for kraftutbygging på ca. 2000 GWh og som for en stor del ikke er utbygd så langt. Størsteparten av dette er vindkraftprosjekt, og en betydelig del ligger utenfor Nord-Trøndelags grenser.

Det er grunn til merke seg at det i den foreliggende utbyggings sak ikke er konflikter med reindriftsinteresser, eller samiske interesser av avgjørende betydning. Det er heller ikke andre sektorinteresser ut over miljøhensyn av vesentlig betydning.

Miljøhensynene knyttet til biologisk mangfold er etter Fylkesmannens syn av stor tyngde i prosjektet. En konstaterer i denne forbindelse at det foreligger et sprik mellom vurderingene fra Sweco Norge AS og Fylkesmannens faglige vurderinger når det bl.a. gjelder konsekvensvurderingene for Namsblank. Det er også ulike vurderinger på andre miljøområder.

Fylkesmannen er særlig urolig for utsagnene fra Fylkesmannens fagnivå om at det er fare for at en utbygging kan bidra til at en eller flere bestander av Namsblanken dør ut.

Fylkesmannen vil peke på at utbygging av fornybar energi langt på vei alltid vil kollidere med andre hensyn, bl.a. hensyn til biologisk mangfold. Etter Fylkesmannens vurdering vil det i de fleste tilfeller være en avveining mellom to miljøhensyn: klima og/eller biologisk mangfold.

I forhold til hva en vet av erfaring om hva en kan vente seg av interessekonflikter i lignende utbyggingssaker, kan en legge til grunn at det i de fleste tilfeller vil være flere konfliktelementer enn i foreliggende sak. Dette medfører at hensynet til klima og fornybar energi i utgangspunktet står sterkt i dette utbyggingsprosjektet.

Utbygging som medfører stor risiko for utrydding av arter er imidlertid svært problematiske. I den foreliggende sak er det derfor hensynet til klima på den ene siden og hensynet til Namsblanken på den andre siden som blir de avgjørende avveiningsselementer.

Fylkesmannen konstaterer at det er reist store og tilsynelatende godt underbygde innvendinger mot konsesjonssøknadens fagrapport vedrørende Namsblank. I og med at dette er et så avgjørende element i vurderingen, må disse innvendinger tas på alvor. Etter Fylkesmannens vurdering taler dette for at NVE pålegger konsesjonssøker å sørge for at det blir foretatt en supplerende og oppdatert vurdering av Namsblankens situasjon.

Forst når en slik rapport foreligger finner Fylkesmannen grunnlag for å komme med sin endelige tilråding i saken.”

Nord-Trøndelag fylkeskommune skriver i sin uttalelse av 04.07.2012:

”Saken ble behandla i fylkestinget i Nord-Trøndelag 14. juni 2012, som FT-sak nr. 33/12: «NTE Energi AS - Konsesjonssøknad Trongfoss kraftverk - Høringsuttalelse.», og med følgende vedtak:

«Fylkestinget i Nord-Trøndelag anbefaler at NTE Energi AS gis konsesjon for bygging av Trongfoss kraftverk.

Fylkestinget ber om bestandsovervåking av namsblanken etter utbygginga.»

(...)

Konklusjon

Foreliggende prosjekt for Trongfossen kraftverk er vesentlig endra sida tidligere utbyggingsskisser fra Samla plan i 1984. Regulering av Mellingen, etablering av reguleringsmagasin innen sidevassdraget i Tromsdalen er utelatt. I tillegg er høgde på inntaksdam redusert vesentlig. Disse endringer medfører vesentlig forbedringer i forhold til konsekvenser for reindriftsnæringa, og hensyntar i stor grad leveområder for Namsblanken ovenfor Trongfossen.

Utbygging av ny fornybar energi er i tråd med nasjonale og regionale strategier i klima- og energisammenheng.”

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag skriver i brev av 11.06.2012:

Områdestyret behandlet på møte den 6.6.2012 sak 9/12 Namsskogan kommune. Konsesjonssøknad med konsekvensutredning for Trongfoss kraftverk. NTE Energi AS, fattet følgende vedtak:

«Områdestyret mener at Trongfoss kraftverk i Namsskogan kommune ikke vil få nevneverdige konsekvenser for reindriften i Aarjel-Njaarke sijte og Tjåhkere sijte. Det er allikevel viktig at

tiltakshaver har en god dialog med reindriften i begge sijter i anleggsperioden, slik at man unngår negative forstyrrelser fra anleggsarbeidet ved oppsamling og flytting av rein. Dette gjelder spesielt for arbeidet med nettilknytningen til Tunnsjødal transformatorstasjon.

Enstemmig vedtatt.»

Sametinget skriver i brev av 03.07.2012:

"(...) - Samiske kulturminner

Sametinget gjennomførte en befaringsreise av tiltaksområdet i juni 2009. Bakgrunnen for befaringsreisen var blant annet opplysninger om et samisk offersted i Trongfossen, Askeladden Id. 128436. Offerstedet er kjent gjennom tradisjon som et sted der særlig fugler ble ofret, men selve stedet ble ikke fysisk gjenfunnet under befaringsreisen. Sametinget vil likevel ikke avskrive denne tradisjonen. Plasseringen, som fremgår av kart som medfølger konsesjonssøknaden, er ikke eksakt, men en antatt plassering ut fra våre opplysninger. Den kommer ikke i direkte konflikt med demningen, men den estetiske opplevelsen av plassen vil selvsagt bli en helt annen og betydelig forringet ved en eventuell utbygging.

Sametinget forutsetter at det iverksettes tiltak for å forhindre at overlopsvann fra dammen renner over offerplasslokaliteten, eller at offerplassen på andre måter blir berørt av fysiske inngrep i forbindelse med en eventuell utbygging av Trongfoss kraftverk. Sametinget ønsker at NTE-Energi AS utarbeider avbotende tiltak for å unngå at offerplassen blir berørt av overlopsvann. Dette må skje i tett dialog med Sametinget.

Det ble under den videre befaringsreisen av berørte områder for rigg, deponiområder, adkomstveger og i traseen for nettilknytning ikke registrert automatisk fredete samiske kulturminner. Sametinget har dermed ingen kulturminnefaglige merknader til omsøkte konsesjon foruten de som berører offerplassen ved Trongfossen.

Skulle det likevel under arbeid i marken komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses umiddelbart og melding sendes Sametinget omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml) § 8 annet ledd. Vi forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken.

Vi minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet i følge kml § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlige som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn til. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme et fredet kulturminne eller sikringssonen på 5 m rundt kulturminnet, jf. kml §§ 3 og 6.

Samisk arealbruk og reindrift

Det omsøkte Trongfoss kraftverk ligger i beiteområdene til Aarjel-Njaarke og Tjåhkere sijte reinbeitedistrikt. Namsen er grense mellom disse to reinbeitedistriktene. I de reinbeitedistriktene er det blant annet store planer om småkraftutbygging, vindkraftverk på Kalvatnan og andre inngrep som vil berøre distriktenes mulighet til å drive en bærekraftig reindrift. Selv om utbyggingen av Trongfoss kraftverk i seg selv ikke blir sett på som spesielt konfliktfylt i forhold til reindriften, må det gjøres en vurdering av tiltakets kumulative karakter i forhold til andre gjennomførte og planlagte tiltak i utbyggingstiltakets influensområde. Der hvor reindriftsinteresser blir berørt, skal de samlede effektene av planer og tiltak innenfor det enkelte reinbeitedistrikt vurderes.

I konsesjonssøknaden framgår det at det har vært flere møter mellom utbygger og reindriftsutøverne. Det framgår også at tiltakshaver, ved en eventuell utbygging, vil opprettholde kontakten med reindrifta og ta utøverne med på råd under den videre prosessen med tanke på å minimalisere eventuelle skadevirkninger

Sametinget støtter opp om Områdestyrets uttalelse der det understrekes at det er viktig at tiltakshaver har en god dialog med reindriften i begge berørte sifter (grupper) i anleggsperioden, slik at man unngår negative forstyrrelser fra anleggsarbeidet ved oppsamling og flytting av rein. Dette gjelder spesielt for arbeidet med nettilknytningen til Tunnsjødal transformatorstasjon.

4. Oppsummering

Det er registrert et samisk offersted i Trongfossen der, i følge tradisjonen, spesielt fugler ble ofret. Offerplassen kommer ikke i direkte konflikt med demningen, men den estetiske opplevelsen av plassen vil selvsagt bli en helt annen og betydelig forringet ved en eventuell utbygging.

Sametinget forutsetter at det iverksettes tiltak for å forhindre at overløpsvann fra dammen renner over plassen, eller at offerplassen på andre måter blir berørt av fysiske inngrep i forbindelse med en eventuell utbygging av kraftverket. Sametinget ønsker at NTE Energi AS tar kontakt med Sametinget ved utarbeidelse av avbøtende tiltak i forbindelse med dette. Selv om en eventuell utbygging av Trongfoss kraftverk ikke blir sett på som spesielt konfliktfylt i forhold til reindrifta i seg selv, må det gjøres en vurdering av tiltakets kumulative karakter i forhold til andre gjennomførte og planlagte tiltak i utbyggingstiltakets influensområde. Sametinget understreker viktigheten av tett dialog mellom tiltakshaver og berørte reineiere. Når det gjelder konsultasjoner om Trongfoss kraftverk, anser Sametinget at det ikke er behov for det i denne saken.”

Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltning) varsler innsigelse i brev av 18.01.2013:

” (...) Kunnskapsgrunnlaget - Forekomst av relikte laks - Namsblank

Tiltaket søkes etablert innenfor Namsblankens leveområde. Namsblank finnes kun i øvre deler av Namsenvassdraget. Vanlig kroppsstørrelse hos voksen fisk er 15-20 cm. Den er den eneste bestanden av ferskvannsstasjonær laks i Europa som lever hele livet i elva og som ikke har vandringer til innsjøer. Laksebestander som lever hele livet i ferskvann kalles relikte laksebestander fordi de betraktes som isolerte rester av tidligere bestander av sjøvandrende laks. Namsblanken ble trolig isolert fra vanlig, sjøvandrende laks i Namsen for 9500 år siden, under landhevingen etter siste istid. Den finnes fra Nedre Fiskumfoss til Namskroken (ca. 90 km) og er registrert i 14 sideelver på denne strekningen opp til de første fossene av noen størrelse (totalt ca. 140 km elvestrekninger inkludert hovedelva og sideelver).

Genetisk og økologisk sett er Namsblanken en helt unik laksebestand både i norsk og internasjonal målestokk. Namsblanken er genetisk svært forskjellig fra sjøvandrende laks både i Namsen og andre vassdrag og består av minst tre genetisk ulike bestander, kanskje flere. Den genetiske forskjellen mellom de ulike Namsblankbestandene er stor sammenlignet med det som er vanlig mellom sjøvandrende bestander i nærliggende vassdrag. Namsblanken har betydelig lavere genetisk variasjon enn sjøvandrende laks, noe som gjør den mer sårbar for miljøendringer enn sjøvandrende laksebestander. Den effektive bestandsstørrelsen ligger i dag over det som anbefales i forbindelse med kortsiktige bevaringstiltak, men under det som anbefales for langsiktig bevaring av en isolert bestand. Namsblanken er derfor sårbar på lang

sikt, særlig overfor bestandsreduksjoner og introduksjoner. I dette perspektivet vil enhver ny negativ påvirkning på bestanden være svært uheldig.

Bestandens spesielle karakterer og en særegen evolusjonshistorie med hunner som blir kjønnsmodne i rennende vann, er svært sjelden hos laks. I motsetning til andre laksebestander har Namsblankbestanden stort sett vært genetisk isolert ved at laks fra andre bestander ikke har kunnet vandre opp til Namsblankens leveområder på grunn av vandringshindre i vassdraget. Namsblanken utgjør derfor en referanse til undersøkelser av bestandsdannelse og artsdannelse hos laks.

Fiskeundersøkelsen i influensområdet til prosjektet viser at dette er et godt leveområde for Namsblank, især gjelder dette området ovenfor Trongfossen som prosjektutredningen også er vurdert til å ha stor verdi for fisk på grunn av forekomsten av Namsblank. Den omsøkte reguleringen vil endre dette området slik at det blir et stilleflytende terskelbasseng som er uegnet leveområde for Namsblank. Det omsøkte prosjektet vil derfor bidra ytterligere til den uheldige utviklingen for Namsblankbestanden.

I foreliggende utbyggingssøknad er det vist til at det ikke er egnede forhold for Namsblank på den 1,2 km lange strekningen mellom Trongfoss og utløpet av kraftstasjonen, og at reguleringen med fraføring av vann på denne elvestrekningen ikke kan forventes å påvirke Namsblanken. Søker har i sin utredning benyttet elektrisk fiske som metode for å overvåke bestandssituasjonen. De siste års økte fokus på Namsblank har imidlertid avdekket betydelige metodiske problemer knyttet til overvåking av bestandssituasjonen. Bestanden finnes i et forholdsvis bredt spekter av vannmiljø, dvs. fra strømpåvirkede dype, brede elveavsnitt i hovedstrengen til grunne, smale og svært strie elveavsnitt i sidevassdragene (Bremsset m.fl. 2012). Strandnært elektrisk fiske er ikke anvendelig i områder dypere enn 75 cm (Forseth & Forgren 2008). DN vurderer derfor at søkers utredning er basert på en feltmetode som ikke kan anses som egnet for å undersøke forekomst av namsblank i hovedstrengen av Namsen, slik at forundersøkelsene ikke er tilstrekkelig til å vurdere betydningen av dette strie og dype elveavsnittet som leveområde for Namsblank (jfr. metodiske vurderinger i Forseth & Forsgren 2008 og Bremsset m.fl. 2012).

Annet kunnskapsgrunnlag viser at vanlige reguleringseffekter på elvelevende laksefisk er redusert tetthet, vekst og overlevelse som følge av endringer i vannføring, vanntemperatur og substratforhold (Johnsen mfl. 2010). Ungfisk av laks og ørret har strenge krav til oppvekstmiljøet, som for eksempel oksygenrikt vann og tilgang på skjulområder og næringsdyr. I elvekraftverk er det et vanlig problem at fisk blir drept eller skadd ved vandring gjennom turbiner, og nedstrøms kraftverk kan brå endringer i vannføring og vannstand føre til omfattende stranding og dødelighet. I områder med fraføring av vann vil redusert vannhastighet over tid føre til habitatdegradering, blant annet i form av at skjulplasser i elvebunnen blir tettet igjen på grunn av fravær av dimensjonerende flommer. Alle disse faktorene har i ulik grad påvirket Namsblankbestanden negativt noe som også vil gjelde innenfor influensområdet for den omsøkte utbyggingen.

Ørekyt er introdusert til to reguleringsmagasin i øvre deler av Namsenvassdraget. Arten, som er uønsket, har spredt seg nedover Namsen fra blant annet Tunnsjøen via Tunnsjøflyan og Tunnsjøelva. I august 2012 ble ørekyt påvist i hovedstrengen av Namsen ved Gartland, som er noen kilometer nedstrøms det naturlige leveområdet for Namsblank. Det er derfor grunn til å tro at det finnes ørekyt i store deler av Namsblankens leveområde i Øvre Namsen. Terskelbassengene med relativt stillestående vann er gunstige leveområder for ørekyt. På bakgrunn av kunnskap om Namsblanken og ørekytas krav til leveområder vil ørekyt neppe utkonkurrere laks på raskflytende elvestrekninger, men ørekyt kan ha større suksess i

stilleflytende deler av elva. Det er derfor større risiko for negative effekter av ørekyt på Namsblank (og ørret) i stilleflytende terskelbasseng (som det 700 m lange bassenget som dannes ved den omsøkte demningen på toppen av Trongfossen) enn i deler av elva med høyere vannhastighet.

Namsblanken må betraktes som Norges mest spesielle laksestamme og Norge har et internasjonalt ansvar for å ivareta den gjenværende populasjonen. Den ble kategorisert som kritisk truet (CR) i Norsk Rødliste 2006, på grunn av liten utbredelse kombinert med kraftig fragmentering og pågående reduksjon av habitatkvaliteten (Nedreaas mfl. 2006). Den ble imidlertid ikke inkludert i Norsk Rødliste 2010. Dette kommer ikke av at statusen for Namsblanken er endret, men fordi den nye lista i henhold til IUCN-kriterier bare omfatter vurdering av arter og ikke enkeltbestander. Laks i ferskvann er også oppført i Bernkonvensjonens liste III, som omhandler arter som bare kan utnyttes på en slik måte at bestandene ikke blir truet.

Direktoratet for naturforvaltning har med hjemmel i vilkår for tidligere konsesjoner for kraftutbygging i Namsenvassdraget, nylig pålagt regulanten å gjennomføre biologiske undersøkelser i leveområdet for namsblank for å få ytterligere kunnskap om reguleringseffekter på fiskesamfunnene i Namsen generelt og effekter på namsblankbestanden spesielt (jfr. brev til regulanten datert 26.11.2012). Undersøkellesperioden er 2013-2017 og sluttrapportering er i 2018. Pålegget er utformet uavhengig av utbyggingsplanene for Trongfossen. I forbindelse med denne saken vil vi understreke at DN anser den foreliggende kunnskapen som tilstrekkelig til å ta standpunkt til søknad om utbygging av Trongfossen.

Forekomst av sjeldne arter og vegetasjonstyper i fossesprøytsoner

I Naturbase er fossesprøytzone registrert som en viktig naturtype i Trongfossen. Trongfossen er beskrevet som en av få markante fosser i Namsen på dens ferd igjennom kommunen, med svært bratt og utilgjengelig terreng som gjør at kartlegging av flora i sprøytsonen er meget vanskelig.

Søkers konsekvensutredning for naturmiljø viser at det ikke ble funnet spesielle botaniske arter i Trongfossgjelet og at ingen av de registrerte artene står oppført på den siste norske rødlista. Det er samtidig påpekt feltmessige vanskeligheter med å gjøre en tilstrekkelig undersøkelse av vegetasjonen i Trongfossgjelet og at innsamlingen ikke gir et fullstendig bilde av mose-/lavfloraen. Videre er det uttrykt at det ikke kan utelukkes at det lever sjeldne og rødlistede arter på steder i kløfta som ikke lot seg undersøke, og at den foreslåtte minstevannføringen i liten grad vil bidra til å bote på den negative virkningen på lav- og mosefloraen i gjelet.

Det har vært feltmessig vanskelig å gjøre en tilstrekkelig undersøkelse av vegetasjonen i Trongfossgjelet, noe som medfører at den foreliggende kunnskapen ikke gir et fullstendig bilde av mose-/lavfloraen. Fossesprøytsoner har ofte sjeldne og rødlista botaniske arter og vegetasjonstyper, og det kan derfor ikke utelukkes at det lever sjeldne og rødlistede arter på steder i kløfta som ikke lot seg undersøke.

Der det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger det omsøkte tiltaket har på naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade, jfr. naturmangfoldloven § 9.

Trongfossen er det siste store gjenværende fossefallet i hovedlopet til Namsen og fossevegetasjon er allerede indirekte berørt av eksisterende kraftutbygginger med fraføring av vann fra hovedløpet av Namsen. DN mener det derfor er særlig viktig å ta vare på den fossevegetasjonen som fortsatt har livsvilkår for potensielle rødlistede arter og vegetasjonstyper i Namsen, slik at arter og vegetasjonstyper i naturmiljøet i tilknytning til fossen bevares. DN

mener derfor at fore-var-prinsippet må tillegges stor vekt ved vurdering av søknad om konsesjon, jfr. naturmangfoldloven § 9.

Trongfossen som landskapselement

Trongfossen og det markante elvegjelet er i søkers utredning vurdert til å ha stor verdi, både med tanke på opplevels- og egenverdi. I søkers utredning er det også anført at opplevelsen av Trongfossen og elvegjelet nedenfor er mektig, og gir en spesiell friluftslivsopplevelse. Som foss er Trongfossen et landskapselement av regional verdi. Fossen har lett tilgjengelighet fra europavei 6 og en beliggenhet nært til opplevelsesparken på tettstedet Trones som har et mål om å oppnå 75 000 besøkende årlig. Det er ansett at enkle tilretteleggingstiltak, sikring og skilting vil ha et stort potensial til å øke i besøksantallet til Trongfossen.

I søkers utredning er tiltaket anslått å få meget store negative konsekvenser for landskapet. Inngrepene vil endre landskapsbildet av Trongfossen radikalt og endringen vil være i negativ retning. Namsen nedstrøms vil få mindre vannføring og mindre vannstand i tillegg til synlige tekniske inngrep langs elva. Vannstandsendringen vil føre til mindre hastighet på vannet, som vil gi færre områder med stryk og hvitt vann. Lyd og opplevelsesverdien fra gjelet vil minske. Samlet sett vil tiltaket medføre en omfattende endring i landskapets karakter i området. Eksisterende opplevelseskvaliteter i landskapet forventes å bli vesentlig reduserte og et nøkkelelement i landskapet vil gå tapt.

Samlet belastning

Ved vurderingen av konsekvensene av det omsøkte tiltaket skal den samlede belastningen økosystemet er utsatt for vurderes, jfr. naturmangfoldloven § 10. Det betyr at det omsøkte tiltaket må vurderes på bakgrunn av allerede foretatte inngrep i vassdraget og effektene av disse på økosystemet.

Kraftutbygging har foregått i Namsenvassdraget fra 1940-tallet og fram til midt på 1980-tallet. Til sammen er det åtte kraftverk i vassdraget, hvorav fem ligger på strekninger med Namsblank. Nedre Fiskumfoss, Øvre Fiskumfoss, Aunfoss og Åsmulfoss er elvekraftverk som utnytter fall i hovedelva Namsen, mens de øvrige utnytter fall i sidevassdrag eller ved overføringer til sidevassdrag (se vedlagt kart).

Vannføringen i Namsblankens leveområder i hovedelva Namsen har vært påvirket av kraftreguleringen siden 1952. Fra 1960-tallet har vannføringen vært redusert i Namsen fra Namsvatnet og ned til utlopet av Tunnsjøelva. Nedbørfeltet ved Bjørnstad er redusert med to tredeler når det ikke slippes vann fra Namsvatnet, som en følge av reguleringen. Nedbørfeltet ved Bjørnstad var 1037 km² før reguleringen, men er nå redusert til 341 km² (Arnt Eivind Bjøru, NTE, pers. medd.). Vannføringen har også vært sterkt redusert i Tunnsjøelva fra Grondalsdammen ved Tunnsjøflyan til Tunnsjødal, ca. 1,8 km fra samlopet med Namsen.

Åbjørautbyggingen ledet noe vann vekk fra Frøyningsvassdraget, noe som førte til en ytterligere, om enn begrenset, reduksjon av vannføringen i Øvre Namsen. Fra 1964 har det vært krav om minstevannføring i Øvre Namsen. Fra Namsvatnet til Namsen skal det i følge manøvreringsreglementet for vinterhalvåret (1. november - 1. mai) slippes en minstevannføring på 2 m³/s. I sommerhalvåret skal det slippes tilstrekkelig vann fra Namsvatnet til at det ved kontrollmerke Bjørnstad skal holdes en minstevannføring på 12 m³/s. I Tunnsjøelva er det ingen bestemmelser om minstevannføring.

Sammenlignet med uregulerte forhold er gjennomsnittlig vannføring i Namsen målt ved Bjørnstad i dag betydelig redusert under vårflommen og om sommeren (mai-juli; Thorstad mfl. 2009). Uregulert flomtopp var omlag to og en halv ganger større enn i dag. Høstvannføringen (august-november) var også omlag dobbelt så stor under uregulerte forhold som i dag. Gjennomsnittlig vintervannføring (desember-april) er imidlertid ikke særlig forskjellig i dag i forhold til uregulerte forhold.

Vassdragsreguleringene i Namsen har medført at Namsblankens tilgang på egnete leveområder er redusert vesentlig siden 1940-tallet. Spesielt store reguleringseffekter er det på strekningen fra Namskroken til samløpet med Mellingselva. På denne elvestrekningen er mesteparten av vannføringen fraført gjennom Namsvatnreguleringa. I nedbørfattige perioder er store deler av elveleiet tørrlagt, og det er i liten grad en sammenhengende vannstreng som Namsblank og annen fisk kan benytte som leveområde.

I tilknytning til elvekraftverkene i Åsmulfossen, Aunfossen, Øvre og Nedre Fiskumfoss er elveområdene oppstrøms kraftverkene påvirket av oppdemming. I disse påvirkete områdene er det lave vannhastigheter og stor grad av sedimentering med finsubstrat, noe som innebærer en habitatdegradering av tidligere leveområder for Namsblank. Trongfossen tilhører den delen av Øvre Namsen som har mest av den opprinnelige karakteren for vassdraget, og har i dag en uforholdsmessig stor betydning for restproduksjon av Namsblank i hovedelva.

I tillegg til direkte reguleringseffekter som følge av fraføring av vann og dambygging, er det også indirekte reguleringseffekter ved etablering av terskler som kompensasjonstiltak for redusert vannføring, primært av landskaphensyn. Ved terskel- og dambygging er arealet på strykområder i Namsblankens leveområder i hovedelva halvert ved at de er omgjort til stillestående terskelbasseng og inntaksdammer. I terskelbasseng med stillestående vann er det tette forekomster av ørret. Stillestående terskelbasseng ser dermed ut til å være en type leveområde som i betydelig grad favoriserer ørret framfor Namsblank, og det er grunn til å tro at disse områdene etter hvert vil få tette bestander med ørekyt. Totalt er 38 km elvestrekning med godt egnet habitat for Namsblank demmet opp som følge av terskler og damanlegg i tilknytning til kraftverker. Dette utgjør et samlet oppdemt elveareal på 6950 da. Samtidig har redusert vannføring og vannhastighet på grunn av kraftregulering sannsynligvis ført til en sedimentering og reduksjon av områder med grovt substrat og høy tilgjengelighet av hulrom og skjulmuligheter. Det er grunn til å tro at reduksjonen av velegnede leveområder har medført en betydelig reduksjon av den totale Namsblankbestanden.

Trongfossen er også vurdert til å være et landskapselement av stor verdi, til tross for at den allerede er påvirket av eksisterende kraftutbygging. Som foss er Trongfossen et landskapselement av regional verdi. Samlet sett vil tiltaket medføre en omfattende endring i landskapets karakter i området. Eksisterende opplevelseskvaliteter i landskapet forventes å bli vesentlig reduserte og et nøkkelement i landskapet går tapt. Tatt i betraktning at Trongfossen er det siste gjenværende fossefallet i hovedløpet til Namsen mener DN at det må legges stor vekt på å ta vare på den opplevelsesverdien som fossen har som landskapselement.

Fossesprøytsoner har ofte sjeldne og rødlista botaniske arter og vegetasjonstyper. Etersom Trongfossen allerede er indirekte berørt av tidligere kraftutbygginger med fraføring av vann fra hovedløpet av Namsen, og følgelig har påvirket fossevegetasjon i vassdraget for øvrig, er det særlig viktig å ta vare på den fossevegetasjonen som fortsatt har livsvilkår for potensielle rødlistede arter og vegetasjonstyper.

DN mener at summen av eksisterende påvirkninger i vassdraget og de forventede effektene av den omsøkte utbyggingen vil medføre at den samlede belastningen på landskapsverdier, naturtyper og den kritisk truede Namsblanken blir så stor at det bør tillegges avgjørende vekt ved vurderingen av søknad om konsesjon, jfr. naturmangfoldloven § 10.

Namsenvassdraget som nasjonalt laksevassdrag

Namsenvassdraget ble opprettet som et av 52 nasjonale laksevassdrag gjennom vedtak av St.prp.nr 32 (2006-2007) om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. Formålet med ordningen er å gi viktige laksebestander i Norge en særlig beskyttelse mot framtidige inngrep. Laksebestandene skal beskyttes mot inngrep og aktiviteter i vassdragene og i de nærliggende fjord- og kystområdene. I slike vassdrag er det ikke tillatt med nye tiltak og aktiviteter som kan gi nevneverdig skade på villaks. Alle lakseførende deler av Namsenvassdraget, det vil si områder i nedre deler av vassdraget med sjøvandrende laksefisk samt områdene i øvre del av vassdraget med Namsblank, er undergitt beskyttelsesregimet for nasjonale lakevassdrag. Det er verdt å merke seg at Namsblank er særskilt omtalt i vedtaket, og en av årsakene til at vassdraget er utpekt som nasjonalt laksevassdrag. I henhold til beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag og fjorder kan det ikke gjennomføres vassdragsregulering som fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende stekning som er av nevneverdig negativ betydning for laksen, jfr. St. prop.nr. 32 (2006-2007) kapittel 6.

Tiltaket vil medføre redusert vannføring mellom inntak og utløp over en strekning på ca. 1,2 km og en strekning på ca. 700 m oppstrøms fossen blir endret fra elv til innsjø som følge av etablering av en demning på toppen av Trongfossen. Det foreslås en minstevannføring på strekningen med fraført vann om sommeren som tilsvarende 5-persentilverdien for restfeltet mellom Namsvatnet og Trongfossen. Vassdraget ved Trongfossen har en middelvannføring på 66 m³/s. Selve Trongfossen og resten av fossefallsonen vil få sterkt redusert vannføring i store deler av året (redusert gjennomsnittsvannføring over året med 77 %). Disse forholdene vil medføre en endring av leveområdet til Namsblanken som på sikt vil forringe livsvilkårene i influensområdet ovenfor Trongfossen og nedstrøms Trongfossen ytterligere. (Jfr. Bremset mfl. 2012). Namsen er allerede sterkt påvirket av eksisterende vannkraftutbygging, og det omsøkte tiltaket vil medføre ytterligere skade på Namsblankbestanden, jfr. vurderingen av samlet belastning ovenfor.

Tatt i betraktning at Namsblanken er en kritisk truet relikv laksebestand som bare fins i øvre deler av Namsenvassdraget, med genetiske og økologiske særtrekk som gjør den unik både i norsk og internasjonal målestokk, mener DN at virkningene av den omsøkte reguleringen på Namsblanken vil være av en slik karakter at retningslinjene i St.prp.nr. 32 (2006-2007) må legges til grunn ved vurderingen av søknad om konsesjon.

Vannforskriften

Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) har som mål at vassdrag og kystvann i Norge oppnår minst god økologisk og god kjemisk tilstand innen de frister som er fastsatt i forskriften. Målet skal nås ved helhetlig planlegging, med utarbeidelse av regionale forvaltningsplaner med tilhørende tiltak for å nå de konkrete fastsatte miljømålene.

Det arbeides nå med en vannforvaltningsplan for vannregion Trøndelag, hvor miljøtilstanden i Namsen og mulighetene for å nå målet om god økologisk og god kjemisk tilstand innen utgangen av 2020, blir vurdert. Det skal settes miljømål for vassdraget og mulige tiltak for å nå

miljømålene skal utredes. Godkjente forvaltningsplaner for området skal foreligge innen utløpet av 2015.

Dersom det planlegges nye inngrep i vannforekomsten som kan medføre at målet om god økologisk tilstand ikke kan nås innen fristen, må det omsøkte tiltaket vurderes etter vannforskriften § 12. Det er her et krav for å kunne gjennomføre tiltaket at alle praktiske tiltak settes inn for å begrense en negativ utvikling i miljøtilstanden, at samfunnsnyttien av inngrepet er større enn tap av miljøkvalitet og at hensikten med inngrepet ikke kan oppnås med andre midler som er miljømessig vesentlig bedre. DN mener at retningslinjene i St.prp.nr 32 (2006-2007) om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, må komme inn og tillegges avgjørende vekt ved vurderingen av om konsesjons skal gis, jfr. omtalen av nasjonale laksevassdrag ovenfor. Det samme gjelder prinsippet om at påvirkningen skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er utsatt for, jfr. omtalen ovenfor.

Konklusjon

DN mener at det må legges avgjørende vekt på at tiltaket vil føre til betydelig inngrep i Namsblankens leveområder som vil få store negative konsekvenser for Namsblanken (jfr. St.prp.nr. 32 (2006-2007)) om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder.

Bestanden av Namsblank er fra før betydelig redusert som følge av eksisterende kraftutbygginger. DN mener at summen av eksisterende påvirkninger i vassdraget og de forventede effektene av den omsøkte utbyggingen vil medføre at den samlede belastningen på Namsblanken, landskapsverdier og naturtyper vil bli så stor at det bør tillegges avgjørende vekt ved vurderingen av om konsesjon skal gis, jfr. naturmangfoldloven § 10.

Tiltaket vil også medføre en ytterligere nedbygging av potensielt viktige sjeldne og rødlista botaniske arter og vegetasjonstyper som ofte fins i fossesprøytsoner i slike fossefall som Trongfossen og Trongfossgjelet. Det må medføre at fore-var-prinsippet tillegges stor vekt, jfr. naturmangfoldloven § 9.

Etter vassdragsreguleringsloven (vrgl.) § 6 nr. 1 følger det at reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven (pbl.) §§ 5-4 til 5-6 gjelder så langt de passer ved behandling av søknader om konsesjon etter denne lov. Når saken avgjøres av Kongen i statsråd gjelder ikke innsigelsesinstituttet etter plan- og bygningsloven, da det ikke er en overordnet myndighet som saken istedenfor skal bringes inn for.

Tillatelser til anlegg for kraftproduksjon som behandles etter vrgl. gis av Kongen i statsråd, og innsigelse til disse sakene vil ikke ha betydning for kompetansen til å fatte et endelig vedtak. Det er likevel forutsatt i forarbeidene (Ot.prp.nr.32 (2007-2008) Om lov om planlegging og byggesaksbehandling på side 247) at synspunkter til disse sakene skal kunne fremmes som innsigelse. Innsigelse til disse sakene vil skille seg fra bestemmelsene om innsigelsen etter pbl., og behandlingen av innsigelsen må derfor følge de særlige forutsetningene som gjelder for vassdragsreguleringssaker.

Direktoratet for Naturforvaltning fremmer på bakgrunn av det ovennevnte en slik innvending som etter de nevnte forarbeidene er betegnet som innsigelse etter vassdragsreguleringsloven § 6 nr.1 til søknaden om utbygging av Trongfoss kraftverk.

Statens landbruksforvaltning skriver i brev av 09.08.2012:

"(...) Statens landbruksforvaltning sine merknader:

Det går fram av søknaden om konsesjon at overskuddsmasser fra byggingen av kraftverket er tenkt plassert i 5 tippområder. Det er i søknaden opplyst at tippområdene vil dekke et område på ca. 153 daa. Tippområdene er tenkt revegetert etter oppfylling.

Det er ikke gitt opplysninger om hva slags areal disse tippene er tenkt anlagt på. Ved sammenligning med kart fra Institutt for skog og landskap virker det som om tippene er tenkt anlagt på skogsmark av svært høy og høy bonitet. Plassering av tippene er heller ikke omtalt i særrapporten som omhandler konsekvenser for landbruket. Statens landbruksforvaltning ser dette som lite heldig.

Det går heller ikke fram av søknaden om konsesjon eller konsekvensvurderingen hvor store arealer som blir beslaglagt som følge av framføring av kraftledningen til Tunnsjødal. Vi finner også dette lite tilfredsstillende.

Statens landbruksforvaltning har for øvrig ingen merknader til søknad om konsesjon for Trongfoss kraftverk med tilhørende kraftledning til Tunnsjødal."

Direktoratet for mineralforvaltning sier i brev av 06.06.2012:

"Direktoratet for mineralforvaltning har gått gjennom sakens dokumenter. Vi kan ikke se at prosjektet kommer i konflikt med kjente forekomster av mineralske ressurser og har følgelig ingen kommentarer til saken."

Namsskogan SV har skrevet følgende:

"Namsskogan SV har ikke registrert at Namsskogan kommune og NTE har inngått noen utbyggingsavtale i forbindelse med Trongfoss kraftverk. Utbyggingsavtale er vanlig i tilfeller der lovverket ikke gir vertskommunen noen sikker inntekt i form av konsesjonskraft. I flere utbyggingsaker i den senere tid har kommunen og utbygger bl.a. blitt enige om et næringsfond som kompenserer for den usikre inntekten som lovverket tillater. Kraftinntekter og næringsfond er som kjent et godt virkemiddel for at kommunen skal lykkes med å tilrettelegge for ny næringsvirksomhet. Vassdragsreguleringsloven § 12 nr.17 sier at pålegg om opprettelse av næringsfond kan være et konsesjonsvilkår, og dette forventer vi i denne saken. Utbygginga gir kommunen både eiendomsskatt og naturressursskatt. Vi vet at disse skattene kan forandres, og til tross for at revurderinga av eiendomsskatten foreløpig er lagt på is av Finansdepartementet, føler vi oss usikre på hvilket utfall dette vil få for vår kommune hvis en framtidig eiendomsskattelov tar større hensyn til næringslivet enn til kommuneøkonomien. Namsskogan SV er også spent på hvilket utfall revisjonen av reguleringene i øvre Namsen vil få for de berørte kommunene. Det hadde vært gunstig å få signaler om hvorvidt en ny utbygging i Namsen vil slå ut økonomisk negativt.

I en utbyggingsavtale burde også ansvaret for Namsblankens ve og vel vært tydeligere befestet. Det er kjent at Namsblanken liker seg i området på toppen av Trongfossen. Namsblanken er unik i europeisk sammenheng, og det er påvist at kraftutbygging og terskler har svekket leveområdet for denne sjeldne fisken. Det er et felles ansvar å ivareta Namsblanken for framtida.

I denne utbygginga er det anslått at ca 500.000 m³ tunnelmasse skal legges i fem tipper. Dette blir etter vår mening svært skjemmende i lokalsamfunnet. Eiendommene som ligger nært til

disse tippene vil helt sikkert falle i verdi. Det foreligger heller ingen avtale om bruk av massene. Hvis massene skal flyttes må man ikke glemme at transporteringa vil gi et betydelig merutslipp av CO2. Vi synes at dette vil forringe Trones som bosted og reisedestinasjon.

Den omsøkte utbygginga vil legge bånd på den siste uberørte fossen i Namsen. Vi mener at denne naturperlen har stor verdi for innbyggerne i kommunen, og etter vår mening vil den med god tilrettelegging for publikum kunne få mye større betydning for reiselivsnæringa enn den har i dag. Vi synes også at det er verdt å merke seg den betydningen den har hatt for sørsamene i tidligere tider, og dette må det tas hensyn til. En uberørt foss vil i framtida bare øke i verdi, uansett hva man velger å gjøre med den.

Namsskogan SV mener at Namsskogan kommune allerede har avstått store naturressurser til kraftutbygging. Vi kan ikke se at utbygginga av Trongfossen vil gi kommunen noen vesentlig verdiskaping på sikt slik som saken ligger i dag.”

Naturvernforbundet har skrevet i høringsuttalelse av 27.07.2012:

”1. Innledning og konklusjon.

NTE Energi AS søker om konsesjon for bygging av Trongfoss Kraftverk i Namsskogan kommune. Konsesjonssøknaden omhandler et elvekraftverk i Namsenvassdraget som vil medføre bygging av en reguleringsdemning på tvers av Namsen. Demningen vil få en lengde på 130 m, damhøyden blir på 7m og reguleringsdammen vil få en lengde på 700 m oppstrøms i vassdraget.

Kraftverket vil medføre bortsprenging av 20 000 m³ med fjell og tilhørende deponering av tippmasser i nærområdet. Tilknytningen til stamnettet vil skje med en 132 kV kraftlinje på 6,5 km til Tunnsjødal kraftstasjon. Samlet veiutbygging i forbindelse med reguleringen vil bli på 2 km. Strømproduksjonen vil skje ved hjelp av 2 turbiner med en samlet effekt på 34,2 MW. Turbinene driver 2 generatorer på til sammen 40,5 MVA. Den årlige energiproduksjonen i kraftverket vil være på 117 GWh.

Naturvernforbundet går sterkt imot denne konsesjonssøknaden om kraftutbygging i Namsenvassdraget og vil begrunne dette nærmere nedenfor.

2. Ignorering av Naturmangfoldloven i konsesjonssøknaden. På side 1 fremmer NTE Energi AS konsesjonssøknaden i 4 punkter. Tre av punktene omhandler tekniske sider ved søknaden, mens punkt 3 omhandler miljøforpliktelser i Forurensingsloven. Naturvernforbundet mener det er helt utrolig at NTE Energi AS ikke viser til forpliktelsene i Naturmangfoldloven i søknaden om utbygging av Trongfossen. Det er vel imidlertid ikke annet å vente av et kommersielt selskap som bare har bedriftsøkonomiske betraktninger for sin virksomhet. NTE Energi AS oppfører seg altså som en hvilken som helst annen privat bedrift når det gjelder manglende egenforpliktelse til å bevare naturen og miljøet.

Naturvernforbundet ber derfor NVE spesielt om at Naturmangfoldlovens forpliktelser blir grundig behandlet i forbindelse med denne konsesjonssøknaden. Det skyldes spesielt Namsblankens tilstedeværelse og økologi i denne delen av Namsenvassdraget.

Følgende §§ i Naturmangfoldloven er så godt som fraværende i både konsesjonssøknaden og fagrapportene. Vi ber NVE innhente grundige vurderinger av disse §§ i DN og MD:

§ 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12)

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

§ 9. (fore-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Naturvernforbudet reagerer også på at det i konsesjonssøknaden ikke er vist til Forskrift om rammer for vannforvaltningen (Vannforskriften), bl.a. § 12 b, "samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet". Det er høyst aktuell problemstilling i forbindelse med Trongfossen. Naturmangfoldloven og vannforskriften sammen med vassdragslovgivningen skal sikre en økosystembasert forvaltning av vassdragsnaturen.

3. Namsblanken - en unik istidsrelikt som ikke finnes andre steder i verden.

På side 29 punkt 4.1.8 i fagrapporten «Konsekvenser for naturmiljø» fra Sweco Norge i vedlegg 5, vurderes elvestrekningen i øvre Namsen til å ha stor verdi for Namsblanken. I den samlede vurderingen i punkt 4.5 side 39 vurderes hele prosjektområdet til å ha stor verdi for naturmiljøet generelt.

Det er ikke registrert Ørekyt på strekningen. Skulle den uheldige situasjonen oppstå at Ørekyt invaderte området, blir det desto viktigere å bevare også denne elvestrekningen inngrepsfri for

kraftutbygging. Da må absolutt alle nærings- og gytehabitater for Namsblanken bevares for å sikre artens overlevelse. Forsvinner den fra øvre del av Namsen, forsvinner den fra det globale naturmangfoldet for godt som en utdødd art.

Naturvernforbundet mener at «§ 8 om kunnskapsgrunnlaget», «§ 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning» og «§ 9 om føre-var-prinsippet» i Naturmangfoldloven må komme til anvendelse når situasjonen for Namsblanken skal vurderes. Vi mener at konsesjonsøknaden bør avvises umiddelbart, med utgangspunkt i bare vurderingen om Namsblanken.

*Namsblanken eller Småblanken er en unik laks ikke bare i norsk og europeisk sammenheng, men i verdenssammenheng. Den har gjennom evolusjon utviklet seg til en egen underart av vanlig laks (*Salmo salar*) og lever hele sitt liv i rennende vann i øvre del av Namsenvassdraget. Utviklingen til underart har skjedd på relativt kort tid siden siste istid. Den blir betegnet som en istidsrelikt på grunn av de evolusjonære mekanismene som har ført til dannelsen av denne underarten av laks. Av opprinnelig 4 ferskvannsbestander av laks er nå kun 2 bevart.*

Namsblanken finnes ingen andre steder i verden enn i strømmende partier i øvre deler av Namsen. Strekningen den finnes på er bare 6-8 mil lang og bestanden(e) er liten. Fiskens størrelse er redusert betraktelig de siste 70 år - opplyser eldre fiskere, noe som tyder på at artens økosystem er blitt forringet. Naturvernforbundet mener at den nærmest må betraktes som endemisk i et globalt perspektiv. Selv om den ennå ikke har utviklet seg til en egen art, er det helt nødvendig at den står på Rødlista over utrydningstrua arter. Vi mener at kategorien den er plassert i må revurderes så den kommer inn på Rødlista igjen. Naturmangfoldloven understreker behovet for dette.

*Namsblanken består sannsynligvis av tre genetiske bestander. Den genetiske variasjonen er imidlertid bare halvparten av den variasjonen som finnes i den sjøvandrende bestanden i Namsen, noe som gjør den sårbar. På grunn av terskel og dambygging ved tidligere kraftreguleringer i øvre Namsen, har de nye terskelbassengene redusert leveområdene til Namsblanken betydelig. Spredningsfaren med ørekyt og *Gyrodactylus salaris* gjør fremtiden usikker for en art med så liten genetisk variasjon. Uthygging av Trongfossen sammen med andre miljøtrusler i habitatene for Namsblanken, vil være å spille hasard med dens evne til å overleve og vil være et brudd med Naturmangfoldloven.*

Fylkesmannen i NT har oversendt en rapport til DN om Namsblanken. Oppdraget ble gitt i 2010 og rapporten oversendt i 2011. Oppdragsrapporten beskriver situasjonen som mer kritisk enn det som tidligere er beskrevet. Rapportene er ikke omtalt i fagrapporten til Sweco Norge om «Konsekvenser for natur». Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har foreslått å oppgradere Namsblanken til en prioritert art og hvor det utarbeides en handlingsplan for å sikre artens framtid. Det er et krav at ingen konsesjon gis før denne prosessen er slutført.

(...)

4. Naturmiljø, rødlistearter og avbotende tiltak.

I fagrapporten «Konsekvenser for naturmiljø» fra Sweco Norge i vedlegg 5, beskrives Trongfossgjelet i punkt 4.3.2 side 31-34. Verdien beskrives som «middels til stor» for vegetasjon, floristiske rødlistearter og naturtyper. I det undersøkte området i gjelet ble det ikke funnet rødlistearter. Likevel blir verdifastsettingen for de botaniske forekomstene «stor». Det ble ikke gjennomført kartlegging av lav og mosefloraen lenger nede i gjelet p.g.a. vanskelig tilgjengelighet. Det utelukkes ikke at det kan finnes rødlistearter lenger nede i gjelet.

«Naturmangfoldlovens § 9» har knesatt «føre-var-prinsippet» når det ikke foreligger tilstrekkelig med kunnskaper for arter det skal fattes beslutninger for. Naturvernforbundet mener at § 9 om «føre-var-prinsippet» må komme til anvendelse her.

I den samlede vurderingen i punkt 4.5 side 39 vurderes hele prosjekt -området til å ha «stor verdi» for naturmiljøet generelt. I fagrapportens punkt 7 side 53-55 beskrives avbøtende tiltak i forbindelse med en utbygging av Trongfoss kraftverk. Her mener Naturvernforbundet at utredningen blir inkonsekvent. Mens konsekvensene blir faglig beskrevet som «stor negativ» for «fisk samlet» og «naturmiljø generelt», så kan avbøtende og til dels uprøvde tiltak i neste omgang anbefales. I innledningen til punkt 7 omtales det at det har vært en prosess mellom fagutreder og søker om avbøtende tiltak.

Naturvernforbundet stiller seg undrende til denne prosessen, all den stund det er sett bort fra «Naturmangfoldloven» generelt og §§ 7-10 spesielt.

5. Nordtrøndersk fossenatur er en begrenset opplevelsesressurs.

På grunn av topografien finnes det relativt få store fosser som betydelige landskapselementer i Nord-Trøndelag. De største er allerede utbygd og Trongfossen er den siste fossen i Namsenvassdraget som ikke er regulert. Befolkningen i Nord-Trøndelag har også rett på slike opplevelsesressurser i sitt nærområde. Det finnes snart ingen igjen, og de som fortsatt eksisterer må derfor vernes om. Trongfossen er en vakker perle av en foss som ligger nært Namsskogan familiepark og kunne vært Norges flotteste severdighet langs E6.

Namsenvassdraget er allerede tungt nedbygd med kraftstasjoner på rekke og rad. Den årlige energiproduksjonen er på 1740 GWh. Når NTE søker om konsesjon for å bygge ned den siste fossen i vassdraget, mener Naturvernforbundet at det er en helt unødvendig utbygging som begrunnes med at den skal dekke energibehovet i Midt-Norge og Norge som helhet.

I en kort periode vinteren 2010-2011 var det et relativt stort mediehysteri om energimangel i Midt-Norge. Grunnlaget for dette var at det ble politisk bestemt at Midt-Norge skulle være et eget prisområde for elektrisk energi, på grunn av underskudd i regionen. Knappheten skyldtes bl.a. kjempeforbruk av strøm i forbindelse med eksport av gass til England og ny aluminiumsproduksjon på Sunndalsøra. Dette bidro til en «midtnorsk» høy strømpris. Nå er den nye overføringsledningen mellom Nea i Tydal og Jærpstrømmen i Sverige bygd ut og i 2015 kommer linja mellom Ørskog-Fardal. Dette medfører at forsynings situasjonen i Midt-Norge er like trygg som i resten av landet. I nasjonal sammenheng er Norge en sikker netto strømeksportør. Fra 1998 til 2010 var denne eksporten på 3 TWh årlig, noe som tilsvarer energiproduksjonen i 25 Trongfusser.

NTE's utbyggingsplaner i Trongfossen ble altså planlagt i en situasjon med høye strømpriser i Midt-Norge, samtidig som den nye høyspentlinja mellom Nea og Jærpstrømmen ble dysset ned til et ikke-tema. Kraftkrisen i Midt-Norge kan derfor ikke lenger brukes som et vikarierende argument for utbygging av Trongfossen.

På side 67-68 i konsesjonssøknaden ser vi på nytt at NTE forsøker å dysse ned dette ved at de utelater å kommentere elektrisitetsforsyningen og forsynings sikkerheten via linjene «Jærpen – Nea» og «Fardal – Ørskog». Konsesjonssøknaden er utilstrekkelig og til dels villedende på dette vesentlige punktet.

Naturvernforbundet mener at §§ 7,8,9,10 i Naturmangfoldloven i høyeste grad må komme til anvendelse for å sikre den siste fossen i Namsenvassdraget fra kraftutbygging. Naturvernforbundet vil arbeide for at Trongfossen på sikt gis en vernestatus.

6. Namsenvassdraget er sterkt regulert gjennom tidligere konsesjoner.

I industrivekstperioden i begynnelsen av forrige århundre ble vannkraft en forutsetning spesielt for den kraftkrevende industrien og mange vakre elver og fosser ble utbygd og ødelagt. Også Namsen ble trukket inn i denne utviklinga og kraftstasjonene ligger på rekke og rad i vassdraget. Først kom Nedre Fiskumfoss (266 GWh). Senere ble den fulgt opp med Øvre Fiskumfoss (49 GWh), Aunfoss (199GWh) og Åsmulfoss (75 GWh). I tillegg kom kraftstasjonene i sidevassdragene som Tunnsjødal med 877 GWh.

Utbyggingene i Namsen har gitt Nord-Trøndelag en årlig krafttilgang på totalt ca. 590 GWh årlig. Kraftutbyggingene i regulerte sidevassdrag har ytterligere gitt en årlig energiproduksjon på ca. 1200 GWh. Energiproduksjonen fra 7 kraftverk i Namsenvassdraget gir en årlig samlet energiproduksjon på 1740 GWh.

Trongfossen er en perle av en foss, den siste fossen i Namsenvassdraget som ikke er utbygd og som NTE Energi AS ønsker å fjerne fra norsk natur for evig og alltid. Trongfossen er et unikt og sjeldent naturelement i vår del av landet og som Naturvernforbundet mener må vernes for all framtid.

7. Kraftbehovet i Midt-Norge etter 2015.

Utbygging av Trongfoss er en omstridt utbygging. Både på grunn av miljøeffekter, men også fordi utbyggingen torpederer framtidig bruk av fossen i reiselivssammenheng. Det er grunn til å tro at en uberørt foss nær Familieparken på Namsskogan har en såkalt opsjonsverdi. Dvs. at fossen kan ha en mulig verdi i et framtidig reiseliv på Namsskogan. NTE argumenterer for utbyggingen ved å vise til at det er en anstrengt energisituasjon i Midt-Norge og at utbygging av Trongfoss vil ha betydning i så måte.

NTE skriver på side 31 i konsesjonssoknaden: «sett i lys av det betydelige kraftunderskuddet i Midt-Norge, er det av stor betydning at vannkraftprosjektet realiseres raskt» Dette er NTE sin eneste kommentar til hvorfor denne utbyggingen er nødvendig av hensyn til energisituasjonen i Midt-Norge. Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag mener at NTE sin argumentasjon er mangelfull. For det første: Hvis NTE skulle få konsesjon fra NVE vil prosjektet uansett ikke bli "realisert raskt". Eventuell konsesjon fra NVE vil foreligge i 2013/14, byggestart blir i 2014/15 og kraftstasjonen forventes å stå ferdig i 2017/18. For det andre er det slik at utbygging av nye overføringslinjer sørfra vil ha stor betydning for kraftsituasjonen i Midt-Norge. I 2015 vil som tidligere nevnt overføringslinjen mellom «Fardal (i Sogn) og Ørskog (på Sunnmøre)» være på plass. I den offentlige debatten er det ofte sagt at dette vil ha stor betydning for kraftsituasjonen i Midt-Norge. Statnett skriver på sine hjemmesider at dette vil sikre forsyningssikkerheten i Midt-Norge. En annen kraftlinje er allerede på plass, nemlig «Jærpstrømmen – Nea – Klæbu». Denne kom på plass for et par år siden og førte til en betydelig økning av importkapasiteten til Midt-Norge. For det tredje er det et «stort sparepotensiale» blant annet innen trøndersk industri. Siemens har konkludert med at utvalgte trønderske industribedrifter innen få år kan spare 26 % av sitt energiforbruk, med tiltak som er tjent inn i løpet av få år. Sett i lys av de nye overføringslinjene og det ennå «ikke utnyttede enøspotensialet», så kan det konkluderes med at 117 GWh fra Trongfoss i 2017/18 har svært liten betydning for kraftsituasjonen i Midt-Norge.

Utbyggingen i «Trongfossen» er beregnet å koste 600 millioner kr eksklusive miljøkostnader og kan stå ferdig i 2018. Hvis utbygger NTE Energi AS henvender seg til sin eier «Nord-Trøndelag fylkeskommune», så vil fylkeskommunen kunne vise til at konsulentfirmaet Siemens har utredet at 15 nord-trønderske bedrifter har et sparepotensiale på 750 GWh, som kan realiseres lenge før 2018. For samme «offentlige støttebeløp» som «Trongfossen» vil kunne få gjennom «grønne sertifikater», kan det frigjøres hele 6 ganger mer kraft gjennom energieffektivisering enn hva en vil få av «ny kraft» fra Trongfossen.

Naturvernforbundet har etterlyst oppfølging av Siemensrapporten for Trøndelag, sist i møte med fylkesrådet i fjor høst. Det er unødvendig å bygge ned en naturperle som Trongfossen før effektiviseringsmulighetene som er beskrevet i Siemensdokumentet er tatt ut.

Et samfunnsregnskap for energi tilsier helt andre muligheter enn ny kraftproduksjon. Det internasjonale energibyrået «IEA» hevder at det er energieffektivisering og energisparing som gir grunnlag for framtidens energiløsning. Dette har «IEA» hevdet lenge, og nå refser de Norge fordi vi ikke benytter mulighetene. Mulighetene er store og Multiconsult har dokumentert at det kan innspares 12-15 TWh innen 2020 fra industri og bygningsmasse i Norge.

Samfunnsøkonomer argumenterer ofte med at «kost-nytte beregninger» bør legges til grunn ved valg av alternativ. Den billigste løsningen skal velges først sies det. Men når det gjelder

«energivalg» synes kost-nytte-vurderingen å være forlatt. Det bør ikke være et «EU-direktiv» som må til for at Norge slutter å bygge ned vakker, uberørt natur? Det bør vi komme på helt av oss selv uten hjelp fra andre.

Naturvernforbundet ber derfor om at NVE i konsesjonsbehandlingen utreder nødvendigheten av ny vannkraft fra Trongfossen. Utredningen bør ha som utgangspunkt at det vil komme ny kraftoverføring til Midt-Norge og at ennå ikke utnyttet enøspotensiale i Midt-Norge blir realisert. Utredningen bør offentliggjøres som en del av konsesjonsbehandlingen.

8. Kraftbehov, lønnsomhet og sertifikat

NTE argumenterer for at utbyggingen av Trongfoss er lønnsom, uten tilskudd fra grønne sertifikat. Utbyggingen er beregnet til å gi 176 millioner i positiv nåverdi, fordelt over 40 år. Men lønnsomheten som NTE beskriver (uten subsidier) betinger at strømprisen stiger fra 36 øre per kWh og opp til 45 øre. For de siste 20 årene av prosjektets levetid, antas det at strømprisen holder seg på 45 øre per kWh. Naturvernforbundet stiller seg undrende til at NTE forutsetter denne utviklingen i strømprisene. NTE har heller ikke noen forklaring til hvorfor de antar en slik utvikling i strømprisen for de neste 40 årene.

Naturvernforbundet mener at NTE bør offentliggjøre hva som skjer med lønnsomheten av utbyggingen med lavere framtidige strømpriser, og hva som ligger bak valget av strømpris i konsesjonssøknaden. I konsesjonssøknaden til NTE er det beskrevet at utbyggingen er særdeles kostbar, en investering på 605 millioner kr som bare gir 117,2 GWh. Utbyggingskostnaden blir derfor 5,17 kr per kWh. Så langt som Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag kan forstå er dette en utbyggingskostnad langt over det som tradisjonelt regnes som en lønnsom utbyggingskostnad for norsk vannkraft. I et slikt perspektiv er det forståelig at NTE forutsetter en høy strømpris i konsesjonssøknaden. Det kan se ut som om NTE prøver å kamuflere at utbyggingen er «bedriftsøkonomisk ulønnsom». Slik som Naturvernforbundet forstår vil Trongfoss kraftverk få tilskudd fra «grønne sertifikat» og med dette vil lønnsomheten sannsynligvis være sikret.

Naturvernforbundet mener at NTE bør avklare i konsesjonsbehandlingen hvorvidt utbyggingen er lønnsom «uten sertifikat» og hvilken utvikling i strømprisen som er realistisk. Det bør også

avklares hvilke tilskudd som Trongfoss vil få. (eks. grønne sertifikater). Etter som sertifikatordningen innebærer en omfattende subsidiering av både lønnsom og ulønnsom vannkraft, mener Naturvernforbundet at offentligheten bør ha god kjennskap til økonomien i vannkraftprosjektene framover. For Naturvernforbundet er det viktig å få rede på hvorvidt subsidiering av vannkraft bidrar til kontroversiell og ulønnsom vannkraftutbygging, som for eksempel i Trongfossen.

Naturvernforbundet krever at NVE/NTE redegjør for lønnsomheten i utbyggingen på en grundig og langt mer omfattende måte enn hva som er beskrevet i konsesjonsøknaden. NVE har denne oppgaven som forvalter av sertifikatordningen i Norge. Naturvernforbundet ber derfor om at NVE i konsesjonsbehandlingen redegjør for hvilke tilskudd som det er antatt at Trongfossen vil få.

9. Stort kraftutbyggingspress i Nord-Trøndelag og Midt-Norge.

Det er et stort utbyggingspress når det gjelder elektrisk energi i Nord-Trøndelag og Midt-Norge for tida. Utbyggingene omhandler både små elvekraftverk og større vindkraftverk, som i sum vil ødelegge eller forringe store naturverdier.

I nærområdet til Trongfoss i Namsskogan kommune er det gitt konsesjon for utbygging av flere småkraftverk, bl.a. Kjeråa og Seterfossen. NTE har fått konsesjon for utbygging av Rapfossen og ikke minst Storåselva. Dette er prosjekt som vil gi en betydelig kraftmengde. Videre vet vi at det vil komme flere søknader om utbygging av småkraftverk i Namsskogan. Det er så mange søknader om vannkraftutbygginger til behandling at NVE kan velge å avslå de mest kontroversielle.

Når det gjelder NTE Energi AS, så mener Naturvernforbundet at selskapet bør konsentrere seg om de vannkraftprosjektene selskapet har fått konsesjon for og legge bort Trongfossen for godt. NTE Energi AS har også fått konsesjon for flere vindkraftverk i Midt-Norge gjennom Sarepta Energi AS. Bare i Nord-Trøndelag har de fått konsesjon for 3 prosjekter. Den første konsesjonen for Ytre Vikna vindkraftverk ble gitt allerede for nærmere 10 år siden og omfatter inntil 99 vindturbiner med en årlig energiproduksjon på 870 GWh. Utbyggingen ble igangsatt først våren 2012 og da med en ny og kraftig redusert konsesjon.

I dag har NTE en årlig kraftproduksjon på tilnærmet 4 TWh. Naturvernforbundet mener at NTE bør konsentrere sine energiplaner til å utvide dagens reduserte konsesjon i Ytre Vikna til å bli en full konsesjon på 870 GWh, altså tilnærmet 1 TWh. Bare denne ene utbyggingen vil utvide energiproduksjonen i selskapet vesentlig.

10. Samiske rettigheter – for dårlig utredet.

Sørsamene har en historie hvor de som reinsdyrnomader brukte store deler av utmarka i Midt-Norge som sitt næringsgrunnlag. Gjennom aktiv bruk utviklet sørsamene et nært forhold til de naturelement som fantes i fjell og i dype skoger. Noen naturelement utstrålte en egen aura gjennom form, geometri eller energi. De fikk derfor en spesiell rolle i sjamanistisk tro og praksis. Naturfolket hadde behov for å ha et godt forhold til naturen og til det som eventuelt styrte framtida. Derfor ofret de til naturen for at naturen skulle være god tilbake. Det er kjent at også fossene i Namsen ble brukt som offersteder. Et slikt sørsamisk offersted finnes ved Trongfoss i Namsskogan.

Men også hellige steder som ikke er kulturelle monumentverk har rett på den samme beskyttelse mot ødeleggelse. Det dreier seg om respekt for andre troende sine rettigheter og deres følelser.

Naturfolk etterlater seg mindre spor i naturen etter sine aktiviteter. Det er godt for naturen. Så er det heller ikke enkelt for mennesket å konkurrere med naturen innen skjønnhet. Naturens katedral gjenfinnes mange steder og spesielt vestsiden av Trongfossen har en utforming og aura som kan gi opplevelser av en annen verden.

Namsen er grenseelv mellom Vestre- og Østre Namdal reinbeitedistrikt. Til alle tider har Namsen vært sentral i sørsamisk tradisjon. Fiskumfoss var en imponerende foss som var sørsamisk offerplass for utbyggingen av kraftanlegget der. Senere ble Namsen utbygd med 7 kraftverk og som gir 1740 GWh årlig til storsamfunnet. Nå har NTE søkt om konsesjon for utbygging av Trongfossen, den øverste og siste skikkelige fossen i Namsen. En 7 m høy betongmur blir stående tett inntil offerstedet og vannmassene i fossen tenkes ført bort gjennom en fjelltunnel. Det vil gjerne den aura og kraft som tidligere ga grunnlaget for sørsamiske offerhandlinger ved fossen.

Demokrati innebærer også at minoritetsgruppene har visse rettigheter innenfor et sivilisert samfunn, og det er derfor meget betimelig at det for tiden pågår et internasjonalt arbeid for å sikre alle hellige steder mot vandalisering. Initiativtaker til dette arbeidet er Oslosenteret Stiftelsen Oslosenteret har i samarbeid med tre andre organisasjoner (Religions for Peace, Search for a Common Ground og En verden i dialog), utviklet almene retningslinjer for hellige steder kalt «Universal Code on Holy Sites». Deres målrettede arbeid tar sikte på å ende opp i en FN-konvensjon. Hittil har lederne for alle trosretninger underskrevet arbeidet. Ikke-troende støtter også arbeidet.

Målsettingen for arbeidet er å skaffe et praktisk og implementerbart system som skal verne hellige steder, og hindre voldsutøvelse mot disse. Arbeidet med konvensjonsplattformen har kommet langt. Teksten foreligger ennå ikke på norsk, men enigheten i arbeidet tilsier at det ikke kan gis konsesjon til utbygging av kraftverk over den siste fossen i Namsen – Trongfoss - fordi dette er en foss hvor det tidligere ble utøvd samiske offerhandlinger. Som samisk kulturminne eldre enn 100 år er det automatisk freda. Trongfoss er et hellig sted for sorsamene, og Naturvernforbundet vil støtte sorsamene i deres ønske om å bli en pilot i Oslosenterets videre arbeid med å etablere en ny FN konvensjon om hellige steder.

11. Lokale konsekvenser

Det vil også bli et betydelig problem med lokal forurensing på Trones. Anleggsvirksomheten vil medføre støyforurensing og lokale utslipp. Tippmassen fra kraftverket er planlagt å plasseres på Trones. Virksomhet knyttet til utvinning av dette vil kunne medføre lokal støy og støyforurensing i lang tid framover. Det foreligger mer eller mindre seriøse planer om hva tippmassen skal brukes til. Selv om den foreslåtte flyplassen på Lassemoen neppe blir noe av, er det verdt å ha i mente den ulempen en gjenbruk av tippmassen vil medføre for lokalbefolkning og besøkende på familieparken.

12. Avslutning.

Trongfoss kraftverk er et kontroversielt prosjekt p.g.a. en rekke årsaker. Naturvernforbundet går sterkt imot at den siste fossen i Namsenvassdraget ødelegges på denne måten. Vi minner også om at Statsminister Stoltenberg lovte i nyttårstalen i 2001 at tiden for store vannkraftutbygginger var over. Vi mener at konsesjonssøknaden må avslås.”

Statnett skriver i sin uttalelse av 04.04.2012

"Innledning

NTE Energi AS har utarbeidet søknad for bygging av Trongfoss vannkraftverk med installert ytelse på 34,2 MW fordelt på 2 generatorer og en tilhørende 6,5 km 132 kV linje til Tunnsjødal transformatorstasjon.

Spesifikk kommentar

Systemløsning

Det omsøkte vannkraftverket vil bli knyttet til Sentralnettet i Tunnsjødal transformatorstasjon. Denne stasjonen har spenningsnivå 300 kV og 66 kV. Sør for Tunnsjødal er det per dags dato i perioder begrensninger i overført effekt i 300 kV-nettet mot Midt-Norge. I Tunnsjødal er delet mellom prisområder for Midt-Norge (NO3) og Nord-Norge (N04).

Forutsatt en tilfredsstillende transformeringsløsning er det kapasitet i sentralnettet til å ta inn denne produksjonen. Vi vil likevel påpeke at vi arbeider med en langsiktig plan om spenningsoppgradering fra 300 til 420 kV fra Midt-Norge til Nedre Røssåga. Dette for å legge til rette for en økt kraftflyt fra nord til sør som følge av forventet ny fornybar kraftproduksjon i Midt-Norge og Nordland. Avhengig av utviklingen av ny produksjon og for alle nettprosjekter er på plass kan det oppstå flaskehals i Sentralnettet. Det er viktig at utbygging av produksjon sees i sammenheng med utbygging av overføringskapasitet i Sentralnettet slik at overskuddet kan håndteres på en tilfredsstillende måte i markedet.

Transformeringsløsning

Kraften fra Trongfoss kraftverk er planlagt tilknyttet i Tunnsjødal med en linje bygget for 132 kV. Transformator T3 300(420)/66 kV i Tunnsjødal er ikke tilpasset dette spenningsnivået og den er også for liten til å ta imot kraften fra Trongfoss kraftverk. Det forutsettes at en ny systemløsning i Tunnsjødal utarbeides i nært samarbeid mellom NTE Nett AS og Statnett. Nye transformatorer må være omkoblbare til 420 kV.

Kompensering for økt ladestrom

Endringer i 66 kV nettet eller overgang til 132 kV som spenningsnivå i regionalnettet vil medføre endringer i ladestrommen i spolejordet nett. Størrelse og plassering av spoler i nettet må vurderes.

Generell kommentar

En viktig forutsetning for vår uttalelse er at konsesjonær følger krav i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (FoS) og forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet (FoL).

Vi ber NVE gjøre konsesjonssøker spesielt oppmerksom på at Statnett legger til grunn at FoS § 14 og veileder for funksjonskrav i kraftsystemet (FIKS) følges, og at konsesjonær uten ugrunnet opphold søker/informerer systemansvarlig om anlegget etter at konsesjon er gitt. Nye anlegg eller endringer kan ikke settes i drift uten etter vedtak av systemansvarlig.

Systemansvarlig er bekymret for en utvikling der kraftsystemets evne til å regulere spenning og frekvens svekkes. Det bygges betydelig kraftproduksjon med begrenset reguleringsevne, og særlig i sommerhalvåret kan slik uregulert produksjon dominere systemdriften. Det er derfor viktig at alle kraftanlegg utformes slik at de kan delta i reguleringen av både spenning (utformes

for reaktiv effektreserve) og frekvens (utformes for aktiv effektreserve). Funksjonskrav i kraftsystemet (FIKS) er tilgjengelig på www.statnett.no og gir veiledning om krav som kan forventes ved vedtak iht. FoS § 14.

Statskog SF har skrevet i uttalelse av 09.05.2012:

”Vi har mottatt sett på søknad om konsesjon for utbygging av Trongfoss kraftverk. Statskog vil som eier av gnr 51 bnr 1 bli berørt av følgende:

- *Damkonstruksjon*
- *Oppdemming av produktivt skogareal og annet overfor krafverkdemning/inntak*
- *Steintipp nr 4*
- *Reduserte fiskemuligheter på delvis stor ørret mellom inntak og utløp*
- *Evt skader/inngrep i anleggperioden.*

Statskog vil som eier av gnr 50 bnr 1 bli berørt av følgende:

- *Beslag av areal i forbindelse med krafmlinje til Tunnsjødal trafostasjon.*

Vi forventer å komme til en minnelig ordning med utbygger om erstatninger og eventuelt erverv av grunn i forbindelse med disse inngrepene og konstruksjonene.”

Trones IL har skrevet i e-post av 15.07.2012:

”Trones IL står som eier av lysløypeanlegget der steintippen på Nordmoan er planlagt. Krafmlinjen og adkomstveien til utløpet går også gjennom vårt lysløypeanlegg. Lysløypen er flittig benyttet som turområde for både beboerne på Trones og turister som bor like ved inngangen til anlegget. Vi har nylig tilrettelagt og drenert, slik at løypen brukes både vinter og sommer.

Både naturen og opplevelsen i lysløypen blir, med dagens planer, vesentlig endret, både i anleggsfasen og i driftsfasen. Vi ønsker derfor i det minste steintippen flyttet bort fra dette området. Krafmlinjen og adkomstveien kan vi under sterk tvil leve med, dersom anleggelsen av disse ikke kommer i konflikt med bruken av lysløypen.

Håper vårt ønske vil bli hørt, da dette har stor betydning for bruken av nærområdet vårt på Trones!”

Trones turistsenter AS har skrevet i en elektronisk høringsuttalelse av 30.07.2012:

”Steintipper som skal etableres må legges så langt unna bebyggelsen som mulig. Foreslåtte steintipper ligger kun 250-300 m unna bebyggelsen. Særlig gjelder det steintipper som skal ha etterbruk. Vi er redd for støy og støvplager samt anleggstrafikk ved bebyggelsen. Vi foreslår at de legges så langt sør at de kan nås via vei inn til Lindsetmoen/Strompedalen. I tillegg bør det legges frem strøm til område så etterbruk kan skje mest mulig miljøvennlig.

Vi mener også at hvis det gis konsesjon bør fossens kraftpotensiale utnyttes fullt ut. Merulempene det medfører for namsblanken bør kompenseres andre steder i vassdraget.”

Stedsutviklingsgruppa Trones har skrevet i en e-post av 18.06.2012:

”Stedsutviklingsgruppa på Trones har sett på de utlagte dokumenter fra NVE i forbindelse med utbyggingen av Trongfossen på Trones i Namsskogan. Stedsutviklingsgruppa har ingen merknader til at Trongfossen bygges ut, men har sterke innvendinger mot deponeringen av deler av steinmassene som taes ut i forbindelse med tunelldrivingen.

Det er tenkt deponert en større mengde stein sør - vest for tettbebyggelsen på Trones – blant annet med tanke på gjenvinning ved et ev. senere bruk. Vi protesterer både på stedet for deponeringen og med tanke på plasseringen av et ev. pukkverk såpass nært tettbebyggelsen.

Vi ønsker ikke et pukkverk i drift gjennom vår og sommerdager med den støy og støvplage det måtte føre med seg. Vi ønsker heller ikke en steintipp så nært opp til bebyggelsen. Stedsutviklingsgruppa har i forhold til Namsskogan kommune og NTE pekt på at den store mengde steinmasse måtte kunne brukes til noe nyttig - eksempelvis anleggelse av ei flystripe langs Namsen like ved steinuttaket fra tunnelen.

Topografien skulle ligge vel til rette for dette, med det vil selvfølgelig kreve godkjenning av AVINOR og en garanti for finansiering av ferdigstillingen, men det vil i hvert fall være en god samfunnsmessig og fremtidsrettet utnyttelse av steinmassene. En del av steinmassene må også kunne nyttes i forbindelse med vegutbedringer – eksempelvis Strompedalsvegen og E6 samt permanent dekke i lysløypa for helårsbruk.

Uttalelsen ovenfor har vært sendt rundt til beboerne på Trones tettsted. Ved fristens utløp for uttalelser, er det kommet inn følgende reservasjoner:

- 1. Tre oppsittere er imot utbyggingen av Trongfossen*
- 2. Fem oppsittere er imot å deponere fyllmassene til anleggelse av flystripe*
- 3. En oppsitter vil i sin helhet sløyfe avsnittet om alternativ bruk av steinmassene.*

Det er ca 75 - 80 personer som har fått brevet til uttalelse.”

Ulvig Kiær AS, Kjell Asgeir og Mona Trones har skrevet i en høringsuttalelse av 29.07.2012:

”Som næringsutøvere og småkraftutbyggere i Namsskogan kommune ønsker vi tiltaket med utbygging av Trongfossen Kraftverk velkommen. Vi er spesielt opptatt av følgende:

Store deler av høyspentnettet i Namsskogan er gammelt og betydelig underdimensjonert for å kunne tilfredsstille dagens og morgendagens behov til nettkapasitet og nettkvalitet. Dette hindrer næringsutvikling i kommunen, og skaper usikkerhet. For vårt vedkommende, som disponerer så vel konsesjonsgitt som konsesjonssøkte anlegg, vil et avslag eller en utsetting av utbygging av Trongfossen, sannsynlig føre til at vi ikke får ny linje og trafostasjon til Flåttådalen innen rimelig tid. Med rimelig tid mener vi tid nok til å få innsendte konsesjonssøknader behandlet og bygget, og idriftsatt anleggene som innvilges konsesjon før tidsfristen for grønne sertifikater går ut.

Namsskogan er en av kommunene i Nord-Trøndelag som har det største potensialet i forbindelse med utbygging av små vannkraftverk - en viktig ressurs i en typisk distriktskommune med de demografiske utfordringer som kommunen har. En aktiv utnyttelse av disse ressursene vil bidra til økt næringsaktivitet både i en utbyggingsfase og som grunnlag for en videre satsing etter etablering. Uten en ny linje fra Tunnsjødal via Trongfossen og videre oppover til Brekkvasselv og Namsskogan sentrum, er det et betydelig småkraftpotensial som ikke lar seg

realisere. Utbygging av Trongfossen gir en forsterket linje fra Tunnsjødal til Trongfossen på 132 kV. Uten utbygging vil det neppe bli aktuelt med mer enn 66 kV samt et lavere kabel tverrsnitt.

I forbindelse med utbyggingen av linjen fra Tunnsjødal til Trongfossen, ber vi om at det samtidig stilles krav om en tidsfrist til NTE Nett for videreføring av nytt regionalt høyspentnett til Brekkvasselv og Namsskogan sentrum slik at potensialet for mindre vannkraftprosjekter kan realiseres innen 2020.

Mye av fokuset i forbindelse med utbygging av Trongfossen har dreiet seg om namsblank. Slik vi leser rapporten fra Sweco om konsekvenser for naturmiljø bidrar tidligere terskel bygging oppstrøms Trongfossen til reduserte leveområder for namsblank. Til sammen har disse tersklene ifølge rapporten en lengdeutstrekning på til sammen 12 km og med et samlet areal på over 2 000 dekar. Tersklene gir bedre forhold for orreten i forhold til namsblanken, som primært lever på strykstrekninger i elva. Vi mener det må vurderes å fjerne disse gamle tersklene. Estetisk og for orreten kan dette oppleves negativt, men for namsblanken vil en slik overgang fra stillestående vann til strøm være en klar forbedring. I en slik sammenheng vil oppdemmingen av inntaket for Trongfossen være av mindre betydning. Selv om omtalte terskelbygginger hører til konsesjonsvilkårene i forbindelse med regulering og overføring av Namsvatnet, ber vi NVE om å vurdere slike endringer i reguleringsvilkårene. Vi ber derfor NVE vurdere dette framfor å avslå utbygging av Trongfossen.

Vi mener det i konsesjonsbehandlinger legges for lite vekt på de fordeler en kraftutbygging gir både for å nå målet om fornybar energi, men også for økt lokal verdiskaping. I det tradisjonelle primærnæringene er på retur, er utvikling av andre næringer basert på lokale ressurser, som fornybar energi, vesentlig for å kunne opprettholde en framtidig bosetting og infrastruktur.

I tillegg vil skatteinntekter for kommunen - i Trongfoss' tilfelle om lag 3 millioner kroner pr. år - være et viktig bidrag til næringsutvikling i kommunal regi. Vi ber NVE om overfor OEO å innstille positivt til utbygging av Trongfossen under forutsetning av at linjenettet i Namsskogan samtidig blir oppgradert."

Arne Bjørhusdal har skrevet i høringsuttalelse av 30.07.2012:

"Planen for utbygginga viser at steintipp og steinknusing fra NTE `side er planlagt etablert like ved bebyggelsen på Trones. Her ligger også Nord-Trøndelags viktigste turistmål, Namsskogan Familiepark.

Det går visse rykter om at NTE ikke er villig til å omgjøre plasseringen av steinknuseri i forhold til opprinnelig plan.

Steinknusing så nære bebyggelsen på Trones vil medføre betydelige miljø-ulemper for de som bor der, og i nære omgivelser for øvrig.

Støy og ikke minst støv vil erfaringsmessig medføre helseplager på ymse vis.

Er dette spørsmålet vurdert fra helsemyndighetenes side? Spørsmålet om plassering av steinmassen / steinknuseri er et sentralt tema som vil innvirke på hvordan lokalbefolkningen stiller seg m.h.t. utbyggingen av Trongfossen."

Beboere på Trones har skrevet i innspill i brev av 10.07.2012

"Innledning

Vi bor på en fantastisk plass med storslått natur, butikk, hotell og park - vi kunne sagt mye om Trones! For oss handler saken om Trongfossen om identitet og verdivalg. Det handler også om hvilket renommé vi skal være bekjent av om 50 år, eller om 100 år. Dette uten å bli beskyldt for å være imot utvikling. Tvert imot!

NTE produserer idag strøm til 190.000 husstander. I Nord-Trøndelag bor det ca 133.000 mennesker, gjør man et nøkternt anslag på 2,5 personer pr husstand i snitt, er det litt over 50.000 husstander j fylket. Tunnsjødal kraftverk alene leverer i dag strøm til 45.000 husstander!

Vi blir derfor provosert når vi hører at vi i Namsskogan må ta samfunnsansvar. Når vi leser NTE sine avisinnlegg i saken lokkes det med kortsiktige, lettjente penger til lokalt næringsliv, samt et årlig inntekspotensiale på 3-4 millioner til kommunen. Vi spør våre lokalpolitikere: Er det virkelig verdt det??

Trongfossen og framtida

Ved utbygging forsvinner den siste skikkelige fossen i Namsin. Da forsvinner muligheten for å utvikle en framtidig reiselivsdestinasjon for all framtid. Da forsvinner muligheten til å la Namsskogan bli kjent for noe mer enn å være en "kraftkommune". Er det å være "kraftkommune" noe positivt omdømme? Det er ihvertfall ikke reversibelt!

Ved utbygging av Trongfossen skal 500.000 kbm stein deponeres. Hva slags landskap får vi rundt oss da? Opprusting av Strompdalsvegen krever 15-20.000 kbm. Da er det 480.000 kbm igjen! Her lokkes det også med så mange muligheter. Men vil vi at en turistdestinasjon som Trones skal ligge i nærheten av et pukkverk? Det stimuleres og oppmuntres til økoturisme i området. Her har vi ikke rukket å komme igang enda. På den ene sida av E6 selges "ulvesnork" og hvitt og stille vinterlandskap. På den andre sida av E6 skal det være kraftledninger, massetipper og en haug med stein, støv, støy og tungtrafikk? For boligfeltene i høyden vil støy fra et pukkverk ute på flatene ved Rabban være svært uheldig. For bebyggelsen på flata vil støvproblematikken bli minst like uheldig. Hva det vil si for reiselivsnæringa, vet vi ikke. Vi tror ikke det er gunstig.

Ikke nok med det. Hvis utbygginga kommer i orden blir det en ny trafostasjon på Brekkvasselv. På NVE sine hjemmesider ligger det i dag 14 søknader på vent i Namsskogan!! Sier politikerne ja til Trongfossen sier de også ja til de andre fordi da er overføringskapasiteten løst og forventningene til å få bygge ut vil øke i takt med det.

Så har vi Namsblanken da. Kraftutbygging Namsskogan kan ikke diskuteres uten at denne arten er med. Den lille unike skapningen som har levd i elva siden istida, det vil si i 9500 år! I løpet av de siste 70 årene har vi klart å redusere bestanden betydelig sånn at det nå er nødvendig med tiltak. Er det et bra rennome å ha?

Krav

Som nærmeste naboer til utbyggingsområdet mener vi det må stilles krav om konsekvensutredning av en eventuell etterbruk av steinmassene. NTE s representant sa selv i møtet på Trones den 21. juni 2012, at det var ønskelig at steinmassene skulle brukes umiddelbart. Hva innebærer dette? Hvor skal steinknuseverket ligge, hvor skal uttransport av massene foregå m.m. Sorlige steintipp er estimert til å ha 310.000 m³ stein, noe som tilsvarer

over 600.000 tonn med steinmasser. En lastebil med henger frakter ca 40 tonn, det vil si at det er 15.000 lass som skal ut av området. Dette vil bli en stor belastning på oss som bor i området, og kan ikke aksepteres med de planer som foreligger. NTE profilerer i et nytt avisinnlegg i NA i begynnelsen av juli at prosjektet har stor lønnsomhet. Hvorfor er det da ikke økonomi til å kjøre massene lenger vekk?

Prosjektet mangler også en utredning i henhold til §§ 8-12 i naturmangfoldloven. Hva blir egentlig totalbelastningen av prosjektet? Dette er spesielt interessant ettersom det argumenteres med at ytterligere kraftpotensiale vil utløses med Trongfoss-prosjektet.

Avslutning

Vi er imot utbygging av Trongfossen. Vi har nettopp vært igjennom en omfattende utbyggingsfase i Namsen, la den siste fossen stå. Selv om tida ikke har vært moden for annen kommersialisering av området må ikke det brukes imot de som ikke ønsker utbygging. Dette handler dessuten om mer enn selve fossen, det handler om et lite bygdesamfunn, en stor turistdestinasjon og hvordan en kraftutbygging av denne størrelsesorden og dens etterbruk vil påvirke landskapet, vårt boområde og vår nærnatur. ”

Knut Berger v/Namdal bruk har skrevet i e-post av 26.06.2012:

”Viser til informasjonsmøte Trongfossen, Trones, 210612 og våre innspill (som grunneier på Gnr 53/1 i Namsskogan) der som bekreftes i denne epost:

1. Vi har inngått samarbeid med Trones IL som har skiløyper og turveier med lysanlegg i området for utløp og steintipp. Vi ber om at NTE bistår med planlegging og oppføring av et restaurert skianlegg hvor også trase for rullesti etableres
2. Vi har etablert dialog med Nord-Trøndelag Turistforrening/Namdal Turlag hvor det er et mål å få etablert ei gangbru over Namsen nedstrøms Trongfossen. Brua vil binde sammen turistanleggene på Trones og Gamle Strompedalsvegen med videre turveg langs gamle taugbanevegen helt over til Kongsmoen i Høylandet kommune. Denne vandreleden er et gammelt og i stor grad vedlikeholdt kulturminne som kan få et nytt liv med ny gangbru over Namsen der hvor den gamle brua lå før 1940.
3. Vi ønsker å etablere dialog med NTE om fremtidig benyttelse av tippmassene fra tunellen. Vi er i utgangspunktet negativ til å lagre denne steinen for konservering og ønsker at NTE bistår oss og Namsskogan kommune i arbeidet med å få alternativ anvendelse av den utsprengte steinen snarest.
4. Vi ønsker at det utarbeides en plan for gang og sykkelveger som skal forbinde Trones sentrum med Trongfossen etter at anlegget er ferdig bygget. ”

Kristin Meitz Bru har skrevet i e-post av 15.07.2012:

”Som en av de nærmeste naboene, har jeg ikke uventet, flere innvendinger mot planene:

- Selve Trongfossen og Angeloddo brukes av mange som mål for mindre utflukter. Jeg registrerer at flere har fått øynene opp for denne perlen, både av fastboende og besøkende. Jeg har stått i turistinformasjonen på Trones i flere år nå, og veiledet lagveisfarende til Trongfossen, for å kikke på det siste intakte fossefallet i Namsen. Jeg mener denne fossen har en verdi i seg selv som gjør den verdt å bevare. Utsikten fra gamle E6 sørøver strykene fra Angeloddo utover Namdalen, er et nydelig syn, som vil bli vesentlig forandret når vannet legges i rør. Badeplassen ved Angeloddo likeså.

- Historien om at dette er en gammel samisk offerplass, ble jeg presentert for ganske tidlig etter at jeg flyttet til Trones. Den gjør området enda mer spennende. Jeg klarer ikke slippe tanken om at utbygging ødelegger framtidig mulighet for et spennende besøksanlegg, langt mer i tråd med Trones sin profil som et av Nord-Trøndelags største turistmål.

- Alle de fire steintippene vil fullstendig endre våre daglige hundeluftings - og turområder, fra naturlige fredelige steder, til støyende anleggsområder i utbyggingsfasen og til kunstige steinhauger i driftsfasen.

- Det satses stort i Familieparken for tiden, og i mine øyne henger Trongfossutbygging overhode ikke sammen med denne satsningen, verken med tanke på turistenes opplevelse av å komme til en avsides og naturlig sted eller med muligheten for å få tilflyttere/arbeidstakere som også er viktig i Familieparkens satsning. Som innflytter fra byen tror jeg det er lettere å se naturen rundt Trones som en verdi, ikke bare som en bruksgjenstand. Selv hadde jeg ikke villet bo i et hus som lå like ved et kraftverk eller en steintipp, da kan jeg like gjerne bo i byen. Jeg mener altså at Trongfossutbygging vil bidra til å gjøre Trones mindre attraktiv for bosetting og for besøkende, slik planene foreligger i dag med steintipper rett ved bebyggelse og turistanlegg.

- I tillegg har jeg selvsagt bekymringer som nærmeste nabo: støy i anleggsperioden og økt trafikk foran og bak huset vårt medfører lavere trivsel på kort sikt, mens det på både kort og lang sikt vil endre vår nærnatur kollosalt. Alt i alt potensial for nedsatt livskvalitet i flere år, samtidig som det å være nabo til et byggeprosjekt eller et kraftverk neppe er særlig salgsfremmende for huset. Med barn i magen og planer om utbygging av huset, er det kanskje et spørsmål om vi heller bør flytte framfor å bruke flere hundretusen på nåværende bolig.”

Åarjel Njaarken båatsoe/Vestre Namdal reinbeitedistrikt v/Albert Jåma har gitt et innspill av 28.07.2012. Han er svært kritisk til utbyggingen av Trongfoss.

Planendring

Søknad om planendring for ny tipp og plassering av masser i terrenget sendt på høring 04.02.2013.

Det kom inn innspill fra Sametinget om at det er registrert flere automatisk fredete samiske kulturminner i Namsskogan kommune, men at det i dag ikke er registrert samiske kulturminner innenfor tiltaksområdet for ny plassering av tippet med ny adkomstveg. Sametinget har derimot opplysninger om en offerplass under Tromselvbrua, om lag 200 meter sør for ny tipplassering. Sametinget har ikke gjort systematiske registreringer her, og mener det er nødvendig at det gjennomføres arkeologiske undersøkelser før tiltaket kan settes i gang.

Namdal Bruk har gitt innspill om eierforholdet av arealet som skal benyttes samt selve tippmassene.

Tiltakshavers kommentarer til innspillene

NTE har i brev av 31.05.2013 kommentert de innkomne innspillene, i tillegg til et notat fra Sweco av 11.02.2013:

”1. Kommentarer til innkomne høringsuttalelser til konsesjonssøknaden

1.1 Arne Bjørhusdal

Krever endret plassering av tippet på Nordmoan.

Kommentarer fra NTE: Dette er gjort ved en planendring som innebærer at tippet (tipp 5) er flyttet lenger sørvest til området mellom høydedraget Skanken og Namsen. Også adkomstvegen

frem til tippet og videre til utlopet av kraftstasjonen, er endret ved at denne bygges fra kommunal veg til Strompdal. På denne måten unngår en også konflikt med lysløypa på Nordmoan.

1.2 Beboere på Trones

Høringsuttalelsen er underskrevet av et fåtall av de beboerne på Trones som går i mot utbygging av Trongfossen. Det er også innvendinger til planlagt tipp på Nordmoan.

Kommentarer fra NTE: Når det gjelder tippet på Nordmoan vises det til kommentarer under pkt. 1.1.

1.3 Direktoratet for mineralforvaltning

Prosjektet vil ikke komme i konflikt med kjente forekomster av mineralske ressurser.

1.4 Direktoratet for naturforvaltning (DN)

Namsblank

Influensområdet til prosjektet er et godt leveområde for namsblank, især gjelder dette ovenfor Trongfoss. Når det gjelder forekomst av namsblank på den berørte strekningen nedenfor Trongfoss, mener DN at forundersøkelsene ikke er tilstrekkelig til å vurdere betydningen av dette strie og dype elveavsnittet som leveområde for namsblank.

DN påpeker også at i områder med fraføring av vann vil redusert vannhastighet over tid føre til habitatdegradering, bl.a. i form av at skjulplasser i elvebunnen blir tettet igjen på grunn av fravær av dimensjonerende flommer. Videre er det i det planlagte inntaksbassenget større risiko for negative effekter av ørekyt på namsblank og ørret.

DN mener imidlertid at den foreliggende kunnskapen er tilstrekkelig til å ta standpunkt til søknad om utbygging av Trongfoss kraftverk.

Kommentarer fra NTE: Vi er enig i at strekningen av Namsen ovenfor Trongfoss er viktige leveområder for namsblank. Dette er også årsaken til at NTE har redusert utstrekningen på inntaksbassenget fra 2,8 km til 700 m. På denne måten spares verdifulle områder for blanken.

Strekningen nedenfor Trongfoss er imidlertid dårlig egnet som oppvekstområder for namsblank. Dette følger av naturmiljørapporten som er fremlagt som en del av konsekvensutredningen. I rapportens side 27 under kt. 4.1.6 - Vurdering av resultatene nedenfor Trongfossen fremgår:

"Resultatene viser at dette delområdet har liten verdi som gyte- og oppvekstområde for småblank. Ved fiske under svært gode forhold ble det kun fanget tre individer på et areal på 6.500 m². Dette er svært lite. Det er også lave tettheter av ørret i dette delområdet, men de omtrentlige tetthetene av ørret skiller seg ikke mye fra tettheten ovenfor fossen."

Og videre på side 28:

"Kombinasjonen av for sterk strøm, lite egnet substrat og periodevis lave vannføringer antas å være hovedårsaken til at småblank ikke lever i området i større grad."

Forekomster av sjeldne arter og vegetasjonstyper i fossesprøytsoner

DN hevder at det har vært feltmessig vanskelig å gjøre en tilstrekkelig undersøkelse av vegetasjonen i Trongfoss-gjelet, noe som medfører at den foreliggende kunnskapen ikke gir et fullstendig bilde av mose-/lavfloraen.

Kommentarer fra NTE: Vi er enig i at det feltmessig kan være vanskelig å dokumentere vegetasjonen i Trongfossgjelet, men for å være mest mulig sikker på at det ikke finnes rødlistede arter ble deler av bergveggen på østsiden av elva befart ved hjelp av fjellklatrer. Det ble ikke funnet rødlistede arter. Det kan ikke utelukkes at det ikke finnes slike arter, selv om sannsynligheten er liten på grunn av at bergveggen er sørvestlig vendt og det er relativt stor innstråling og sola står rett på veggen på ettermiddagen og kvelden.

Trongfossen som landskapselement

Fossen har lett tilgjengelighet fra E6 og en beliggenhet nært opp til opplevelsesparken på tettstedet Trones som har et mål om å oppnå 75.000 besøkende årlig. Det er ansett at enkle tilretteleggingstiltak, sikring og skilting vil ha et stort potensial for å øke besøksantallet til Trongfossen.

Kommentarer fra NTE: Situasjonen i dag er at området benyttes lite til friluftsliv. Det er skissert flere tiltak for tilrettelegging rundt fossen, men med tanke på områdets topografi er det åpenbart at det må gjøres betydelige inngrep langs gjelet dersom det skal tilrettelegges for allmennheten. Disse inngrepene må også forventes å medføre konsekvenser for landskapet, og opplevelsen av fossen vil bli annerledes enn i dag.

Flere av tiltakene kan også gjennomføres også med en kraftutbygging, men da med andre typer aktiviteter enn uten utbygging.

Samlet belastning

DN mener at summen av eksisterende påvirkninger i vassdraget og de forventede effektene av den omsøkte utbyggingen vil medføre at den samlede belastningen på landskapsverdier, naturtyper og den kritisk truede namsblanken blir så stor at det bør tillegges avgjørende vekt ved vurdering av søknad om konsesjon, jfr. naturmangfoldslovens § 10.

Kommentarer fra NTE: Vi kan ikke se at eksisterende påvirkninger i vassdraget og den planlagte utbyggingen av Trongfoss er en så stor trussel mot landskapsverdier, naturtyper og namsblanken at disse bør tillegges avgjørende vekt. Når det gjelder namsblanken har vi som nevnt ovenfor skalert ned prosjektet for å redusere konsekvensene til et minimum.

Når det gjelder landskapsverdier og naturtyper vil vi påpeke at hovedløpet av Namsen ikke er underlagt vern mot vannkraftutbygging. Trongfoss er allerede berørt ved at vann er bortført som følge av tidligere kraftutbygginger. Områdene i nærheten av Trongfoss er fra før berørt av ulike tekniske inngrep som veg og jernbane.

Vi vil videre gjøre oppmerksom på at Formofossen og Tømmeråsfossen i den vernede Sanddøla (sidevassdrag til Namsen) er sammenlignbar med tanke på opplevelses- og egenverdi, og har i motsetning til Trongfossen beholdt sin naturlige vannføring som følge av vern. Landskapsverdien for disse oppfattes som noe større enn for Trongfossen, jfr. landskapsrapporten som følger konsekvensutredningen.

Namsen som nasjonalt laksevassdrag

I henhold til beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag og fjorder kan det ikke gjennomføres vassdragsregulering som fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende strekning som er av nevneverdig negativ betydning for laksen, jfr. St. prop. nr. 32 (2006-2007) kapittel 6.

Kommentarer fra NTE: Hovedfokus for NTE ved utforming av prosjektet har nettopp vært hensynet til namsblanken. For å få et best mulig grunnlag for å vurdere effekten av Trongfossutbyggingen er det gjort vurderinger som omfatter hele leveområdet for namsblanken. Omtrent 1,5 % av de gunstigste leveområdene for blanken i hovedelva vil bli redusert som følge av en utbygging av Trongfoss, jfr. naturmiljørapporten som følger konsekvensutredningen.

Når vi tar med flere sideelver som har gunstige oppvekstområder, samt alle andre strekninger i hovedløpet og sideelver som er mindre gunstige, men hvor namsblanken er påvist, er reduksjonen i leveområde som følge av utbyggingen av Trongfoss kraftverk helt marginal. NTE vil derfor hevde at vi har håndtert namsblanken innenfor beskyttelsesregime for nasjonale laksevassdrag, dvs. at utbyggingen ikke medfører nevneverdig skade.

Vi vil også minne om mulige tiltak for namsblanken som er nevnt i naturmiljørapporten som følger konsekvensutredningen. 81.a. kan kun små endringer av etablerte terskler som er bygget i Namsen gi en nytte for blanken utover den skade bygging av Trongfoss kraftverk vil medføre.

Vannforskriften

Kommentarer fra NTE: Det blir opp til konsesjonsmyndighetene å vurdere om samfunnsnyttene med tiltaket er større enn tap av miljøkvalitet.

Innsigelse etter vassdragsreguleringsloven

Kommentarer fra NTE: Vi har ikke kommentarer til DN's grunnlag for å fremme innsigelse etter vassdragsreguleringslovens § 6 nr. 1.

1.5 Fylkesmannen i Nord - Trøndelag

Fylkesmannen fastslår at ny kraftproduksjon i Midt-Norge vil være svært positivt for å bedre kraftbalansen i området, og at Trongfoss er et relativt betydelig prosjekt i forhold til fornybar energiproduksjon.

Når det gjelder fylkesmannens vurderinger på miljøområdet er oppfatningen at de fremlagte rapporter i hovedsak gir et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag på de fleste berørte fagområder.

For fagrapport naturmiljø, er imidlertid fylkesmannen i hovedsak enig i verdivurderingene, men uenig i konsekvensvurderingene for fisk (namsblank) og naturtyper, og for fagrapport friluftsliv/reiseliv uenig i både verdifastsetting og konsekvensvurdering.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag konstaterer at det er reist store og tilsynelatende godt underbygde innvendinger mot konsesjonssøknadens fagrapport vedr. namsblank. Etter fylkesmannens vurdering taler dette for at NVE pålegger konsesjonssøker å sørge for at det blir foretatt en supplerende og oppdatert vurdering av namsblankens situasjon. Først når en slik rapport foreligger finner fylkesmannen grunnlag for å komme med sin endelige tilråding i saken.

Kommentarer fra NTE: Det er gledelig å registrere at Fylkesmannen i Nord-Trøndelag konkluderer med at hensynet til klima og fornybar energi står sterkt i Trongfossprosjektet.

På den annen side ønsker fylkesmannen (i motsetning til DN) at det blir foretatt en supplerende og oppdatert vurdering av namsblankens situasjon i vassdraget, for de tar endelig stilling til en utbygging.

NTE mener at vi har gjort de utredninger av namsblanken som er forutsatt i det godkjente konsekvensutredningsprogrammet. Dette innebærer også en status av namsblanken i Namsen. Denne viser at blanken finns langs hele strekningen fra Nedre Fiskumfoss til Namskroken, samt i mange sideelver. Samlet tilsvarer dette ca. 140 km elvestrekning. En utbygging av Trongfoss vil berøre så liten del av vassdraget som er leveområde for namsblanken, at det praktisk talt ikke har noen innvirkning for blanken.

NTE mener derfor at NVE har det kunnskapsgrunnlaget som er godt nok for å sluttbehandle konsesjonssøknaden for en utbygging av Trongfoss kraftverk.

På bakgrunn av at fylkesmannen har reist innvendinger mot vurderinger som er gjort i enkelte fagrappporter, har vi tatt opp dette med konsulentfirmaet SWECO som er ansvarlig for utredningene. SWECO har kommentert fylkesmannens uttalelse vedr. fagrappport for namsblanken og fagrappport friluftsliv/reiseliv.

Vi viser til vedlagte kopi av notat fra SWECO datert 11.02.2013.

I notatet vil vi spesielt vise til vurderingene om namsblanken på side 2, 3 og 4 vedr. genetisk kartlegging, nye undersøkelser i 2012, ny studie av laksebestander og andre nyere undersøkelser og vurdering av tiltakets omfang og påvirkning.

I notatet side 4 er det gjort en oppsummering vedr. namsblanken:

"Vi ser ingen grunn til å endre de vurderinger av namsblanken som er gjort i konsekvensutredningen. Vi vil hevde at (jf. naturmangfoldloven):

- Beslutninger i denne saken kan bygges på et vitenskapelig kunnskapsgrunnlag, fremskaffet som en del av konsekvensutredningen og gjennom bruk av fakta fremskaffet i tidligere utredninger fra Fylkesmannen og NINA og annen publisert forskning på namsblank.
- Dersom det tas beslutning om utbygging vil vi hevde det er lagt vekt på å unngå vesentlig skade (føre var). Prosjektet er redusert betydelig i planleggingsprosessen, og et oppvekstområde på ca. 700 meter i Namsen blir berørt (mot 2,8 km opprinnelig).
- Konsekvensene er vurdert ut i fra prinsippet om total økosystembelastning. Det er gjort vurderinger omkring namsblank som omfatter hele leveområdet for namsblank i Namsen, og undersøkelser fra influensområdet er satt inn i en større sammenheng. Det er gjort botaniske undersøkelser, bunndyrsundersøkelser og søk etter elvemusling.
- Tiltakshaver har sammen med konsulent forsøkt å redusere konsekvensene av prosjektet til et minimum, og tiltakshaver er i tillegg interessert i å vurdere tiltak andre steder i Namsen som kan kompensere for eventuelle skader.
- Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er lagt til grunn ved planlegging av kraftverket. Miljøkompetanse har vært involvert i prosjektutviklingen, og det er søkt å unngå inngrep og påvirkning i sårbare deler av vassdraget."

Og videre under konklusjon i notatet side 6:

"Vi kan ikke se at det er grunnlag for å endre verdisetting eller omfang av påvirkning for verken naturmiljø eller friluftsliv/reiseliv som følge av Fylkesmannens uttalelse.

Konsekvensutredningen av Trongfoss kraftverk er gjennomført i tråd med utredningsprogrammet fastsatt av NVE 12. mai 2009, og vi vil hevde at utredningsplikten er oppfylt."

1.6 Namdal Bruk

Har innspill i forhold til skiløyper og turveger, gangbru over Namsen og utnyttelse av tippmasser og gang/sykkelveger mellom Trones og Trongfossen.

Kommentarer fra NTE: Når det gjelder utnyttelse av tippmassene er det forutsatt av dette skal foregå i regi av Namsskogan kommune. Flere av de innspill som er nevnt om turveger m.v. er tatt inn i utbyggingsavtale mellom Namsskogan kommune og NTE, jfr. pkt. 1.8.

1.7 Kristin Meitz Bru

Har innspill i forhold til bruk av området rundt Trongfossen og den planlagte tippet på Nordmoan.

Kommentarer fra NTE: Når det gjelder tippet på Nordmoan vises det til kommentarer under pkt. 1.1.

1.8 Namsskogan kommune

Namsskogan kommune er positiv til en utbygging av Trongfoss kraftverk. I henhold til konsekvensutredningen har kommunen gjort en totalvurdering, og konkludert med at prosjektet vil ivareta de miljømessige konsekvensene på en tilfredsstillende måte. Kommunen ønsker at tippet på Nordmoan (tipp 5) flyttes, og at NVE avklarer hvilket lovverk som kommer til anvendelse i forbindelse med utbyggingen. Namsskogan kommune signaliserer også at det er ønskelig med en større utbygging av Trongfoss (140 GWh).

Kommentarer fra NTE: Vi er fornøyd med at Namsskogan kommune har fattet et positivt vedtak til en utbygging. Det er inngått utbyggingsavtale med kommunen som bl.a. innebærer samarbeid om utnyttelse av tippmasser, rigganlegg, kompetansesenter for fornybar energi, attraksjonsutvikling og utbetaling av næringsfond.

Tippet på Nordmoan er som nevnt planlagt flyttet til området mellom høydedraget Skanken og Namsen.

1.9 Namsskogan SV

Namsskogan kommune representerer det mindretallet i kommunestyre som går i mot en utbygging og NTE har for øvrig ingen merknader til høringsuttalelsen.

1.10 Naturvernforbundet i Nord - Trøndelag

Naturvernforbundet går i mot en utbygging først og fremst av hensyn til namsblanken.

Kommentarer fra NTE: Mange av de motforestillinger som er nevnt i naturvernforbundets høringsuttalelse er kommentert av NTE under uttalelsen til Direktoratet for naturforvaltning og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, jfr. pkt. 1.4 og 1.5 ovenfor.

1.11 Nord-Trøndelag fylkeskommune

Nord-Trøndelag fylkeskommune er positiv til utbygging av Trongfoss kraftverk. Fylkesrådet viser til at utbygging av fornybar energi er viktig fremover, og vil være helt sentralt for å nå klimamålene. Dette er fremhevet i Felles fylkesplan 2009-2012, Klima og energimeldinga for

Nord-Trøndelag og innen strategier for bygging av vindkraftverk og små kraftverk. Norges tilslutning til felles sertifikatmarked med Sverige trådte i kraft 01.01.2012, og forutsetter utbygging av 26,5 TWh ny fornybar kraft innen 2020 - og anslagsvis halvparten av dette i Norge. Utbygging av ny fornybar energi er slik i tråd med nasjonale og regionale strategier i klima- og energisammenheng.

Nord-Trøndelag er en del av region Midt-Norge, som har vesentlig underskudd på el-energi som tidvis har medført meget høye el-priser. Samtidig erkjennes at utbyggingen får negative konsekvenser for andre brukerinteresser.

Kommentarer fra NTE: Vi er fornøyd med at Nord-Trøndelag fylkeskommune har fattet et positivt vedtak til en utbygging.

1.12 Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag

Reindriftsforvaltningen v/Områdestyret mener at Trongfoss kraftverk ikke vil få nevneverdige konsekvenser for reindriften. Det er allikevel viktig at tiltakshaver har en god dialog med reindriften i begge sijter i anleggsperioden, slik at man unngår negative forstyrrelser fra anleggsarbeidet ved oppsamling av rein. Dette gjelder spesielt for arbeidet med nettilknytning til Tunnsjødal transformatorstasjon.

Kommentarer fra NTE: NTE har merket seg ønsket fra reindriften om en god dialog under anleggsperioden.

1.13 Sametinget

Det er registrert en samisk offerplass i Trongfossen, men denne vil ikke komme i konflikt med selve demningen. Sametinget ønsker at NTE Energi AS tar kontakt med Sametinget ved utarbeidelse av avbotende tiltak slik at overløpsvann fra demningen ikke berører offerplassen.

Kommentarer fra NTE: Sametinget har befart områdene som berøres av utbyggingen av Trongfoss, men offerplassen i Trongfossen ble ikke gjenfunnet. Vi vil ta kontakt med Sametinget for å diskutere eventuelle avbotende tiltak.

1.14 Statens landbruksforvaltning

Statens landbruksforvaltning savner opplysninger om hva slags areal de planlagte tippene er tenkt anlagt på. Videre savnes opplysninger om hvor store arealer som blir beslaglagt som følge av framføring av kraftledningen til Tunnsjødal.

Kommentarer fra NTE: Når det gjelder opplysninger om areal for tipper er dette omtalt i vedlegg 7 til konsesjonssøknaden: Notat fra SWECO - Jord- og skogressurser, reindrift, ferskvannsressurser, og mineraler og masseforekomster.

Konsekvenser for skogbruket er inntatt på side 2 i notatet fra SWECO og her beskrives skogen i hele influensområdet for kraftverket og kraftlinjetraseen.

Når det gjelder areal som beslaglegges av kraftlinje er dette beregnet til 195 daa, jfr. konsesjonssøknadens side 31.

1.15 Statnett

Statnett etterspør opplysninger om systemløsning, transformatorløsning og kompensering for økt ladestrøm.

Kommentarer fra NTE: NTE Nett AS har et pågående prosjekt med Statnett for hvordan en overgang fra 66 kV til 132 kV spenningsnivå i Tunnsjødal skal gjennomføres. Dette innebærer blant annet en utskifting av dagens 300/66 kV transformator til en 300(420)/132 kV transformator i Tunnsjødal. Disse tiltakene er foreløpig på planleggingsstadiet og ikke omsøkt, men de vil etter hvert bli konsesjonssøkt av både Statnett og NTE Nett AS.

NTE Nett AS kommer til å konsesjonssøke ny 132/22 kV transformator i Tunnsjødal i løpet av 2013. Denne transformatoren har ingen direkte knytning til Trongfoss kraftverk, men er et ledd i den planlagte spenningsendringen i Tunnsjødal. NTE Nett AS har per dags dato ikke mottatt en konkret fremdriftsplan fra Statnett vedrørende nødvendige utskiftninger fra deres side, men har fått tilbakemelding på at de per dags dato jobber ut fra NTE Nett AS sitt ønske om 132 kV i Tunnsjødal i løpet av 2017.

For øvrig vises det til NTE Nett AS sin konsesjonssøknad om videreføring av 132 kV linje fra Trongfoss og videre til ny 132/22 kV stasjon Kjølmyrlyonet som ligger inne hos NVE.

NTE Nett AS vurderer behovet for plassering og størrelse på spoler i forbindelse med overgangen til 132 kV.

1.16 Statskog

Statskog har ingen spesielle merknader til selve utbyggingen, men forventer å komme frem til minnelig ordning med NTE om erstatninger.

Kommentarer fra NTE: Så fort det er gitt konsesjon for utbygging vil NTE ta kontakt med Statskog med henblikk på å avklare arealbehov og erstatninger.

1.17 Stedsutviklingsgruppa på Trones/Trones IL/Trones Turistsenter

Innbyggerne på Trones og Trones Turistsenter er først og fremst opptatt av at den planlagte tippet på Nordmoan flyttes.

Kommentarer fra NTE: Når det gjelder tippet på Nordmoan vises det til våre kommentarer under pkt. 1.1.

1.18 Kjell Asgeir og Mona Trones/Ulvg Kjør AS

Ønsker en utbygging av Trongfoss kraftverk velkommen. Dette av hensyn til å nå målet om fornybar energi og lokal verdiskapning. En utbygging av Trongfoss er også et viktig for å kunne videreføre ny overføringslinje nordover i kommunen og nettutløsning for mange planlagte småkraftverk.

Kommentarer fra NTE: Vi er enig i at Trongfoss er viktig mht. målet om fornybar energi og lokal verdiskapning. Når det gjelder overføringslinja nordover i kommunen har NTE Nett AS allerede sendt søknad om konsesjon for utbygging.

1.19 Vestre Namdal reinbeitedistrikt

NTE har ingen kommentarer til høringsuttalelsen fra Vestre Namdal reinbeitedistrikt.

2. Kommentarer til innkomne høringsuttalelser til planendring

Det er innkommet noen få uttalelser til NTEs forslag til planendring som innebærer flytting av steintippet på Nordmoan (tipp 5) til ny lokalisering lenger sørvest mellom høydepartiet Skanken

og Namsen. Planendringen innebærer også at det må bygges ny adkomstveg frem til utløpet for kraftverket.

2.1 Namdal Bruk

Er meget positiv til utbygging av Trongfoss kraftverk, men har synspunkter mht. disponering av steintippene.

Kommentarer fra NTE: Vi er ikke enig i at tippmassene tilhører grunneier etter berglovens bestemmelser, men må disponeres i henhold til vassdragsreguleringslovens § 12, pkt. 16 hvor det fremgår at konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs i forbindelse med utbyggingen. Som nevnt under pkt. 1.8 ovenfor er det inngått utbyggingsavtale med Namsskogan kommune som bl.a. innebærer samarbeid om utnyttelse av tippmasser m.v.

2.2 Namsskogan kommune

Namsskogan kommune viser til at søknad om planendring og flytting av tipp 5 er ønskelig med bakgrunn i innspill under høringen av konsesjonssøknaden.

2.3 Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag

Reindriftsforvaltningen har ingen merknader til endring av tipplasseringen.

2.4 Sametinget

Før det tas stilling til planendringen må det gjennomføres en befaringsfor å avdekke eventuelle fredete samiske kulturminner.

Kommentarer fra NTE: Vi har bestilt en vurdering av om planendringen vil medføre konsekvenser for samiske kulturminner, og rapport vil bli oversendt NVE så fort denne er ferdig (det samme gjelder også en avklaring med Nord-Trøndelag fylkeskommune i forhold til norrøne kulturminner).

2.5 Direktoratet for mineralforvaltning

Ingen merknader til planendringen.

2.6 Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Fylkesmannen ønsker ikke å kommentere planendringen fordi det er behov for tilleggsundersøkelser om namsblanken før det gis endelig uttalelse og tilrådning i saken.

Kommentarer fra NTE: Når det gjelder fylkesmannens krav om tilleggsundersøkelser om namsblanken viser vi til våre kommentarer under pkt. 1.5 ovenfor. For øvrig synes vi det er merkelig at ikke fylkesmannen kan ta stilling til planendringer som gjelder den delen av prosjektet som ikke berører vassdraget og leveområdene for namsblanken.

2.7 Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag

Naturvernforbundets uttalelse er mer rettet mot utbyggingen generelt enn selve planendringen, og det er påpekt ønske om mer forskning på namsblanken før det tas stilling til konsesjonssøknaden.

Kommentarer fra NTE: Det vises til våre kommentarer ovenfor under pkt. 1,4 og 1.5.

Avslutningsvis vil NTE Energi AS anmode NVE om at en videre behandling av konsesjonssøknaden gjennomføres så raskt som mulig, og vi imøteser gjerne en snarlig tilbakemelding mht. tidspunkt for en sluttbefaring i utbyggingsområdet.

Notat fra Sweco av 11.02.2013 vedlagt tiltakshavers kommentarer:

"Kommentarer til Fylkesmannens uttalelse

Konsesjonssøknad og konsekvensutredning for Trongfoss kraftverk har vært på høring. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har avgitt en uttalelse der de sitat: «...konstaterer at det er reist store og tilsynelatende godt underbygde innvendinger mot konsesjonssøknadens fagrapport vedrørende namsblank». Det er et sprik mellom Swecos vurderinger i konsekvensutredningen og Fylkesmannens vurderinger når det gjelder namsblank.

Siden innvendingene går på vurderinger gjort i Swecos fagutredninger ser vi det som naturlig at vi som uavhengig konsulent knytter noen kommentarer til Fylkesmannens uttalelse i forkant av NVEs sluttbehandling av saken.

På samme måte er det reist kritikk mot Swecos konklusjon er omkring konsekvenser for reiseliv, og vi vil også kommentere dette fagtemaet.

Generelt om konsekvensutredningene

Sweco fikk i oppdrag fra NTE å utrede konsekvensene av Trongfoss kraftverk i mai 2008. Det meste av feltarbeid ble gjennomført sommeren 2008, og fagrapportene ble produsert i 2008 og 2009. Det ble diskutert frem og tilbake med teknisk løsninger. NTE ønsket i utgangspunktet å bygge en betydelig større dam i Trongfossen, og feltarbeidet i 2008 ble gjort med dette som utgangspunkt. Sweco ble involvert i diskusjoner omkring valg av løsning, og det ble gjort forsøk på å utvikle et nytt alternativ som tok større hensyn til de miljøfaglige kvalitetene i området. Det ble etter hvert bestemt å redusere omfanget av utbyggingen. Dette resulterte i nye miljøfaglige vurderinger og presentasjon av endelige fagrapporter høsten 2010.

I prosjektperioden kom den nye naturmangfoldloven, med §§ 8-12 som påpekes spesielt i Fylkesmannens uttalelse.

- Beslutninger skal bygges på vitenskapelig kunnskapsgrunnlag.*
- Ved beslutninger uten tilstrekkelig kunnskap skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade («fore var»).*
- Økosystembelastning*
- Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver*
- Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder*

I prosjektperioden har også NVE endret sine krav om hva som skal være med i en konsesjonssøknad, og det er nå et krav i slike saker at EUs vanndirektiv skal nevnes spesielt.

Naturmangfoldloven og EUs vanndirektiv er verken nevnt i fagrapport for naturmiljø eller i hovedrapporten. Vi forstår at begge lovverk/regelverk burde vært nevnt, men vil uansett hevde at de momenter av betydning som kreves belyst som følge av naturmangfoldloven og EUs vanndirektiv er besvart i konsesjonssøknad og KU.

Om namsblank

Generelt

Vi konstaterer at den relikte laksebestanden i Øvre Namsen nå lyder navnet namsblank, og ikke småblank (jf. uttalelsen fra Fylkesmannen).

Sweco er fullstendig klar over namsblankens status som en av få bestander av relikte laks, og vi er godt kjent med det internasjonale bevaringsansvaret som gjelder for bestanden. Dette notatet er ikke et forsøk på å nedvurdere namsblankens verdi eller viktighet.

Vi vil hevde at undersøkelsene som er gjennomført av namsblank på prosjektstrekningen er detaljerte og gir svært god og til dels ny informasjon. Fylkesmannen og NINA har de siste 10 årene også gjennomført betydelig overvåkning av namsblankbestandene, og det fiskematerialet som ble samlet inn av Sweco ble sågar benyttet av NINA i genetisk kartlegging av bestandene i øvre Namsen. Hele leveområdet for namsblank i øvre Namsen er kartlagt/grovbonitert ved hjelp av GIS-analyse av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, og det er derfor forholdsvis lett å identifisere de mest optimale leveområdene ved bruk av en egen innsynsløsning.

Vi konkluderer i vår rapport med at den strekningen som vil bli berørt av en eventuell utbygging innehar gode kvaliteter for namsblank. Fisk er derfor gitt verdien «stor», som er den høyeste verdien det er mulig å få iht. KU-veilederen. Dette hadde bl.a. bakgrunn i NINA-rapport 660, som vi fikk tilsendt i utkastform lenge før den ble publisert (foreløpig utgave januar 2009). NTE var medfinansierer av rapporten, bl.a. for å sikre seg at beslutningsgrunnlaget for Trongfoss kraftverk var godt nok. Dette er poengtert i fagrapporten, der det er vist til NINAs utredning.

Genetisk kartlegging

Fra NINAs faggrunnlag for handlingsplan, fra 2011 (NINA-rapport660) synes følgende sitater å være spesielt relevante i denne sammenheng:

«Småblanken har betydelig lavere genetisk variasjon enn sjøvandrende laks, noe som gjør den mer sårbar for miljøendringer enn sjøvandrende laksebestander. Den effektive bestandsstørrelsen ligger i dag over det som anbefales i forbindelse med kortsiktige bevaringstiltak, men under det som anbefales for langsiktig bevaring av en isolert bestand. Hver av bestandene av småblank er derfor sårbare på lang sikt, særlig overfor bestandsreduksjoner og introduksjoner.

Den genetiske variasjonen hos småblank ser ikke ut til å være nevneverdig endret i løpet av de siste 6-10 generasjonene (Thorstad mfl. 2009). Prøvene fra 1950- og 1970-tallet liknet i stor grad de nyere prøvene (2005-2008), og var ikke mer genetisk variable. Det er imidlertid ikke lett å vise et generelt tap av genetisk variasjon over så få generasjoner, med mindre det har skjedd en sterk bestandsreduksjon i samme tidsrom.»

Overføringen av Namsvatna til Limingen og Tunnsjøen ble gjennomført like før og etter 1950. Dersom denne fraføringen av vann medførte en sterk bestandsreduksjon med påfølgende reduksjon i genetisk variasjon, ville dette sannsynligvis blitt registrert i analysene. Det ble gjort store endringer i Øvre Namsen i perioden 1950-2008, både i form av redusert vannføring over året og etter hvert ved etablering av store terskelbasseng. Utbygging av Trongfoss kraftverk ville vært som en bagatell å regne, sammenliknet med de endringer som har skjedd ved etablering av lange terskelstrekninger og fraføring av vann.

Nye undersøkelser i 2012

Det refereres i uttalelsen til et prøvefiske gjennomført i august 2012 av professor Ole Kristian Berg. Dette har fått spalteplass i media, og er etter hvert velkjent stoff. Berg er en av fagpersonene med best kjennskap til namsblankbestanden. Det er imidlertid vanskelig å forholde seg faglig til innholdet i dette notatet, da det foreløpig ikke er publisert. Det går frem av uttalelsen at fisket ble gjennomført i inntaksmagasinerne til Aunfoss og Åsmulfoss kraftverk, som ble satt i drift i hhv. 1959 og 1971. Kraftverkene har inntaksterskler med en lengde på hhv. 10 og 6 km. Så og si hele Namsen mellom inntaksdammen til Aunfoss kraftverk og Tunnsjøelvas samløp med Namsen er et sammenhengende terskelbasseng. Da er det som forventet at det nærmest ikke ble fanget namsblank ved garnfisket. Bestanden mellom Aunfoss og Åsmulfoss kraftverk ligger langt unna Trongfossen, og tersklene har et betydelig større påvirkning på elvestrekningen enn det som ville blitt tilfelle ovenfor Trongfossen.

Tersklene er som kjent suboptimale leveområder for namsblank, og det må kunne antas at det etter en etablering av slike terskler tar flere år før ørret utkonkurrerer/presser namsblanken ut av området. I NINA og Fylkesmannens undersøkelser fra terskelbassenger det vanlig med tettheter av namsblank ned mot 0. Det er svært sannsynlig at bestanden av namsblank på strekningene i Namsen mellom inntaksdammen til Fiskumfoss kraftverk og øvre grense for inntaksdammen til Åsmulfoss kraftverk er kraftig påvirket av terskelbassengene. Det er korte strekninger med stryk i dette området, og spørsmålet er om det har overføringsverdi til de vurderinger vi har gjort i KU-arbeidet lenger opp i vassdraget.

Ny studie av laksebestander (Bourret m.fl. 2011) og andre nyere undersøkelser

Vi har skaffet til veie denne publikasjonen, som er en sammenligningsstudie av mange bestander av atlantisk laks. Det den viser, og som er interessant i denne sammenheng, er at bestanden av namsblank genetisk er svært unik og forskjellig fra andre grupper og bestander av laks. Dette var kjent kunnskap allerede ved utarbeidelse av konsekvensutredningen.

Vi kan ikke se at NINA-rapport 832-2012 om forsøk med elektrisk fiskebåt bidrar med informasjon som er relevant for denne saken.

Vi har søkt etter Fylkesmannens rapport nr. 2011/5 (FM-NTr) på internett uten å finne den, men den omhandler så vidt vi forstår et forslag om å gi namsblanken status som Prioritert Bestand med hjemmel i naturmangfoldloven. Vi vil anta at rapporten bygger på det faggrunnlaget som foreligger i Fylkesmannen og NINAs tidligere rapporter, samt den nye internasjonale publikasjonen om temaet. Dersom namsblank får status som prioritert bestand, vil NVE og OED måtte ta hensyn til det i sin behandling av konsesjonsspørsmålet.

Vurdering av tiltakets omfang av påvirkning

Etter å ha studert eksisterende rapporter og NINAs statusrapport om namsblank, konkluderte vi i konsekvensutredningen med at omfanget av påvirkning ved en utbygging ville blitt middels negativt. Dette var bl.a. basert på hvor stor andel av namsblankens leveområde i elva som ville bli berørt av en utbygging. Når omtrent 1,5 % av leveområdene i hovedelva (konservative tall) vil få redusert betydning som leveområde, ser vi ikke grunnlag for å sette omfanget av påvirkning høyere. Det må presiseres at estimatet kun omfatter hovedelva. Flere av sideelvene har høye tettheter av namsblank. Vi vil hevde at det er svært lite sannsynlig at en eller flere bestander av namsblank dør ut som følge av et kraftverk i Trongfossen. Vi kan ikke se at Fylkesmannen har et faglig grunnlag til å kunne hevde en slik påstand.

Med gjeldende metodikk for konsekvensutredninger, ville det vært direkte feil av oss å benytte «stor negativ» for den sannsynlige påvirkningen på namsblank. Dette ville ha «sprengt skalaen», og tatt fra oss spillerom ved vurdering av påvirkning i andre og betydelig mer omfattende saker.

Oppsummering namsblank

Vi ser ingen grunn til å endre de vurderinger av namsblank som er gjort i konsekvensutredningen. Vi vil hevde at (Jf. naturmangfoldloven):

- *Beslutninger i denne saken kan bygges på et vitenskapeligkunnskapsgrunnlag, fremskaffet som del av konsekvensutredningen og gjennombruk av fakta fremskaffet i tidligere utredninger fra Fylkesmannen og NINA og annen publisert forskning på namsblank.*
- *Dersom det tas beslutning om utbygging vil vi hevde det er lagt vekt på å unngå vesentlig skade ("føre var"). Prosjektet er redusert betydelig i planleggingsprosessen, og et oppvekstområde på ca. 700 meter i Namsen blir berørt (mot 2,8 km opprinnelig).*
- *Konsekvensene er vurdert ut i fra prinsippet om total økosystembelastning. Det er gjort vurderinger omkring namsblank som omfatter hele leveområdet for namsblank i Namsen, og undersøkelser fra influensområdet er satt inn i en større sammenheng. Det er gjort botaniske undersøkelser, bunndyrundersøkelser og søk etter elvemusling.*
- *Tiltakshaver har sammen med konsulent forsøkt å redusere konsekvensene av prosjektet for namsblank til et minimum, og tiltakshaver er i tillegg interessert i å vurdere tiltak andre steder i Namsen som kan kompensere for eventuelle skader.*
- *Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er lagt til grunn ved planlegging av kraftverket. Miljøkompetanse har vært involvert i prosjektutviklingen, og det er søkt å unngå inngrep og påvirkning i sårbare deler av vassdraget.*

Hva gjelder samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene sammenliknet med tapet av miljøkvalitet (Jf. EUs vandirektiv), blir det opp til konsesjonsmyndighetene (NVE og OED) å vurdere, på bakgrunn av fremlagt dokumentasjon av hhv. nytte og miljøkvaliteter.

Friluftsliv og reiseliv

Sweco utarbeidet en fagrapport om friluftsliv og reiselivs som del av konsekvensutredningen. Det ble gjennomført samtaler med personer som kjenner bruken av området, og det ble vurdert ulike muligheter for utvikling av området med og uten utbygging.

Rapporten var tydeligvis ikke tilstrekkelig for Fylkesmannen, som har fått utført en tilleggsutredning på fagområdet. Den nye utredningen er utført av MOVINN, som er en del av et offentlig finansiert «Kompetansesenter for distriktsutvikling» i Nord-Trøndelag. Det er ukjent for oss hvilken status den nye utredninga har, om den er Fylkesmannens eiendom og skal brukes internt, om den skal supplere konsekvensutredningen, og om det er en utrednings som står på egne bein uavhengig av Trongfoss-saken eller om den er en høringsuttalelse fra et offentlig organ. Dette får NVE vurdere som del av sluttbehandlinga av saken. Vi kan ikke finne rapporten ved søk på Intenett.

Det interessante, sett fra Swecos ståsted, er at utredningens konsekvenser er helt i tråd med det som er konklusjonene i vår fagrapport. Vi kan ikke se at den bidrar med ny informasjon, bortsett fra at den konkretiserer noe mer omkring nødvendige tiltak og investeringer dersom det skal tilrettelegges for friluftsliv og reiseliv ved Trongfossgelet.

- *Gjelet og fossen besøkes av en god del personer i dag*
- *det kan bli benyttet av enda flere i fremtiden ved tilrettelegging*
- *det er mange muligheter for aktiviteter i dette området og dette kan gi verdiskapning*

Flere av disse tiltakene kan også gjennomføres med en kraftutbygging, men da med andre typer aktiviteter enn uten utbygging.

Det er skissert flere tiltak for tilrettelegging rundt fossen. Vi har ingen mening om hvorvidt disse skal gjennomføres eller ikke, men med tanke på områdets topografi er det åpenbart at det må gjøres betydelige inngrep langs gjelet dersom det skal tilrettelegges for allmennheten. Disse inngrepene må også forventes å medføre konsekvenser for landskapet, og opplevelsen av fossen vil bli annerledes enn i dag. Spørsmålet er om det er ønskelig med en slik tilrettelegging.

Fylkesmannen uttaler følgende om fagrapport friluftsliv (sitat):

«Rapporten har et tilfredsstillende omfang for fagfeltet og omhandler de tema/forhold som anses naturlig og relevant....»

Fylkesmannen mener imidlertid at ovenstående konklusjon (les: verdifastsettelsen) er basert på en mangelfull utredning av dette temaet og kan ikke slutte seg til framlagte konklusjon på fagfeltet».

Det er ikke lett å se hva Fylkesmannen egentlig mener her om utredningene, men av det som kommer seinere i uttalelsen forstår vi at det er verdifastsettelsen de er uenige i.

«Fylkesmannen mener Trongfossen kan forsvare en høyere verdisetting enn det som er gjort i fagrapporten.»

Iht. Olje- og energidepartementets «Retningslinjer for små kraftverk» er det gitt kriterier for verdifastsettelse av tema friluftsliv. Nå er riktignok ikke Trongfossen et småkraftverk, men vi mener uansett at kriteriene kan benyttes. Viktige friluftsområder (B-verdi iht. DN-håndbok25) gir middels verdi, mens svært viktige friluftsområder (A-verdi) gir stor verdi. Det kan diskuteres hvorvidt dette området har A-verdi eller B-verdi, men vår konklusjon er at B-verdi passer best iht. metodikken.

Vi vil også hevde at tema reiseliv er riktig vurdert og verdisatt, i tråd med gjeldende metodikk (OEDs retningslinjer).

Konklusjon

Vi kan ikke se at det er grunnlag for å endre verdisetting eller omfang av påvirkning for verken naturmiljø eller friluftsliv/reiselivs som følge av Fylkesmannens uttalelse.

Konsekvensutredningen av Trongfoss kraftverk er gjennomført i tråd med utredningsprogrammet fastsatt av NVE 12. mai 2009, og vi vil hevde at utredningsplikten er oppfylt.»

NVEs vurdering av konsekvensutredningen

NVE sendte meldingen på høring 16.06.2008. Konsekvensutredningen (KU) ble utarbeidet ut i fra konsekvensutredningsprogrammet (KU-programmet), som ble fastsatt av NVE 12.05.2009. I konsekvensutredningens hovedrapport har søker beskrevet konsekvensene for miljø, naturressurser og samfunn, inkludert hydrologi. I tillegg er resultatene fra konsekvensutredningen presentert i egne

fagrapporter for temaene erosjonsfare i inntaksdam, landskap og INON, kulturminner og kulturmiljø, naturmiljø, forurensning, vannkvalitet og vannforsyning, friluftsliv og reiseliv jord- og skogbruk, reindrift, ferskvannsressurser, mineraler og masseforekomster.

NVE vil her kommentere og vurdere merknadene som er kommet inn til KU-rapportene, samt eventuelle krav om tilleggsutredninger. Vi vurderer også om det er dekning for slike krav i forhold til kravene i det fastsatte utredningsprogrammet.

Kommentarer og krav i høringsuttalelsene

Naturmangfoldloven

Flere av høringsinstansene viser til at konsesjonssøknaden ikke berører naturmangfoldloven og peker spesielt på §§ 8 – 12.

Miljødirektoratet, fylkesmannen og Naturvernforbundet viser til at noen områder har vært vanskelig tilgjengelig for kartlegging av rødlistede arter, spesielt fossesprøytsoner, og at det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om naturmiljøet og virkningene av tiltaket. Høringsinstansene mener det i slike tilfeller skal tas sikte på å unngå vesentlig skade, og at føre-var prinsippet jf. naturmangfoldloven § 9 må tillegges stor vekt. Fylkesmannen og Naturvernforbundet mener den manglende kartleggingen og usikkerheten knyttet til omfanget også må gi utslag i konsekvensgraden for fagtemaet.

Både Miljødirektoratet og fylkesmannen viser til at utbygging av Trongfoss må vurderes på bakgrunn av allerede foretatte inngrep i vassdraget og effektene disse har hatt på økosystemet jf. naturmangfoldloven § 10, økosystemtilnærming og samlet belastning. Fylkesmannen mener det særlig er fagområdene fisk (namsblank) og landskap som må vurderes i forhold til dette.

NTE Energi AS har kommentert høringsuttalelsene og viser til at det i forbindelse med kartlegging av vegetasjon ble brukt fjellklatrer ved deler av bergveggen på østsiden av elva. Undersøkelsene fremskaffet ikke funn av rødlistede fuktkrevende arter, og NTE Energi AS mener det er lite sannsynlig at det finnes rødlistede arter her som ikke er undersøkt. Bergveggen er i hovedsak vendt mot sørvestlig retning med stor solinnstråling direkte på bergveggen på ettermiddagen og kvelden, noe som reduserer muligheten for fuktkrevende arter å vokse her.

NVE registrerer at flere av høringsinstansene trekker frem at konsesjonssøknaden ikke tar opp vurderinger i forhold til naturmangfoldloven. Naturmangfoldloven trådte i kraft 01.07.2009 og avløste naturvernloven fra 1970. Den nye loven har lagt større vekt på forvaltningsmål (§ 4-5), kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet, samlet belastning, kostnad ved vedtak og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§§ 8-12). Dette er også de paragrafene som er trukket frem som særlig viktige i høringsuttalelsene. NVE er enig i at naturmangfoldloven må komme til anvendelse i behandlingen av konsesjonssøknaden. Det faktum at loven ikke er tatt opp i søknaden skyldes i hovedsak at NVEs KU-program ble fastsatt før naturmangfoldloven trådte i kraft. NVE viser til at forslag til KU-program ble forelagt Miljøverndepartementet, og at KU-programmet forøvrig har tatt hensyn til de eksisterende lovene, slik som naturvernloven. Med bakgrunn i dette inneholder både KU-program og konsesjonssøknad informasjon som gjør det mulig å gjøre vurderinger i henhold til de nevnte paragrafene i naturmangfoldloven.

Namsblanken

Flere av høringspartene er opptatt av namsblank og kartleggingen som foreligger i forbindelse med KU. Både Miljødirektoratet, fylkesmannen og Naturvernforbundet viser til at det er gjort flere undersøkelser og rapporter som ikke er tatt inn i KU. Miljødirektoratet mener dessuten at utredningen er basert på en

feltmetode (elektrisk fiske) som ikke er egnet for å undersøke forekomst av namsblank i hovedstrengen i Namsen.

Fylkesmannen påpeker at fagutredningen er oppdatert på de viktigste faglige undersøkelsene og rapportene som er gjort på namsblank fram til 2009, men mangler det faglige grunnlaget etter denne tid. Fylkesmannen hevder at undersøkelser etter 2009 både underbygger og forsterker kunnskapen om namsblankens utsatte situasjon og viser til at det er klare behov for bevaringstiltak dersom de ulike bestandene av namsblank skal kunne overleve på sikt. Fylkesmannen mener forholdene for namsblank er så avgjørende at de ikke kan gi sin endelige tilråding for konsesjonssøknaden før det er gjort supplerende undersøkelser med oppdaterte vurderinger av namsblankens situasjon.

Miljødirektoratet mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap til å ta standpunkt til konsesjonssøknaden, til tross for kritikken de har rettet mot elektrisk fiske som metode for å undersøke forekomst av namsblank.

Flere høringsparter har i etterkant av sommeren 2012 vist til undersøkelser av namsblank som ble utført av professor ved NTNU Ole Kristian Berg samme sommer. Berg har drevet forskning på namsblankbestanden siden 1978 og er derfor en fagperson med mye kunnskap om dette tema. I august 2012 foretok Berg et prøvofiske i inntaksmagasinerne til Aunfoss og Åsmulfoss, noe som resulterte i tre eksemplarer med namsblank. Berg har aldri opplevd så lite namsblank og undersøkelsene fikk mye omtale i pressen da dette ble kjent, og ble også koblet opp mot konsesjonsspørsmålet.

NTE Energi AS har i sin kommentar til høringsuttalelsene lagt ved et notat fra fagutreder (Sweco), som står bak KU og fagrapporten for namsblank. Fagutreder mener deres undersøkelser av namsblank både er detaljerte og gjort ut fra prinsipp om total økosystembelastning. Det er gjort vurderinger for namsblankens totale leveområde i Namsen og undersøkelser fra influensområdet er satt inn i en større sammenheng. Fagutreder kommenterer også professor Bergs prøvofiske og viser til at disse ble gjort i eksisterende inntaksbasseng. Slike basseng har lange strekk med stillestående vann, der det er vanlig at det ikke finnes namsblank. I prosjektområdet lengre opp i vassdraget er det derimot lengre strykstrekninger og fagutreder er usikker på om Bergs undersøkelser har overføringsverdi til undersøkelsene som er gjort i forbindelse med KU.

NVE registrerer at uttalelsene angående KU og namsblank både dreier seg om undersøkelsene i forbindelse med KU og senere undersøkelser som andre har gjort. Konsekvensutredningen for namsblank ble gjort i 2008 og ettersom fagrapportene ble produsert i 2008 og 2009 har de ikke fått med undersøkelser som er gjort etter dette. Fagutreder viser til at deres fagrapport både har tatt utgangspunkt i egne undersøkelser med elektrisk fiske og materiale fra et prosjekt med overvåkning av namsblankbestanden i 2007 og 2008. NVE viser til fastsatt KU-program der det ble bedt om en "kartlegging av hva tiltaksområdet betyr for namsblanken i forhold til resten av vassdraget og hva en eventuell endring vil bety for fiskebestanden". Det ble bedt om å ta utgangspunkt i undersøkelser gjort av NINA i 2005 og utføre genetiske analyser dersom historisk data var tilgjengelig. NVE mener det som er foretatt av undersøkelser og vurderinger av namsblank er i henhold til utredningsprogrammet.

Friluftsliv og reiseliv

Fylkesmannen mener KU om "friluftsliv og reiseliv" har et tilfredsstillende omfang og omhandler tema og forhold som anses naturlig og relevant. Fylkesmannen mener prosjektområdets verdi er basert på mangelfull utredning og har utført en tilleggsutredning av fagområdet. Undersøkelsen er gjort av et prosjekt kalt "Magiske og verdifulle opplevelser i nord-trøndersk natur" og fylkesmannen gir en kort presentasjon av innholdet. I hovedsak viser rapporten at det finnes et betydelig økonomisk og samfunnsmessig potensial lokalt for å utvikle både reiseliv og friluftsliv med utgangspunkt i Trongfoss.

NTE Energi AS har bedt fagutreder (Sweco) om å kommentere fylkesmannens tilleggsundersøkelse. Fagutreder er usikker på hvilken status denne undersøkelsen har, men mener det er interessant at konsekvensene er helt i tråd med deres egne konklusjoner i KU. De mener også at flere av tilretteleggingstiltakene som foreslås kan gjennomføres med en kraftutbygging, men da med andre typer aktiviteter.

NVE understreker at undersøkelsen som fylkesmannen viser til er gjort på deres eget initiativ. NVE mener foreliggende KU på dette fagtema gir tilstrekkelig kunnskap og har ikke gått inn i fylkesmannens undersøkelse ut over det som er gjengitt i fylkesmannens høringsuttalelse.

Konklusjon

Det følger av § 8 første ledd i naturmangfoldloven at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Naturmangfoldloven § 8 er en konkretisering av og et supplement til forvaltningslovens alminnelige krav om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. I forbindelse med søknaden om bygging av Trongfoss kraftverk er det gjennomført en konsekvensutredning i henhold til plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredninger. Det foreligger en egen fagutredning for biologisk mangfold der kartlegging av viktige naturtyper og prioriterte arter innen influensområdet inngår. Vi konstaterer at det er gjort undersøkelser av namsblankbestanden i henhold til KU-programmet og at det er gjort en vurdering av hva en eventuell endring vil bety for fiskebestanden. Fagrapportene har ikke fått med undersøkelser som er gjort etter 2009, men NVE mener det er mulig å bruke KU for å vurdere konsesjonsspørsmålet i denne saken. NVE mener kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldlovens § 8 er tilfredsstillt, og er av den oppfatning at ytterligere undersøkelser og vurderinger ikke er nødvendig.

NVE konkluderer med at konsekvensutredningen for Trongfoss kraftverk, eksisterende kunnskap, høringsuttalelser og tiltakshavers kommentarer til disse, etter vår vurdering danner et tilstrekkelig informasjonsgrunnlag til å kunne avgi innstilling i saken.

Innsigelsesmøte med Miljødirektoratet

Miljødirektoratet varslet innsigelse til konsesjonssøknaden og NVE avholdt et innsigelsesmøte med direktoratet den 27.01.14. Formålet med møtet var å utdype Miljødirektoratets innsigelse og se på om det er avbøtende tiltak som kan foreslås i søknaden for å imøtekomme den.

Miljødirektoratet utdypet punktene i innsigelsen og påpekte at dette er første gangen de kommer med en innsigelse på en søknad og at det vitner om viktigheten i saken. Miljødirektoratet mener inngrepet vil få for store konsekvenser både for namsblank, landskap og naturtyper og arter og at dette dreier seg om forholdet til samlet belastning. Namsblankens leveområde er allerede begrenset av mange utbygginger med reguleringsmagasin og terskelbasseng, og ettersom dette er en bestand som er avhengig av rennende vann vil et inntaksbasseng som demmer opp 700 meter ha stor innvirkning. Namsblanken har tre genetiske bestander og det er fare for at en av disse blir rammet av utbyggingen. Et inntaksbasseng gjør også forholdene for ørekyte mer optimale, dersom den skulle bli introdusert her. I tillegg er dette også et nasjonalt laksevassdrag og laksen skal ha særskilt beskyttelse. Dette er den siste fossen i Namsen og har en unik landskapsverdi.

I innsigelsesmøtet ble det diskutert hvorvidt det er mulig å justere prosjektet for å unngå farene direktoratet skisserer. NVE viste til at inntaksbassenget er skalert ned fra opprinnelig melding, der inntaksbassenget ville demme opp 2,8 km. oppover i Namsen. Miljødirektoratet mener et mindre inntaksbasseng likevel vil påvirke namsblankes leveområde betydelig. I tillegg er det også fraføring av vann på en strekning som minstevannføring ikke vil bøte på. En utbygging av Trongfoss vil være et irreversibelt inngrep på fossen og det finnes ingen avbøtende tiltak for å unngå det.

NVEs oppsummering av saken

Søker

NTE Energi AS opplyser i søknaden at de er en del av konsernet Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk Holding AS, som i sin tur er eid av Nord-Trøndelag fylkeskommune. Selskapet har i dag 24 små og store heleide vannkraftverk og er deleier i 4 andre. Samlet produksjon i 2011 var ca. 4 TWh.

Søknaden

Søknad om konsesjon for Trongfoss kraftverk er datert 13.03.2012. NTE planlegger et elvekraftverk med et inntaksbasseng på toppen av Trongfoss og kraftstasjon i fjell med adkomst-, tilløps- og utløpstunell. Det er søkt om følgende tillatelser:

- tillatelse til bygging og drift av Trongfoss kraftverk med damanlegg, etter vannressursloven
- tillatelse til gjennomføring av tiltaket, etter forurensingsloven
- tillatelse til å erverve grunn og rettigheter med forhåndstiltredelse, etter areigningsloven.

Søknaden er begrunnet med at dette er det største gjenværende vannkraftprosjektet i Nord-Trøndelag fylke som ikke er underlagt varig vern. En utbygging vil gi et viktig bidrag for å sikre kraftforsyningen i regionen, og øke utnyttelse av et vassdrag som allerede er berørt av kraftutbygging.

Utbyggingsplanene

Trongfoss kraftverk er planlagt med en inntaksdam på toppen av selve Trongfoss, med total lengde inkludert luker på 130 m. Inntaket plasseres som en integrert del av inntaksdammen på østre side av elva og vannet ledes ut i elva vel 1250 m nedstrøms. Kraftstasjonen er tenkt bygget i fjell, med tilløpstuneller, utløpstunell og adkomsttunell på til sammen ca. 2000 m. I kraftverket installeres to kaplanturbiner på 22,8 og 11,4 MW. Kraften transformeres opp til 66 (132) kV spenning ut i et 132 kV kraftanlegg, via generatortransformatorer. Det planlegges anlagt en 132 kV kraftledning til Tunnsjødal. Kraftledningen er omtalt i eget notat 201306525-9 Bakgrunnsnotat – Vedlegg til innstilling.

Arbeidet vil generere vel 496 000 m³ med steinmasser, som tenkes anlegges i fem tippområder, der to er midlertidige og tre er planlagt som permanente. Adkomstveg til kraftstasjonen er planlagt via gammel E6. I tillegg er det ønskelig å bygge en veg til utløpet og anleggsveger. Samlet vegbygging vil utgjøre ca. 2000 m.

Kraftproduksjon og utbyggingskostnader

Med en produksjon på 117 GWh/år er utbyggingskostnaden anslått til å være 570 mill. kr (kostnadsnivå pr. 2010). Utbyggingspris er estimert til 4,87 kr/kWh.

NVE har gjort en vurdering av produksjonsberegning og kommet frem til en del lavere kostnader enn søker har oppgitt, særlig for inntaksbasseng, inntaksløsning og kraftstasjonshall. Dette er imidlertid kostnader som kan variere mye fra prosjekt til prosjekt, og avviket kan skyldes stedlige forhold som det ikke er tatt hensyn til i kostnadsgrunnlaget. I vurdering av produksjonen er tilsigsserien bygget opp på samme måte som søkeren og vi har kommet frem til omtrent samme midlere årsproduksjon.

Fallretter og grunneierforhold

NTE eier i sin helhet fallrettighetene. NTE har søkt om ekspropriasjon av rettigheter og grunn for øvrige anlegg dersom de ikke kommer til minnelige ordninger med alle rettighetshavere.

Forholdet til Samlet plan

Trongfoss ble behandlet i Samlet plan i Stortingsmelding nr. 63 (1984- 85) og da vurdert som et av de mest konfliktfylte prosjektene (kategori III) for fagfeltene naturvern, friluftsliv, fisk, vilt, reindrift og kulturminner. NTE tok ut regulering av Mellingen og overføringen av Tromselva, slik at mindre vann- og landarealer ble berørt. Etter denne endringen vurderte Miljøverndepartementet at de kunne gi unntak, til tross for at de fremdeles anså Trongfoss for å ha et betydelig konfliktpotensial i forhold til nasjonale miljømål. Miljøverndepartementet mente likevel at en konsesjonsbehandling vil gi bedre kunnskap om virkningene av en utbygging, og flyttet Trongfoss til kategori I, som åpner for konsesjonssøknad.

Alternative utbyggingsplaner

I meldingen hadde den planlagte inntaksdammen en størrelse på 1000 m³ (13 meter høy og 275 meter lang), noe som ville danne et vannspeil 2,8 km oppstrøms og ha en produksjonsstørrelse på 140 GWh. NTE Energi AS har redusert prosjektet i søknaden. NTE Energi AS har også gjort beregninger av ulike kronehøyder av inntaksbassenget (HRV) og undervannsnivå i kraftstasjonen. Ut fra disse beregningene har de valgt å søke det alternativet som er redegjort for i søknaden. Andre alternativ er ikke vurdert eller utredet nærmere.

Forholdet til verneplaner, kommunale og fylkeskommunale planer

Namsen er vedtatt som Nasjonalt laksevassdrag i St.prp. nr 32 (2006-2007), og flere sidevassdrag er omfattet av Verneplan for vassdrag. Tiltaksområdet er ikke vernet.

Utbyggingsområdet er i kommuneplanens arealdel avsatt til LNF-område (landbruks-, natur- og friluftsområder) med byggeforbud og det må søkes om dispensasjon før en eventuell bygging av kraftverk.

Beliggenhet og eksisterende forhold

Trongfoss er en markert foss i Namsen, vassdragsnummer 139.E10. Fossen ligger ca. 100 km fra elvas utløp i sjøen. Det naturlige nedbørsfeltet er 1.778 km², der deler er overført i forbindelse med tidligere utbygginger. 696 km² er overført til Vekteren, Limingen og Tunnsjøen og deretter tilbake til Namsen nedenfor det planlagte kraftverket i Trongfoss. 26 km² er overført ut av Namsenvassdraget ved utbygging av Kolsvik kraftverk i Nordland. Restfeltet utgjør 1056 km². På strekningen som er planlagt utbygd renner Namsen gjennom et trangt juv med et konsentrert øvre fall som fortsetter i stryk og mindre fall over en strekning på ca. 2 km. I nærheten av Trongfoss ligger tettstedet Trones og Namsskogan familiepark (dyrepark).

Det er bygget 8 kraftverk i Namsen i dag, Åsmulfoss, Aunfoss, Øvre og Nedre Fiskumfoss, Tunnsjødal, Tunnsjøfoss, Tunnsjø og Røyrvikfoss. Den mest omfattende utbyggingen skjedde på 1960-tallet da Namsvatnet ble overført til Vekteren og Limingen som drenerer til Sverige. Overført vann fra Namsvatnet blir ført tilbake til Namsen via Tunnsjøen og Tunnsjøflyene og tilsiget blir benyttet i

Røyrvikfoss, Tunnsjø, Tunnsjøfoss og Tunnsjødal. Samlet produksjon i Namsen utgjør ca 1730 GWh pr år. NTE Energi AS eier samtlige anlegg.

Saksgang og merknader fra høringen

Søknaden ble sendt på høring 04.04.2012 til offentlige instanser og organisasjoner samt kunngjort i Namdalsavisa og Trønderavisa. Høringsfristen var 30.07.2012. I løpet av høringsperioden har to eksemplarer av søknaden vært lagt ut til offentlig gjennomsyn i Namsskogan kommune og butikken i Trones. Det ble arrangert et folkemøte på Namsskogan hotell 21.06.2012. Ved høringen og på folkemøtet skapte spesielt en av tipplasseringene reaksjoner og NTE foreslo en ny plassering av denne. Søknad om planendring for ny tipp og plassering av masser i terrenget ble sendt på høring 04.02.2013. Sluttbefaring ble gjennomført 17.09.2013.

NVEs oppsummering av høringsuttalelsene:

Namsskogan kommune har behandlet søknaden i kommunestyret og tilrår utbygging. Kommunen legger vekt på at de er en kraftkommune der utnyttelse av vannkraft har stått sentralt. Kommunen mener utbygging av Trongfoss vil bidra ytterligere til verdiskaping i kommunen i form av næringsutvikling, flere arbeidsplasser, tilrettelegging av fossen som attraksjon samt økte inntekter til kommunen. Kommunen ber om en avklaring av om vassdragsreguleringsloven kommer til anvendelse i saken ettersom dette vil påvirke framtidig konsesjonskraftinntekter og næringsfond til kommunen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag viser til at utbygging av Trongfoss vil få store negative konsekvenser for nasjonale og internasjonale miljøverdier, både fordi utbyggingen vil redusere viktige leveområder for den utrydningstruede namsblanken og inngripe i den siste av 5 store fosser i Namsen. Fylkesmannen mener utbygging av Trongfoss dreier seg om en avveining av hensynet til namsblanken på den ene siden og klima på den andre siden og mener de trenger mer kunnskap om namsblank for å kunne gi en endelig vurdering i saken.

Nord-Trøndelag fylkeskommune har behandlet saken i fylkestinget og tilrår konsesjon. Fylkestinget er positive til at prosjektet er redusert vesentlig etter meldingen og mener endringene forbedrer forholdene for reindrifta og namsblanken. Fylkeskommunen ber om at det foretas en bestandsovervåkning av namsblanken etter utbyggingen.

Miljødirektoratet fremmer innsigelse til Trongfoss kraftverk. Direktoratet anser kunnskapsgrunnlaget som tilstrekkelig til å ta standpunkt til søknaden og mener det må legges avgjørende vekt på at tiltaket vil føre til betydelig inngrep i namsblankens leveområde. Miljødirektoratet mener summen av eksisterende påvirkninger i vassdraget medfører at den samlede belastningen på namsblank, landskapsverdier og naturtyper er så stor at dette må tillegges avgjørende vekt i konsesjonsspørsmålet.

Direktoratet for mineralforvaltning har ingen merknader til søknaden.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag mener Trongfoss kraftverk ikke vil få nevneverdige konsekvenser for reindrifta i Åarjel-Njaarke sijte og Tjåhkere sijte, og at det er viktig at tiltakshaver har en god dialog med begge sijter i anleggsperioden.

Sametinget skriver at det er registrert et samisk offersted i Trongfossen. Offerplassen blir ikke direkte berørt av demningen, men den estetiske opplevelsen av plassen vil selvsagt bli påvirket og forringet. Sametinget forutsetter at det iverksettes tiltak for å forhindre at overløpsvann fra demningen renner over plassen eller at offerplassen på andre måter blir berørt av fysiske inngrep i forbindelse med en utbygging.

Statens landbruksforvaltning er opptatt av deponeringen av overskuddsmassene, men har ellers ingen merknader til søknaden.

Statnett informerer om at det, forutsatt en tilfredsstillende transformeringsløsning, er ledig kapasitet i sentralnettet til å ta inn produksjonen fra Trongfoss kraftverk. Statnett viser for øvrig til at de arbeider med en langsiktig plan om en spenningsoppgradering fra 300 til 420 kV fra Midt-Norge til Nedre Røssåga.

Naturvernforbundet går sterkt imot Trongfoss kraftverk med bakgrunn i flere årsaker. Naturvernforbundet mener utbygging vil være en trussel mot namsblank, redusere Trongfoss som opplevelsesressurs, samiske rettigheter, lokale konsekvenser som støy og forurensing samt den samlede belastningen av flere kraftverk i området. Naturvernforbundet mener også at konsesjonssøknaden ignorerer naturmangfoldloven og at utredningene ikke er dekkende for om det kan finnes rødlistede arter bl.a. nede i fosseglelet.

Statskog SF vil som grunneier bli berørt av deler av prosjektet og forventer å komme til en minnelig ordning med utbygger om erstatninger og eventuell erverv av grunn i forbindelse med en utbygging.

Åarjel Njaarken båtsoe/Vestre Namdal reinbeitedistrikt v/Albert Jåma er sterkt imot en utbygging.

Namsskogan SV fraråder konsesjon til Trongfoss kraftverk og mener utbygging ikke vil gi kommunen noen vesentlig verdiskaping på sikt. De mener for øvrig at Namsskogan kommune allerede har avstått store naturressurser til kraftutbygging.

Trones turistsenter har en kommentar om plassering av steintipper. Turistsenteret sier også at dersom det gis konsesjon bør fossens potensiale utnyttes fullt ut og merulempen for namsblanken bør kompenseres andre steder i vassdraget.

Kristin Meitz Bru er opptatt av Trongfoss med sin landskapsverdi og mulig samisk offerplass som utgangspunkt for både reiseliv og friluftsliv. Er også bekymret for støy fra steinknuser i en mulig anleggsperiode.

Arne Bjørhusdal, Stedsutviklingsgruppa Trones og Trones IL har sterke innvendinger om plassering av tipp og steinknuser i nærheten av bebyggelse.

Beboere på Trones fraråder utbygging av Trongfossen og mener den er viktig for identiteten. Beboerne mener fossen har potensial som fremtidig reiselivsdestinasjon.

Knut Berger (Namdal bruk) er opptatt av eiendomsrett og bruk av tippmasser.

Ulvig Kiær AS, Kjell Asgeir og Mona Trones uttaler seg som både næringsutøvere og småkraftutbyggere og er opptatt av oppgradering av høyspentnettet i Namsskogan slik at også småkraftprosjekter kan utnytte dette. Mener også NVE bør vurdere å endre vilkår i andre vannkraftkonsesjoner gjennom å pålegge fjerning av terskler for å bedre levevilkår for namsblank, framfor å si nei til utbygging av Trongfoss.

Vurdering av konsekvenser av kraftverket for miljø, naturressurser og samfunn

I det følgende vil NVE drøfte og vurdere ulike forhold ved det omsøkte prosjektet. Dette, sammen med en vurdering av aktuelle avbøtende tiltak, legger grunnlaget for NVEs konklusjon og anbefaling til OED.

Hydrologi

Overflatehydrologi

Trongfoss kraftverk har et nedbørsfelt som er utnyttet i flere andre kraftverk. Restfeltet utgjør 1056 km² og det er også tilførsel av vann til Trongfoss fra minstevannføring og tidvis overløp fra Namsvatnet. Beregningen av midlere avløp ved omsøkt Trongfoss kraftverk har tatt utgangspunkt i nedbørsfeltene og vannføringsserier ved vm 139.15 Bjørnstad. I tillegg er det også brukt resultater fra målinger av vannstand og vannføringer i Trongfossen som NTE Energi AS selv foretok høsten 2008. Midlere avløp er beregnet til 66 m³/s.

Beregningen av alminnelig lavvannføring har brukt målinger fra vm 139.20 Moen, som har et uregulert nedbørsfelt i Store Bjørnhusdalselv på den vestlige dalsiden av vassdraget. NTE Energi AS anser dette som mer sammenlignbart med Trongfossen enn vm 139.15 Bjørnstad, både fordi den vestlige dalsiden har en høyere avrenning og fordi Bjørnstad har mer "høgfjellspeg". Ut fra tilsigsserier for vm 139.20 Moen er alminnelig lavvannføring for Trongfoss beregnet til 3,4 m³/s. 5-persentil vintervannføring (01.10 – 30.04) er beregnet til det samme som alminnelig lavvannføring 3,4 m³/s og 5-persentil vannføring sommer (01.05 – 30.09) er beregnet til 6,0 m³/s.

Det er planlagt en inntaksdam på toppen av Trongfossen med inntak på østre side av elva. Inntaksdammen vil ha en total lengde på 130 meter, og vannspeilet vil strekke seg 700 meter oppover i Namsen. Dammen vil ha fast overløp på kote 148.0. Største slukeevnen i kraftverket er 132 m³/s og minste er 13 m³/s. Antall dager med overløp er forventet slik:

Tall fra søknaden *Tabell 4.1.2:*

Dager med overløp på grunn av flom (flomtap), fordelt på sesong

	Dager med overløp over året (365 dager)		Dager med overløp om sommeren (153 dager)		Dager med overløp om vinteren (212 dager)	
I tørt år (1966)	27	7 %	24	16 %	3	1 %
I middelår (1987)	29	8 %	7	5 %	22	10 %
I vått år (1989)	119	33 %	90	59 %	29	14 %

Tall fra søknaden *Tabell 4.1.4:*

Forventet vannføring før og etter utbygging nedstrøms inntak

	I tørt år (1966)		I middelår (1987)		I vått år (1989)	
	Før	Etter	Før	Etter	Før	Etter
Minimum	2,9	2,0	10,1	2,0	17,2	2,0
Gjennomsnitt	43,2	8,6	65,7	15,3	111,0	28,5
Maksimum	305,2	173,4	474,1	342,3	560,9	429,1

NVE konstaterer at en utbygging av Trongfoss kraftverk vil medføre en betydelig vannføringsreduksjon i Trongfossen og inntaksbassenget vil gi en oppdemming 700 meter oppover i Namsen.

Flomforhold

En 10 års flom i Trongfoss er beregnet til 842 m³/s. Den største flommen som ligger inne i dataserien for Trongfoss er fra juni 1995 med høyeste vannføring på 978 m³/s. Det ble ikke registrert nevneverdige skadeeffekter av flomhendelsen, selv om den var på nesten 1000 m³/s med et gjentaksintervall lengre enn 20 år.

NVE viser til at damanlegg skal ha tilstrekkelig flomavledningskapasitet i henhold til damsikkerhetsforskriftens krav. Siden det planlagte kraftverket er et elvekraftverk med inntaksdam, men uten reguleringsmagasin, vil det bare i begrenset grad kunne nyttes aktivt til flomdemping.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

I følge søknaden antas utbyggingen å ha liten negativ konsekvens for disse temaene. På grunn av mindre vannføring på utbygd strekning vil vanntemperaturen i Namsen kunne øke om sommeren og tilsvarende synke om vinteren. Inntaksdammens planlagte overløpslengde vil være bredere enn elveløpet, slik at det dermed forventes mindre fare for isoppstuvning enn i dagens situasjon.

NVE legger til grunn at tiltaket ikke vil føre til vesentlige endringer i vanntemperatur, isforhold eller lokalklima og dette er derfor ikke vesentlig for konsesjonsspørsmålet.

Grunnvann

Det er ikke registrert grunnvannsboringer i prosjektområdet og tiltaket vil ha liten negativ konsekvens for dette fagtemaet.

NVE anser grunnvann for ikke å ha betydning for konsesjonsspørsmålet.

Erosjon og sedimenttransport

Utbyggingen antas å få liten innflytelse på erosjons- og sedimentasjonsprosessene i vassdraget. Utløpstunellen kommer ut i elva i en ravine i fjell og det vil ikke være risiko for erosjon på stedet.

Skred

Skred og skredfare er ikke spesielt kommentert i noen av høringsuttalelsene.

NVE legger til grunn at det synes å være liten risiko for at tiltaket vil kunne være utsatt for skred eller føre til økt skredfare.

Landskap og inngrepsfrie naturområder (INON)

Konsekvensutredningen har vurdert at det er området i nærheten av selve Trongfossen som har størst landskapsverdi. Utbygging av kraftverk vil være ”meget stor negativ” for Trongfoss og elva like nedstrøms, mens området like oppstrøms Trongfoss vil få en ”middels/stor negativ konsekvens”. De øvrige områdene ligger i kraftverkets influensområde og vil bli påvirket av kraftledningen og massedeponi, men er ikke vurdert å få like stor negativ konsekvens.

Landskapet ved Trongfoss vil bli svært endret av tiltaket. Inntaksdammen som er planlagt ovenfor fossen vil gi en oppdemming av Namsen på 700 meter, og på toppen av fossen skal det bygges en 120 meter langt betongterskel. Opplevelsesverdien av fossen er særlig stor fordi mye vann skal gjennom et trangt område. Landskapsbakgrunnen av det rennende vannet over terskelen vil bli betydelig annerledes og gi en annen opplevelse enn fossen gir i dag. Planene omfatter også at en del av steinen på vestsiden av inntaksbassenget skal sprenges bort og trær og vegetasjon i området skal fjernes. Dette vil etterlate en synlig fjellskjæring og gi landskapet her et nytt preg. Minstevannføring vil sikre noe vann i elva. Slipp

av minstevannføringen er planlagt fra bunnappeløp på østre side, slik at dagens markerte todeling av elveløpet ikke blir like synlig. I KU vises det til at dersom minstevannføringen skal gi en merkbar effekt for landskapsopplevelsen må den foreslåtte sommervannføringen i det minste fordobles. Dette betyr en økning til 12 m³/s fra foreslåtte 6 m³/s, men det blir påpekt at verdien av selve fossen som landskapselement vil bli så sterkt redusert ved bygging av terskel at økning av minstevannføring har liten betydning for opplevelse av fossen. Nedstrøms inntaksområdet er det i dag noen stryk, og selv om minstevannføring vil gi noe vanddekt areal, vil den ikke være stor nok for å opprettholde en følelse av stryk nedstrøms inntaksbassenget og lyden av fossen og elva vil være svært redusert.

Fra inntaksdammen og oppstrøms Namsen vil inntaksbassenget strekke seg 700 meter i elva. Sidearealer opp mot 100 meter fra elvebredden på vestsiden blir neddemt og høyden på vannspeilet vil øke med 4 meter. Ved inntaket skal det bygges portalbygg og koblingsanlegg, og både dette og inntaksbassenget vil bli synlig langs hele området av elva og delvis fra E6 på østsiden. Det er i tillegg planlagt massedeponi i området som vil påvirke vegetasjonen og øke innsyn fra østsiden.

Verken kraftverksområdet eller influensområdet er klassifisert som INON-områder og tiltaket har derfor ingen konsekvenser for denne typen områder.

I høringsuttalelsene er det i hovedsak området ved Trongfossen som blir trukket frem av både regionale og lokale høringsparter og da spesielt Trongfossen som landskapselement. Miljødirektoratet viser til at Trongfossen har en regionalverdi som landskapselement, mens fylkesmannen mener landskapet har en nasjonal/internasjonal verdi. Både fylkesmannen, Miljødirektoratet og Naturvernforbundet viser til at dette er den siste fossen av en viss størrelse som ikke er utbygd i Namsen og mener dette bør tillegges stor vekt i konsesjonsspørsmålet. Også lokalsamfunnet er opptatt av Trongfossens karakter. Beboere på Trones peker på fossen som identitetsbærer for lokalsamfunnet og mener det er viktig å få bevart Trongfoss ut fra en tanke om verdivalg for bygda Trones.

En del av de lokale høringspartene har tatt opp beliggenheten av områder til massedeponi. Det har vært spesielt ett av områdene som i opprinnelig søknad var foreslått lagt nærme bebyggelsen i Trones. Plasseringen førte til stort engasjement blant lokalbefolkningen som var redd for at deponiet både ville lage støy og skape forurensing. Dette er tatt opp under fagtema *Sosiale og helsemessige forhold*.

NTE Energi AS skriver i kommentar av høringsuttalelsene at de erkjenner at inngrepene av tiltaket vil medføre konsekvenser for landskapet og at opplevelsen av området vil bli annerledes enn i dag. Søker viser videre til at hovedløpet av Namsen ikke er underlagt vern mot vannkraftutbygging og at Trongfoss allerede er berørt med bortføring av vann som følge av tidligere kraftutbygginger. Også områdene i nærheten av Trongfoss er berørt av ulike tekniske inngrep som veg og jernbane. NTE Energi AS gjør oppmerksom på at det finnes sidevassdrag i Namsen som er vernet og har fosser (Formofossen og Tømmeråsfossen) som i motsetning til Trongfossen har beholdt sin naturlige vannføring. Landskapsverdien for disse fossene oppfattes som noe større enn for Trongfoss, jf. KU.

NVE legger vekt på at den planlagte utbyggingen vil føre til en stor reduksjon av landskapsverdien. Trongfoss har en karakter som vil bli forringet i betydelig grad både ved inntaksbasseng og mindre vannføring. Slipp av minstevannføring vil gi noe vann i elva, men både syns- og lydinntrykket vil bli helt borte. Redusert vannføring vil føre til at fossens karakter blir helt borte og juvet blir mer fremtredende. Selv om Trongfossen ikke er uberørt av tidligere kraftutbygginger, slik NTE Energi AS påpeker, har fossen en svært stor inntryksstyrke. NVE mener det er relevant at dette er den siste fossen i Namsen av en slik karakter, og at fosser i sidevassdraget i mindre grad er et relevant argument for om det skal gjøres et inngrep i Trongfoss.

NVE mener tiltakets virkning for landskapet er av viktig betydning for konsesjonsspørsmålet.

Naturmiljø og naturens mangfold

Fisk

Namsen er et nasjonalt laksevassdrag og munner ut i Namsfjorden, som er en nasjonal laksefjord. Den anadrome lakseførende strekning i Namsen strekker seg til Aunfoss, mens området fra Nedre Fiskumfoss og oppover i Namsen er leveområde for den særegne relikte (ikke-migrerende) laksetypen namsblank (også kalt småblank). Både anadrom lakseførende strekning og leveområder for namsblank, er underlagt retningslinjene for nasjonale laksevassdrag.

Namsblank er en "art" som har utviklet seg etter siste istid, trolig av isolerte laks som var i elva. På slutten av siste istid, for mer enn 10 000 år siden, var landet presset ned av is. Namdalen lå ca. 180 meter lavere enn i dag og Namsfjorden gikk nesten helt inn til Brekkvasselv. Da isen begynte å tine, steg landet raskere enn havnivået, og det oppstod høye fosser i elva (Trongfoss, Aunfoss og Fiskumfoss). Fossene ble naturlige vandringshinder for den sjøvandrende laksen og de isolerte artene klarte over tid å utvikle en livssyklus som var ikke-migrerende og fullstendig elve-stasjonær. Det finnes en håndfull relikte laksebestander på verdensbasis, men bare namsblank gjennomfører hele livssyklusen i rennende vann. Namsblank er slik sett enestående. I Norge har vi i dag bare én annen relikte laksebestand, *bleke*, som reproducerer i Otra og benytter Byglandsfjorden som leveområde. Til tross for at Namsblank er unik er den ikke inkludert på Norsk Rødliste ettersom denne listen prinsipielt omfatter vurdering av arter og ikke *enkeltestander*. I håndbok 15 (DN 2000) er leveområdene for namsblank vurdert i strengeste kategori (svært nasjonalt viktig).

Namsblanken er relativt småvokst med vanlig kroppsstørrelse mellom 15 – 20 cm og blir opp mot 6 år gammel. Fiskekroppen er slank med en lang brystfinne, noe som gjør den til en god svømmer. Den trives derfor best på rennende vann med grovt substrat. Det finnes trolig tre genetiske bestander i de ulike delene av Namsen (nedre, midtre og øvre). Undersøkelser av namsblank er gjort siden 1950-tallet, også i tilknytning til områder der det er bygget kraftverk. Man vet derfor en del om hvordan etablering av dammer, terskler og endring av vannføring påvirker leveområdet. Ettersom namsblank primært lever på strykstrekninger er det opplagt at inntaksbasseng og terskler påvirker leveområdet i stor grad. Stillestående terskelbasseng ser ut til å være områder som passer ørreten bedre, og man finner tette forekomster av ørret på slike strekninger. Det er ikke registrert ørekyte i øvre Namsen. På den nedre delen av Namsen er det et mindre område der namsblank og laks lever i samme område. Genetiske studier indikerer at namsblank og anadrom laks ikke blander sine gener.

NTE har fått NINA til å utarbeide en statusrapport om namsblank, som er basert på innsamlet materiale av overvåkning av namsblankbestanden i 2007 og 2008. Rapporten danner grunnlag for konsekvensutredningen som er gjort i forbindelse med konsesjonssøknaden og utreder har i tillegg gjort egne undersøkelser med prøvefiske på ulike stasjoner og med ulike vannføringer.

Resultatet av fisket er delt inn i området nedenfor og ovenfor Trongfoss. Det ble fanget inn flest fisk, både namsblank og ørret, på en 2 km lang strekningen ovenfor Trongfoss. Hele strekningen vurderes som "svært godt" egnet leveområde for namsblank, noe også en NINA-rapport understøtter. I denne delen av Namsen finnes godt egnede gyte- og oppvekstområder, og det er dypere partier der fisken kan overvintre under isen. Nedenfor Trongfoss ble det fanget relativt få ørret og bare tre individer av namsblank. KU mener årsaken til lav tetthet av namsblank har å gjøre med at substratet i denne delen av elva har lite grus og stein, og at det i perioder med lavere vannføring er vanskelig for namsblanken å finne skjul. I enkelte deler av elva er det småfusser som ved høyere vannføring kan være svært konsentrerte og strie å forsere også for namsblank. Området nedenfor Trongfoss, på en 1-2 km lang strekning, er i KU vurdert å ha "liten verdi" for namsblank. En samlet vurdering av området både nedenfor og ovenfor Trongfoss har gitt likevel "stor verdi" for fisk.

Namsblankens eksistens engasjerer i høy grad i denne saken, noe som har kommet frem i forbindelse med både folkemøter, i høringsuttalelser, flere avisoppslag og på sluttbefaringen. De fleste av høringsinstansene er opptatt av namsblankens unike forhistorie og tilblivelse og det nasjonale ansvaret vi har for å ivareta bestanden. Felles for flere av høringsuttalelsene, som fra både Miljødirektoratet, fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Naturvernforbundet, er at man er skeptiske til kraftverksutbygging og samtidig vern av namsblank. Miljødirektoratet har fremmet innsigelse til konsesjonssøknaden og legger i sin begrunnelse stor vekt på at namsblanken allerede har reduserte leveområder som følge av eksisterende kraftutbygginger. Også Naturvernforbundet mener hensynet til namsblank er en god nok grunn til å avvise konsesjonssøknaden.

Fylkesmannen ønsker mer kunnskap om namsblanken før de kan ta stilling til søknaden, men påpeker at gunstige leveområder for namsblank er halvert på grunn av tidligere kraftutbygginger. Strykområder har forsvunnet og vannføringen ovenfor Trongfoss er sterkt redusert i store deler av året som følge av overføring av store nedbørsfelt til Limingen og Tunnsjøen. Fylkesmannen mener disse faktorene er så store at ytterligere utbygging kan medføre fare for at en eller flere bestander av namsblank dør ut. Både fylkesmannen, Miljødirektoratet og Naturvernforbundet trekker frem faren for ytterligere spredning av ørekyte som følge av en utbygging. Miljødirektoratet påpeker at ørekyte i august 2012 ble påvist i hovedstrengen av Namsen ved Gartland, som er noen kilometer nedstrøms det naturlige leveområdet for namsblank, og at det er grunn til å tro at det finnes ørekyte i store deler av namsblankens leveområde i Øvre Namsen. Miljødirektoratet mener et større inntaksbasseng, slik det er planlagt på toppen av Trongfossen, utgjør en risiko for spredning av ørekyte. I motsetning til namsblank foretrekker ørekyte stillestående vann som leveområde.

Namsskogan kommune og Nord-Trøndelag fylkeskommune er for en utbygging av Trongfoss kraftverk, men er opptatt av at dette må gjøres uten å påvirke namsblankens leveområder. Også Trones turistcenter AS mener merulempen for namsblanken bør kompenseres andre steder i vassdraget. Ulvig Kiær AS, Kjell Asgeir og Mona Trones foreslår at NVE vurderer å fjerne eksisterende terskler for å bedre namsblankens kår, heller enn å si nei til bygging av Trongfoss kraftverk.

NTE Energi AS bringer både egne kommentarer og kommentarer fra fagutreder (Sweco) frem i diskusjonen rundt namsblanken. NTE mener hensynet til namsblanken er ivaretatt ved at inntaksbassenget på toppen av Trongfoss er redusert fra opprinnelige 2,8 kilometer i meldingen til 700 meter i søknaden. Reduksjonen av inntaksbassenget er gjort nettopp for å spare verdifulle leveområder for namsblanken. Fagutreder sier det ikke er dokumentert at overføring av Namsvatna til Limingen og Tunnsjøen skal ha medført reduksjon av namsblank og genetisk variasjon, slik fylkesmannen hevder. Fagutreder er enig i at undersøkelser viser at terskelbasseng påvirker namsblanken, ettersom det finnes lite eller ingen namsblank i slike områder. De er likevel usikker på om undersøkelser fra Namsen, som er gjort mellom inntaksbassengene til Fiskumfoss kraftverk og øvre grense for inntaksbassenget til Åsmulfoss, kan ha overføringsverdi til KU-arbeidet lengre opp i vassdraget. Ettersom fagutreder mener konsesjonssøknaden vil påvirke 1,5 % av namsblankens leveområde, hevder de det er svært lite sannsynlig at en eller flere bestander av namsblank dør ut som følge av et kraftverk i Trongfoss.

NVE registrerer at en del av diskusjonen dreier seg om hvordan kraftutbygging påvirker namsblankens leveområde, både eksisterende kraftutbygginger og Trongfoss kraftverk. Det er enighet om at området ovenfor Trongfoss er et viktig gyte- og oppvekstområde for namsblank, men man er ikke enig om hvor avgjørende dette er for bestanden. KU og tiltakshaver viser til at det berørte området det er snakk om utgjør 1,5 % av namsblankens totale leveområde, mens Miljødirektoratet, fylkesmannen og Naturvernforbundet legger vekt på hvordan tidligere kraftverksutbygginger allerede har redusert viktige områder for namsblank. I tillegg til å redusere området er det også flere av høringspartene som mener etablering av stillestående bassenger kan gjøre det enklere for etablering av ørret og ørekyte. I KU

hevdes det derimot at det er usannsynlig at bygging av Trongfoss kraftverk vil påvirke utbredelsen av ørekyte i øvre Namsen.

NVE mener det er et vesentlig poeng at stillestående inntaksbasseng medfører en reduksjon av leveområder for namsblanken. Genetiske undersøkelser har vist at det trolig finnes tre bestander av namsblank, noe som gjør den ekstra sårbar. Tiltakshaver har trukket frem som et poeng at kraftverksprosjektet kun vil påvirke 1,5 % av namsblankens leveområde. Med tanke på at nettopp området ovenfor Trongfoss synes å være et viktig område for en av de genetiske bestandene, mener NVE det er vanskelig å legge vekt på dette argumentet. At NTE Energi AS har redusert inntaksbassenget er selvsagt til det bedre for namsblanken, men bassenget vil fremdeles demme opp vann over en 700 meter lang strekning som er vurdert å være av stor verdi for bestanden. Undersøkelsen av namsblank utført i forbindelse med KU dokumenterer betydelig forskjell i tetthet mellom de undersøkte lokalitetene. Det er verdt å merke seg at den desidert høyeste tettheten ble registrert på strekningen ovenfor Trongfoss, deriblant i nettopp det planlagte inntaksbassenget til Trongfoss kraftverk.

NVE mener tema fisk og namsblank er av avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Bekkekløft og fuktrevende vegetasjon

KU beskriver to prioriterte naturtyper i Trongfossgjelet. "Fossesprøytsone" er registrert i øvre del av kløfta og "bekkekløft og bergvegg" i resten av gjelet. Naturtypene er også registrert i Naturbasen og i forbindelse med kartlegging av biologisk mangfold i Namsskogan kommune. Her ble verdien av naturtypene satt til "viktig". KU har gjort en samlet vurdering av både vegetasjon, rødlistede arter (flora) og naturtyper og satt verdien til "middels til stor". Verdien av de prioriterte naturtypene vil bli redusert som følge av tiltaket.

Trongfossgjelet blir i KU beskrevet å være svært utilgjengelig og vanskelig å kartlegge. En fjellklatrer ble firt ned bergveggen på østsiden av elva, rett nedstrøms fossen der han samlet inn det han fant. Klatreren var ufaglært og kan dermed ha unngått å se spesielle mose- og lavararter. Han fikk også kun undersøkt de punktene der han kom til, slik at det kan være arter som ikke er kartlagt. De innsamlede artene vurderes som vanlige og vidt utbredte, med unntak av et par av dem som har en mer kystpreferanse.

Området ovenfor og nedenfor Trongfoss har ingen prioriterte naturtyper og rødlistede arter og verdien av områdene er vurdert som "liten til middels".

Fylkesmannen mener undersøkelser av rødlistede arter ikke gir et tilfredsstillende faglig beslutningsgrunnlag og at usikkerheten i forhold til registreringene gir behov for å legge til grunn naturmangfoldlovens § 9, Føre-var-prinsippet. Fylkesmannen anser det videre som sannsynlig at fagrapportens konsekvensvurdering er for svakt rangert og legger til grunn at virkningene av kraftutbygging for Trongfossgjelet vil være av en slik karakter at konsekvensene bør settes til "stor negativ". Også naturvernforbundet mener føre-var-prinsippet må komme til anvendelse ettersom det ikke foreligger tilstrekkelig med kunnskaper for arter det skal fattes beslutninger for.

Miljødirektoratet viser til at fossesprøytsoner ofte har sjeldne og rødlistede botaniske arter og vegetasjonstyper, og at det er særlig viktig å ta vare på områder som har potensial for slike ettersom Trongfossen allerede er indirekte berørt av tidligere kraftutbygginger med fraføring av vann fra hovedløpet av Namsen.

NTE skriver i sine kommentarer at de mener sannsynligheten for å finne rødlistede arter er liten ettersom bergveggen er sørvestlig vendt og derfor har relativt stor solinnstråling som står rett på veggen på ettermiddagen og kvelden.

NVE vil bemerke at Namdalen tilhører boreal regnskog og har dermed stort potensial for rødlistede lav- og mosearter. Tilstedeværelsen av slike arter vil avhenge av rådende klimatiske forhold på stedet. Stor solinnstråling kan redusere mulighet for at en bekkekjølt har et rikt utviklet lav/mose/plantesamfunn bestående av mange rødlistede arter. NVE legger til grunn at det ikke er registrert slike arter i området og mener temaet ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Fugl og pattedyr

KU viser til at det i selve prosjektområdet og influensområdet for Trongfoss kraftverk er lite informasjon om fugl og pattedyr. I området utenfor influensområdet er det registreringer av alle de fire store rovdyrene (ulv, gaupe, bjørn og jerv) og det er svært sannsynlig at det finnes oter (registrert som sårbar) i prosjektområdet. Det er registrert en rekke fugler i prosjektområdet, deriblant både fjellvåk (nær truet) og fossekall. Skogsområdet gir gode betingelser for storfugl, orrfugl og jerpe. Influensområdet er som helhet vurdert å ha liten verdi for fugl og pattedyr.

Det er ikke fremkommet innspill til fagtema i høringsuttalelsene.

NVE legger til grunn at utbyggingen ikke vil medføre skader av betydning på pattedyr og fugl etter at kraftverket eventuelt er satt i drift. NVE mener temaet ikke er av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Bunndyr og elvemusling

Det er i forbindelse med KU gjort innsamlinger av bunndyr på to stasjoner ovenfor Trongfoss og to stasjoner nedenfor. Prøvene viser at det er liten forskjell mellom stasjonene og det er ikke gjort funn av rødlistede arter. Bunndyrsamfunnet i øvre Namsen består av et lite antall arter som er vanlig i de fleste større vassdrag i regionen. Det ble ikke funnet elvemusling i undersøkelsene og potensialet for funn anses å være lite. Området vurderes å ha liten verdi for bunndyr.

NVE anser ikke bunndyr og elvemusling å være av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Reindrift

Prosjektområdet er ifølge KU av svært liten betydning for reindrift, noe som også blir bekreftet i høringsuttalelse fra reindriftsforvaltningen. Forvaltningen påpeker at ved en eventuell utbygging er det viktig at tiltakshaver har god dialog med reindriften i begge sifter, spesielt i anleggsperioden. Også Sametinget understreker viktigheten av tett dialog mellom tiltakshaver og berørte reineiere.

NVE mener fagtemaet ikke er av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Mineral- og masseforekomster

Trongfoss kraftverk vil ifølge KU ikke påvirke mineraler og masseforekomster.

NVE mener fagtemaet ikke er av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Ferskvannsressurser, vannforsyning

Trongfoss kraftverk vil ifølge KU medføre små eller ingen konsekvenser for vannkvalitet og vannforsyning.

NVE mener fagtemaet ikke er av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Jord- og skogbruk

Influensområdet er ifølge KU av liten verdi for jord- og skogbruk og konsekvensene er derfor vurdert å være "ubetydelige til liten negativ".

NVE mener fagtemaet ikke er av betydning for konsesjonsspørsmålet.

Kulturminner og kulturmiljø

I KU går det frem at utbygging av Trongfoss kraftverk vil ha en liten/middels negativ konsekvens for kulturminner og kulturmiljø i området. Den største påvirkningen vil være for en samisk offerplass som trolig ligger like nedenfor fossen, slik den er registrert i kulturminnedatabasen "Askeladden". Sametinget har befart området og har ikke gjenfunnet stedet rent fysisk. Den muntlige tradisjonen skal likevel være levende og Sametinget skriver i sin høringsuttalelse at offerstedet er kjent gjennom tradisjon som et sted der særlig fugler ble ofret. Plasseringen i kulturminnedatabasen er ikke eksakt, men en antatt plassering ut fra våre opplysninger. Offerplassen kommer ikke i direkte konflikt med demningen, men en utbygging vil gi en annen estetiske opplevelse av plassen og innebære betydelig forringelse ved en eventuell utbygging.

Sametinget forutsetter at det iverksettes tiltak for å forhindre at overløpsvann fra dammen renner over offerplasslokaliteten, eller at offerplassen på andre måter blir berørt av fysiske inngrep i forbindelse med en eventuell utbygging av Trongfoss kraftverk. Sametinget ønsker en dialog med NTE-Energi AS om utarbeidelse av avbøtende tiltak for å unngå dette.

Sametinget har gjort en befaring av øvrige områder uten å registrere automatisk fredete samiske kulturminner. Skulle det likevel under arbeid i marken komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses umiddelbart og melding sendes Sametinget omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml) § 8 annet ledd. Sametinget minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet i følge kml § 4 annet ledd.

NVE registrer at en eventuell utbygging vil skje i et område som vil berøre og gi virkninger for et samisk kulturminne og mener det er viktig å ha dialog med Sametinget om nettopp dette. Forholdet til automatisk fredede kulturminner vil bli ivaretatt gjennom konsesjonsvilkårene dersom det blir gitt tillatelse til utbygging.

Samfunn

Næringsliv og sysselsetting

Konsesjonssøknaden viser til at det er vanskelig å anslå hvor stor innvirkning på næringsliv og sysselsetting en utbygging vil ha. Det antas at anlegget vil ha en bemanning på 30-40 personer i anleggstiden og lokale entreprenører vil i noen grad kunne få oppdrag. I driftsfasen vil utbyggingen medføre begrenset sysselsetting.

NVE mener næringsliv og sysselsetting ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Kommunal økonomi

En utbygging vil gi Namsskogan kommune økte årlige skatter og avgifter. Anleggsfasen antas å få liten innvirkning på kommunal økonomi, bortsett fra noe økte skatteinntekter fra lokalt ansatte i anleggsperioden. Årlige inntekter fra eiendomsskatt, naturressursskatt, konsesjonsavgifter, næringsfond m.v. er i søknaden beregnet til å være 3,6 mill. kr. Konsekvensen er vurdert å være liten til middels positiv. Det er ikke lagt vekt på dette i høringsuttalelsene og NVE har ikke lagt avgjørende vekt på dette temaet i sin vurdering.

Sosiale og helsemessige forhold

Flere av høringsspartene har vært spesielt opptatt av støy- og støvforurensing fra områdene med tippmasser. Beboere på Trones ønsker ikke pukkverk i nærheten av bebyggelsen. NTE tok konsekvensen av innspillene og flyttet massetippområdet som lå nærmest bebyggelsen.

NVE konstaterer at det i anleggsfasen må forventes en viss grad av støy og forstyrrelser for de som bor nær anleggsområdet. NVE viser til at avbøtende tiltak for å begrense støy og støv i anleggsperioden skal inngå i detaljplanene for tiltaket etter at det eventuelt er gitt konsesjon til utbygging. Tiltakshaver er selv ansvarlig for å søke fylkesmannen om tillatelse etter forurensingsloven i anleggsperioden, dersom det gis konsesjon til tiltaket.

Friluftsliv og reiseliv

I følge KU er Namsen fra inntaksmagasinet øvre grense til utløpet av kraftstasjonen lite egnet for friluftsliv på grunn av liten tilgjengelighet. Unntaket er strekningen mellom Trongfossen og Angeloddo, som benyttes en del til friluftsliv. På Trones, ca. 1 kilometer sør for Trongfoss, ligger Namsskogan familiepark, med stadig økende besøk. Trongfossgeilet er godt egnet som nærturområde, men benyttes i dag ikke som del av markedsføring verken av Trones eller familieparken. Sammenlignet med den totale besøkmengden på Trones mener KU det er få som benytter Trongfoss som turmål. Prosjektområdets betydning for friluftsliv er vurdert som "middels" og "liten til middels" for reiseliv.

Både regionale og lokale høringsspartar har trukket frem Trongfoss som friluftsliv- og reiselivdestinasjon med stort utviklingspotensial. Under folkemøte og på sluttbefaring ble også dette tatt opp og det var en lokal erkjennelse at man ikke helt har sett mulighetene som ligger i utviklingen av dette i forhold til Trongfoss. Fylkesmannen har utført en tilleggsutredning av fagtema og viser til flere konkrete forslag for utvikling av naturbasert reiseliv med både rapellering, juving, rafting etc. med kobling opp mot både Trones og Namsskogan familiepark. Også Naturvernforbundet viser til slike muligheter og påpeker at en utbygging vil torpedere slik framtidig bruk. I uttalelse fra "Beboere på Trones" blir det påpekt at utbygging av Trongfoss kraftverk kan gi negative virkninger for lokalsamfunnet.

NTE har i sine kommentarer til høringssuttalelsene lagt ved et notat fra Sweco der de viser til at konklusjonen i deres fagrapport er i tråd med fylkesmannens utredning av fagtemaet.

NVE registrerer at flere av høringsinstansene mener utbyggingen vil redusere potensialet for fremtidig utvikling av næringsliv knyttet til disse tema. NVE mener det er liten tvil om at utbyggingen vil redusere opplevelsen av elva og Trongfossen som et viktig landskapselement og fremtidig potensial i forhold til reiseliv og friluftsliv.

Forhold til annet lovverk

Energiloven

Elektriske høyspenningsanlegg kan ikke bygges uten konsesjon etter energiloven, jf. energiloven § 3-1 første ledd. For de aktuelle anlegg kreves følgelig anleggskonsesjon for kraftverksinstallasjoner og overføringsanlegg.

Utbygger har valgt å søke en løsning med tilkobling via 132 kV kraftlinje fra kraftstasjonen til påkobling på Tunnsjødal trafostasjon, via en ca. 6,5 km lang kraftledning. Trafostasjonen eies av NTE Nett AS som også er områdekonsesjonær.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper.

Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. I vår vurdering av søknaden om bygging av Trongfoss kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 9-12.

Føre-var-prinsippet, § 9

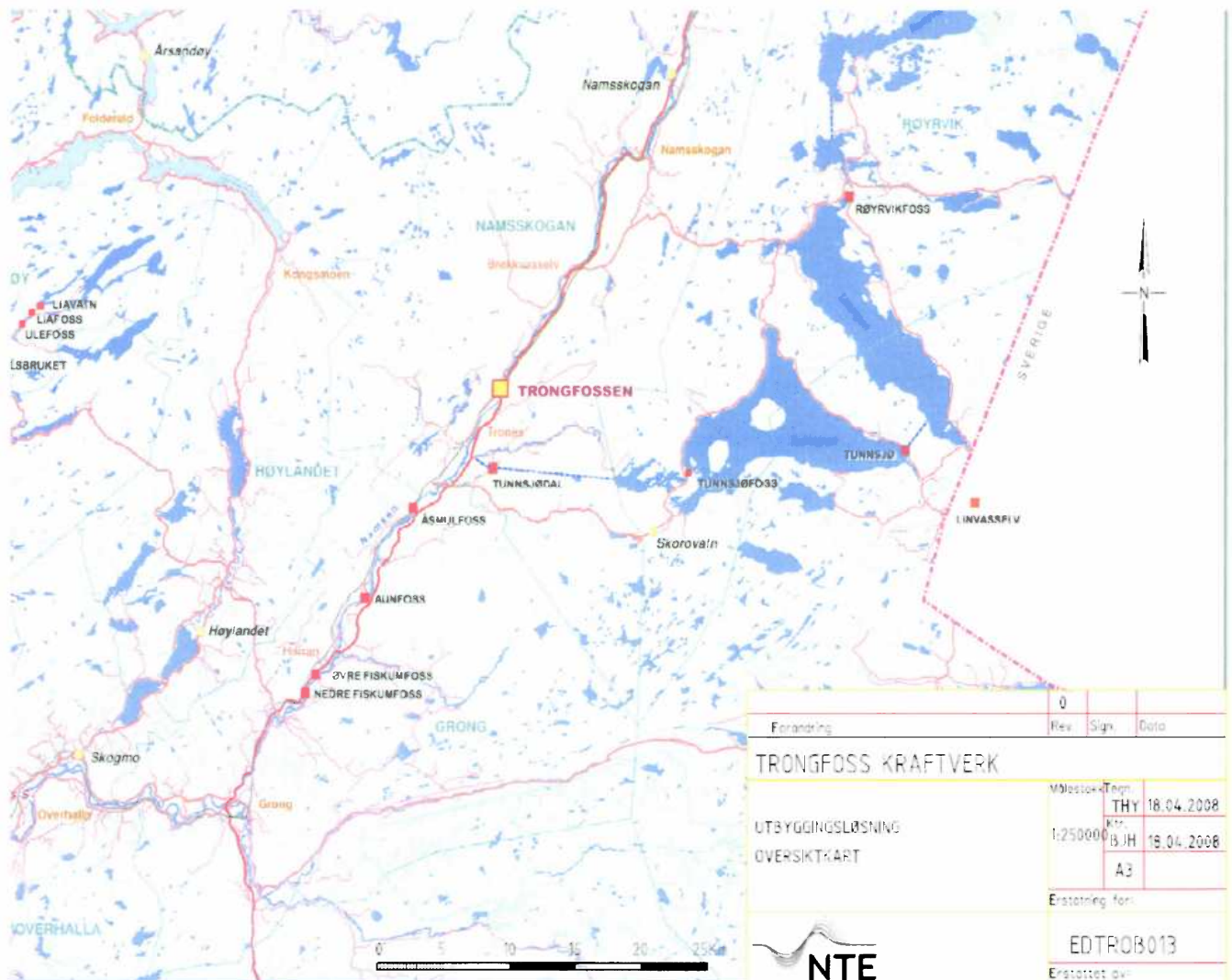
NVE er av den oppfatning at det foreligger en risiko for at bestanden av namsblank kan bli betydelig påvirket av tiltaket. Miljødirektoratet mener et stilleflytende terskelbasseng er uegnet som leveområde for namsblank og at prosjektet derfor vil bidra til en ytterligere uheldig utvikling for namsblankbestanden. Fylkesmannen mener utbyggingen på sikt innebærer en reell fare for at en eller flere bestander av namblanken vil dø ut. Ut fra namsblankens sårbare bestandssituasjon og Norges internasjonale ansvar for å ivareta denne relikte laksearten, mener NVE at naturmangfoldlovens § 9 om føre-var-prinsippet bør vektlegges i den endelige vurdering av utbyggingssøknad.

Økosystemtilnærming og samlet belastning, § 10

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen av et økosystem vurderes ut i fra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli påvirket av. For å kunne gjøre dette er det nødvendig med kunnskap om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet, hvor det både skal tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede fremtidige inngrep.

Eksisterende og omsøkte vannkraftverk:

I Namsen i dag er det bygd 8 større kraftverk som berører vannføringen i Namsen (jf. Figur 1). Også vannføringen i Trongfossen er berørt av disse kraftverkene, men landskapet og elva her er uten inngrep og fossen fremstår i dag som den siste ikke-utbygde fossen i Namsen av en viss størrelse. I tillegg til større kraftverk og reguleringsmagasin er det en rekke omsøkte småkraftverk i Namsskogan kommune og Grong kommune som også berører Namsens nedbørsfelt.

Figur 1: Eksisterende kraftverk i Namsen (kart hentet fra søknaden for Trongfoss kraftverk, bilag 2.1)

Omsøkt kraftledning:

Kraftledningen berører ikke direkte truede eller utvalgte naturtyper, og ingen prioriterte arter er registrert i kraftledningens influensområde. Traseen er i parallell med dagens 22 kV-ledning og NVE mener en ny kraftledning her ikke vil påvirke naturmangfoldet. Byggemetoden for komposittmaster tilsier at det vil bli mindre ferdsel og skader i utmark sammenliknet med tremaster. Med komposittmaster unngås problemer med avgiving av skadelige stoffer som kreosot. NVE mener at nettilknytningen ikke vil ha vesentlig innvirkning på dyre og plantelivet, jf. eget notat 201306525-9 Bakgrunnsnotat – Vedlegg til innstilling.

Samlet belastning oppsummering:

NVE registrer at Trongfossen er det siste større fossefall i Namsen som ikke er utbygd. Vi konstaterer at tidligere utbygginger har medført større reguleringsmagasiner og terskler, som i stor grad har bidratt til en betydelig reduksjon av namsblankens leveområde og dermed også bestanden. NVE mener at dagens samlede belastning på Namsen-vassdraget er stor og at dette må tillegges vekt i vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

Kostnadsdekning, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, §§ 11 og 12

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Vanndirektivet

Dersom det gis konsesjon må det foretas en vurdering av tiltaket i forhold til kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep.

Forurensningsloven

Bygging og drift av Trongfoss kraftverk forutsetter nødvendig tillatelse etter forurensningsloven. I forbindelse med behandlingen av konsesjonssøknaden blir det vurdert om det kan gis tillatelse for driftsperioden. Ved en eventuell utbygging må det tas kontakt med Fylkesmannen om utslippstillatelse og legges fram en plan som viser hvordan en vil håndtere forurensing i anleggsperioden. Dette gjelder særlig tilslammet vann fra tunneldriving, anleggsdrift med maskiner og bruk av kjemikalier.

Forholdet til vegloven

NVE minner om at det må søkes om nødvendige tillatelser etter vegloven dersom det gis konsesjon.

Oppsummering

De positive virkningene av et Trongfoss kraftverk er i hovedsak produksjon av ny kraft på 117 GWh årlig, inntekter til NTE Energi AS og inntekter til kommunen i form av skatter og avgifter. Den årlige energiproduksjon tilsvarer årsforbruket til om lag 5850 boliger. I anleggsfasen vil utbyggingen generere arbeidsplasser og muligheter for leveranser innen bygg og anlegg som vil bidra til lokal verdiskapning.

Utbyggingen vil samtidig medføre nye fysiske inngrep i landskapet ved etablering av et inntaksbasseng med oppdemming av et større område, endring av elveløpet, tippområde og utløpskanal. I tillegg vil vannføringen i Trongfossen bli sterkt redusert. Trongfoss kraftverk vil medføre negative virkninger for en truet, relikte lakseart av nasjonal og internasjonal betydning (namsblank), øke faren for tilkomst av ørekyt, redusere opplevelse av Trongfossen som et viktig landskapselement og redusere fossen og elvas fremtidig potensial for en reise- og friluftslivsbasert næringsutvikling.

Høringsinstansene er delt i synet på utbyggingsplanene. Namsskogan kommune er for en utbygging av Trongfoss. Miljødirektoratet har innsigelse til søknaden med bakgrunn i negative konsekvenser for namsblankbestanden. Også fylkesmannen i Nord-Trøndelag er skeptisk til bygging av Trongfoss på grunn av forholdet til namsblanken, og ønsker at det gjøres flere undersøkelser før de kan ta stilling til konsesjonsspørsmålet. Fylkeskommunen tilrår utbygging og ber om at det foretas bestandsovervåkning av namsblanken etter en utbygging. Sametinget påpeker at det er en samisk offerplass i Trongfossen, og ønsker at en eventuell utbygging gjøres uten at denne skjemmes. Reindriftsforvaltningen har ingen kommentarer, mens Naturvernforbundet er sterkt imot. Lokalt i Trones er det flere som har ytret stor motstand mot prosjektet. Samtidig er andre opptatt av at en utbygging kan generere store mengder masser som eventuelt kan nyttes i lokalsamfunnet.

NVE legger i sin vurdering særlig vekt på hensynet til namsblankbestanden, landskapet og samlet belastning. Namsblanken er av nasjonal og internasjonal betydning og det er usikkert hvordan virkningene av Trongfoss kraftverk vil få for den truede bestanden. Konsekvensutredningen viser at det er høy tetthet av namsblank i området der det planlegges inntaksdam, og en slik dam vil redusere leveområdet til namsblanken betydelig. I tillegg kommer det faktum at et inntaksbasseng øker faren for tilkomst av ørret og ytterligere reduksjon av namsblankens leveområde. NVE legger også vekt på at

Trongfossen er en karakteristisk foss og at en utbygging vil redusere fossen og gi landskapsmessige påvirkninger. Utbyggingen vil samtidig redusere elvas fremtidige potensial for en reise- og friluftslivsbasert næringsutvikling. Det har vært en rekke utbygginger i Namsen og dette er derfor den siste av sitt slag som ikke er regulert i Namsen. Tidligere utbygginger har bidratt til reduksjon av namsblankens leveområder.

Totalt sett mener NVE derfor at fordelene ved en utbygging av Trongfoss kraftverk er mindre enn ulempene.

Konklusjon etter vannressursloven

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene, finner NVE at fordelene og nytten ved bygging av Trongfoss kraftverk er mindre enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Dermed er § 8 i vassdragsreguleringsloven ikke oppfylt (jf. § 19 i vannressursloven). NVE anbefaler at NTE Energi AS ikke får tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging og drift av Trongfoss kraftverk i Namsen.

Da NVE anbefaler at det ikke gis tillatelse til å bygge Trongfoss kraftverk, anser vi det ikke som relevant å ta stilling til søknad om ekspropriasjon og forhåndstillatelse.

Med hilsen

Per Sanderud
vassdrags- og energidirektør

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Kopi: NTE Energi AS, Sjøfartsgate 3, 7736 STEINKJER